సమావేశము – V
నెం. 5

వెల : రూ. 225–00
19 మార్చి, 2025
బుధవారము

తెలంగాణ శాసన సభ కార్యకలాపాలు

అధికార నివేదిక

విషయ సూచిక

పేజీ నెం.

1. 2025–26 సంవత్సరానికిగాను వార్షిక ఆదాయ – వ్యయ ... 1

వట్టిక (బడ్జెట్) సమర్పణ:

ఉప ముఖ్యమంత్రి (ఆర్థిక, ప్రణాళిక మరియు ఇంధన) శ్రీ భట్టి విక్రమార్క మల్లు, 2025–26 సంవత్సరానికిగాను వార్షిక ఆదాయ – వ్యయ వట్టిక (బడ్జెట్)ను సమర్పిస్తారు.

తెలంగాణ శాసన సభ

ప్రధాన అధికారులు

సభాపతి	:	శ్రీ గడ్డం ప్రసాద్ కుమార్
కార్యదర్శి	:	డా. వి. నరసింహా చార్యులు
సంయుక్త కార్యదర్శులు	:	శ్రీ సిహెచ్. ఉపేందర్ రెడ్డి శ్రీమతి వి.ఎస్.ప్రసన్నకుమారి
ఉప కార్యదర్శులు	:	శ్రీమతి ఎస్. నాగమణి శ్రీ ఎమ్. రఘుమారెడ్డి శ్రీ ఎ. సుధాకర్
సహాయ కార్యదర్శులు	:	శ్రీ పి. శ్రీనివాస్ శ్రీమతి ఎ. వద్మాసిని శ్రీమతి ఎస్.వి.వి. సత్యశ్రీ శ్రీ ఎన్. సుజిత్ కుమార్ శ్రీ కె. భాస్కర శ్రీనివాస్ శ్రీ సి.కె. వినోద్‌కుమార్ శ్రీమతి బి. ప్రమీల శ్రీ ఆర్. రమణయ్య శ్రీ సిహెచ్. నాగరాజు శ్రీ పి. వెంకటేశం శ్రీ మహమ్మద్ హమీదుద్దీన్ శ్రీ పి. వి.సునీల్
చీఫ్ రిపోర్టర్	:	శ్రీ జి. రాజేశ్వర రెడ్డి

తెలంగాణ శాసన సభ కార్యకలాపాలు

అధికార నివేదిక

(3వ శాసన సభ–ఐదవ సమావేశం)

బుధవారం, మార్చి 19, 2025

(The House met at Eleven of the Clock)
(Hon'ble Speaker in the Chair)

PRESENTATION OF ANNUAL FINANCIAL STATEMENT (BUDGET) FOR 2025-26

MR. SPEAKER :- I request the Deputy Chief Minister (Finance, Planning & Energy) to present the Annual Financial Statement (Budget) for the Financial Year 2025-26.

శ్రీ భట్టి విక్రమార్క మల్లు (గౌరవ ఉప ముఖ్యమంత్రి – ఆర్థిక మరియు ప్రణాళిక, ఇంధన శాఖామాత్యులు):- అధ్యక్షా, తమరి అనుమతితో 2025–26 ఆర్థిక సంవత్సరానికిగాను వార్షిక ఆదాయ – వ్యయ పట్టిక(బడ్జెట్)ను సభలో ప్రవేశపెడుతున్నాను.

2025–26 ఆర్థిక సంవత్సరానికి గాను వార్షిక ఆదాయ–వ్యయ పట్టిక (బడ్జెట్) సమర్పణ:

2025, మార్చి 19వ తేదీన తెలంగాణ రాష్ట్ర శాసనసభకు 2025–26 వార్షిక బడ్జెట్ సమర్పిస్తూ.....

గౌరవనీయులు ఉప ముఖ్యమంత్రి, ఆర్థిక శాఖామాత్యులు శ్రీ భట్టి విక్రమార్క మల్లు గారి ప్రసంగం

గౌరవ అధ్యక్షా...

ప్రజా ప్రయోజనాలే ధ్యేయంగా, పారదర్శకత మరియు జవాబుదారీతనంతో సాగుతున్న మా ప్రభుత్వం 2025–26 ఆర్థిక సంవత్సరానికి బడ్జెట్ ప్రవేశపెడుతున్నందుకు సంతోషంగా ఉంది. సంక్షేమం–అభివృద్ధిని సమపాళ్ళలో రంగరించి జోడు గుర్రాల తరహాలో సుపరిపాలనా రథాన్ని పరుగులు పెట్టించడంలో సఫలీకృతం అయ్యామని రాష్ట్ర ప్రజలకు తెలియచేస్తున్నాను.

2. డా. బాబా సాహెబ్ అంబేద్కర్ గారు భారతదేశాన్ని ఒకే రాజకీయ, సామాజిక, ఆర్థిక న్యాయం అమలు చేసే పట్టిష్టమైన ప్రజాస్వామ్య దేశంగా చూడాలనుకున్నారు. అందుకే, రాజ్యాంగ నైతికతను [Constitutional Morality] ఆయన పదేపదే నొక్కిచెప్పారు. రాజ్యాంగ నిర్మాత సూచించిన ఆ నైతిక విలువలనే సరిగ్గా పాటిస్తూ, మా ప్రజాపాలన సాగిస్తున్నాం.

3. తెలంగాణ ప్రజలు మమ్మల్ని నమ్మి కట్టబెట్టిన అధికారాన్ని, మేం ఎవరి వ్యక్తిగత ప్రయోజనాల కోసం తాకట్టు పెట్టకుండా, అధికార పీఠం హోదాగా భావించకుండా, ప్రజల జీవన స్థితిగతులు పెంచుతూ, మార్పు తెచ్చే బాధ్యతగా భావిస్తూ, వినమ్రంగా ప్రజలకు నిత్యం జవాబుదారీతనంతో ఉంటూ, విస్తృత ప్రజా ప్రయోజనాలే పరమావధిగా పాలన సాగిస్తున్నాం. దశాబ్ద కాలం పాలనా వ్యవస్థల విధ్వంసం ఆర్థిక అరాచకత్వంతో కూడిన పాలనతో చిద్రమైన తెలంగాణ పాలనా ఆర్థిక వ్యవస్థలని గాడిలో పెడుతూ, తెలంగాణ తాత్కాలిక, దీర్ఘకాలిక ప్రయోజనాలు, లక్ష్యాలను దృష్టిలో ఉంచుకొని, మా ప్రభుత్వం నిరంతరం పని చేస్తున్నది.

4. ***"నిజం కూడా ప్రతి రోజు ప్రచారంలో ఉండాలి, లేదంటే అబద్ధం నిజంగా మారి రాష్ట్రాన్ని, దేశాన్నే కాదు ప్రపంచాన్ని కూడా నాశనం చేస్తుంది".***

ప్రభుత్వం చేసే ప్రతి చర్యను శంకిస్తూ, నిరాధారమైన విమర్శలు చేయడమే కొందరు పనిగా పెట్టుకున్నారు. సోషల్ మీడియాలో, సొంత పత్రికలలో అబద్ధపు వార్తలతో ప్రజలను మోసం చేస్తున్నారు. ఇటువంటి కువిమర్శలను సమర్థవంతంగా తిప్పికొడుతూ, వాస్తవాలను ఎప్పటికప్పుడు ప్రజలకు తెలియజేయడం మా బాధ్యత. నిజం ప్రజలకు చెప్పకపోతే, స్వార్థపరులు ప్రచారం చేసే అబద్ధాలే

నిజాలుగా భ్రమించే ప్రమాదం ఉంది. అందుకే, ఎప్పటికప్పుడు సత్యాలను ప్రజల ముందు ఉంచుతూ ముందుకు సాగుతున్నాం. రాష్ట్ర ప్రయోజనాల దృష్ట్యా, సమాఖ్య స్ఫూర్తిని మా ప్రభుత్వం కొనసాగిస్తోంది. సమ్మిళిత అభివృద్ధి, సంక్షేమాలను ప్రజలకందించేందుకుగాను, ప్రజాస్వామ్యబద్ధంగా ముందుకు సాగుతున్నాం.

5. అభివృద్ధి, సంక్షేమం, సుపరిపాలన అనే మూడు అంశాలతో తెలంగాణ నమూనా, నేడు దేశం మొత్తానికే ఆదర్శంగా నిలిచే విధంగా కృషి చేస్తున్నాము. అధికారంలోకి వచ్చిన తొలి ఏడాదిలోనే గత పాలకులు సృష్టించిన సవాళ్లన్నింటినీ ఎదుర్కొని మా ప్రభుత్వం పరిపాలనా సత్తాను చాటుకుంది. అయితే, అదే సమయంలో లోక్ సభ ఎన్నికలు రావడంతో, ఎన్నికల నియమావళి అమలులో ఉన్నందున అభివృద్ధి పనులకు కొంత విరామం ఏర్పడింది.

6. తెలంగాణ రాష్ట్ర దీర్ఘకాలిక అభివృద్ధి లక్ష్యాల సాధనకు మా ప్రభుత్వం కట్టుబడి ఉంది. గౌరవ ముఖ్యమంత్రి శ్రీ రేవంత్ రెడ్డి గారి నాయకత్వంలో "తెలంగాణ రైజింగ్ 2050" అనే ప్రణాళికతో మా పాలనని ముందుకు నడిపిస్తున్నాం. ఈ రోజు మన రాష్ట్ర ఆర్థిక వ్యవస్థ పరిమాణం 200 బిలియన్ డాలర్లు. రాబోయే పదేళ్ల కాలంలో దీనిని

ఐదు రెట్లు అభివృద్ధి చేసి 1000 బిలియన్ డాలర్ (ట్రిలియన్-డాలర్) వ్యవస్థగా రూపాంతరం చెందే దిశగా మా కార్యాచరణ ఉంటుంది.

7. హైదరాబాద్ మహా నగరంలో రవాణా, మౌలిక సదుపాయాల విస్తరణ, పర్యావరణ పరిరక్షణ మరియు సాంకేతిక అభివృద్ధి ప్రధానాంశాలుగా అంతర్జాతీయ స్థాయిలో ఒక గ్లోబల్ సిటీగా తీర్చిదిద్దేందుకు మాస్టర్ ప్లాన్ ను తయారు చేస్తున్నాం. దీనిలో భాగంగా హైదరాబాద్ ని కాలుష్యరహిత నగరంగా తీర్చిదిద్దడానికి మూసీ నదీ పునరుద్ధరణ ప్రాజెక్ట్‌ను ప్రారంభించాం.

8. ఆధునిక సాంకేతిక పరిజ్ఞానంతో పాటు క్లీన్ ఎనర్జీ, సుస్థిర అభివృద్ధితో తెలంగాణ రాష్ట్రాన్ని అగ్రగామిగా నిలబెట్టేందుకు "మెగా మాస్టర్ ప్లాన్ 2050"ని రూపొందించాం. దీని కోసం సౌర, పవన ఇంధన ప్రాజెక్టుల స్థాపనను ప్రోత్సహిస్తున్నాం.

9. ప్రతీ పౌరుడికి మెరుగైన వైద్యం అందించడానికి, ఆరోగ్య సేవలను మెరుగుపరచడానికి, మెడికల్ కాలేజీల ఏర్పాటుకు భారీ స్థాయిలో కేటాయింపులు చేసాం.

10. సమాజ పురోగతికి కీలకంగా మారిన విద్యా వ్యవస్థను పటిష్టపరచడంతో పాటు, డిజిటల్ విద్యను పెంపొందించి, పాఠశాలలకు మౌలిక సదుపాయాలను కల్పించాం. వెనుకబడిన వర్గాలకు చెందిన

ప్రతిభావంతులైన విద్యార్థులను ప్రోత్సహించేందుకు స్కాలర్‌షిప్‌లను అందిస్తున్నాం.

11. రైతుల సంక్షేమమే ప్రాధాన్యంగా పనిచేసే మా ప్రభుత్వం, రాష్ట్ర రైతాంగానికి ఎప్పటికప్పుడు స్వల్పకాలిక, దీర్ఘకాలిక సహాయాన్ని అందిస్తూనే ఆధునిక వ్యవసాయ విధానాలను ప్రోత్సహించేందుకు సబ్సిడీలు, ప్రత్యేక ఇన్సెంటివ్ లను అందిస్తుంది. మార్కెట్లో సరైన మద్దతు ధర అందేలా చర్యలు తీసుకోవడంతో పాటు, మార్కెట్ యార్డుల్లో రైతుల కోసం అనేక సదుపాయాలను కూడా కల్పిస్తున్నాం.

12. ***"నీకు కనిపించిన బలహీనుడైన నిరుపేద ముఖాన్ని గుర్తు తెచ్చుకో. నువ్వు తీసుకున్న చర్య అతనికి ఉపయోగపడుతుందో లేదో అని నిన్ను నువ్వు ప్రశ్నించుకో"*** -మహాత్మగాంధి

వారి మాటలే మాకు స్ఫూర్తి మంత్రం. నిరుపేదల కోసం, బలహీన వర్గాల కోసం మేము తీసుకున్న ప్రతి చర్య వెనుక ఉన్న ఆలోచన ఇదే. అభివృద్ధి ఫలాలు సమాజంలోని చిట్టచివరి వ్యక్తికి చేర్చే లక్ష్యంతో అభివృద్ధి మరియు సంక్షేమ రంగాలకు తగినన్ని నిధులను ప్రస్తుత బడ్జెట్ లో ప్రతిపాదిస్తున్నాం.

రాష్ట్ర ఆర్థిక స్థితి:

13. ప్రపంచ ఆర్థిక వ్యవస్థలో వేగంగా వస్తున్న మార్పుల ప్రభావాన్ని సమర్థవంతంగా ఎదుర్కొంటూ, తెలంగాణ ఆర్థిక వ్యవస్థ స్థిరమైన వృద్ధిని సాధిస్తోంది. 2024-25 ఆర్థిక సంవత్సరంలో, తెలంగాణ స్థూల రాష్ట్ర ఉత్పత్తి (GSDP) ప్రస్తుత ధరల ప్రకారం, పదహారు లక్షల పన్నెండు వేల ఐదు వందల డెబ్భై తొమ్మిది కోట్ల రూపాయలు (16,12,579 కోట్లు). గత సంవత్సరంతో పోలిస్తే వృద్ధిరేటు 10.1 శాతంగా నమోదు అయ్యింది. ఇదే సమయంలో, దేశ GDP మూడు కోట్ల ముప్పై ఒక్క లక్షల మూడు వేల రెండు వందల పదిహేను కోట్ల రూపాయలు (3,31,03,215 కోట్లు) కాగా, వృద్ధిరేటు 9.9 శాతంగా ఉంది.

తలసరి ఆదాయం:

14. 2024-25 ఆర్థిక సంవత్సరంలో, ప్రస్తుత ధరల ప్రకారం రాష్ట్ర తలసరి ఆదాయం మూడు లక్షల డెబ్భై తొమ్మిది వేల ఏడు వందల యాభై ఒక రూపాయలు (రూ. 3,79,751) కాగా, వృద్ధి రేటు 9.6 శాతం. దేశ తలసరి ఆదాయం రెండు లక్షల ఐదువేల ఐదు వందల డెబ్భై తొమ్మిది రూపాయలు (రూ.2,05,579) కాగా వృద్ధి రేటు 8.8 శాతం. దేశ తలసరి ఆదాయంతో పోల్చితే తెలంగాణ తలసరి ఆదాయం

ఒక లక్షా డెబ్భై నాలుగు వేల ఒక వంద డెబ్భై రెండు రూపాయలు (రూ.1,74,172), అంటే 1.8 రెట్లు ఎక్కువగా ఉంది.

వివిధ రంగాలలో వృద్ధి రేటు:

15. 2024-25లో తెలంగాణ జోడింపబడిన స్థూల విలువలో (GSVA) సేవా రంగం 66.3 శాతం, పారిశ్రామిక రంగం 16.4 శాతం, మరియు వ్యవసాయ, అనుబంధ రంగాలు 17.3 శాతం వాటాను కలిగి ఉన్నాయి.

16. వ్యవసాయ, అనుబంధ రంగాలు GSDP లో తక్కువ వాటా కలిగి ఉన్నప్పటికీ, రాష్ట్ర మొత్తం శ్రామిక రంగంలో 42.7 శాతం మందికి ఉపాధి కల్పిస్తున్నాయి. ఉచిత కరెంట్, రైతు భరోసా, పంట రుణ మాఫీ, నీటి పారుదల ప్రాజెక్టులపై పెట్టుబడులు వంటి ప్రభుత్వ పథకాలు రైతాంగానికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని పెంపొందించాయి. అదే సమయంలో వ్యవసాయ రంగాన్ని పటిష్టవంతం చేసేందుకుగాను, పండ్ల తోటలు, పశు సంరక్షణ, చేపల పెంపకం వంటి అనుబంధ వ్యవసాయ కార్యకలాపాలను ప్రోత్సహిస్తున్నాం.

17. రాష్ట్ర పరిశ్రమలు 22.5 శాతం మందికి ఉపాధి కల్పిస్తున్నాయి. "చైనా +1" వ్యూహాన్ని అవలంభించడం ద్వారా తెలంగాణను ఫార్మాస్యూటికల్స్, బయోటెక్నాలజీ, విద్యుత్ వాహనాలు,

పునరుత్పాదక శక్తి రంగాలలో గ్లోబల్ తయారీ కేంద్రంగా అభివృద్ధి చేయాలనేది ప్రభుత్వ లక్ష్యం.

18. పరిశ్రమల కారిడార్లు, ప్రత్యేక ఆర్థిక మండళ్ళ అభివృద్ధి, మరిన్ని పెట్టుబడులను ఆకర్షించి, ఉద్యోగ అవకాశాలను పెంపొందించడానికి తోడ్పడతాయి. తద్వారా, ఆర్థిక వ్యవస్థ మరింత స్థిరంగా, వేగంగా అభివృద్ధి చెందుతుంది.

19. రాష్ట్రంలో సేవా రంగం అత్యధిక క్రొత్త ఉపాధి కల్పించే దిశగా కొనసాగుతోంది. ఇది మొత్తం శ్రామిక రంగంలో 34.8 శాతం వాటాను కలిగి ఉంది. హైదరాబాద్ నగరం ఐటీ రంగంలో అగ్రగామిగా, ముఖ్యంగా సాఫ్ట్‌వేర్ సేవలు, ఫిన్‌టెక్, లాజిస్టిక్స్, పర్యాటకం వంటి రంగాలలో ఉపాధి వృద్ధికి ప్రధానంగా దోహదపడుతోంది.

20. తెలంగాణ లో శ్రామికశక్తి 68.7 శాతం ఉండగా, దేశీయ సగటు 64.3 శాతం మాత్రమే ఉంది. దీనిలో, మహిళల ఉపాధి శాతం 52.7 శాతం ఉండగా, ఇది దేశ సగటు 45.2 శాతం కంటే అధికం. మహిళలు మరియు వెనుకబడిన వర్గాలకు తెలంగాణ ప్రభుత్వం ఉపాధి అవకాశాలు కల్పించడంలో ఎంతగా విజయవంతమయ్యిందో ఈ గణాంకాలు తెలియజేస్తున్నాయి.

16వ ఆర్థిక సంఘం

21. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 16వ ఆర్థిక సంఘానికి సమగ్ర నివేదికను సమర్పించింది. ఇందులో కేంద్ర పన్నుల పంపిణీలో రాష్ట్రాలకు న్యాయమైన వాటా కల్పించాలని, అలాగే రుణ స్థిరత్వం, మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి మరియు సామాజిక సంక్షేమ కార్యక్రమాలకు మరింత ఆర్థిక సహాయం అందించాలని విజ్ఞప్తి చేసింది. కేంద్ర ప్రభుత్వం విధిస్తున్న సెస్సులు, అదనపు చార్జీల వల్ల రాష్ట్రాలకు వస్తున్న ఆదాయం గణనీయంగా తగ్గుతుంది అన్న విషయాన్ని కమీషన్ కు వివరించాం. ప్రస్తుతం రాష్ట్రాలకు ఇస్తున్న 41 శాతం పన్నుల వాటాను 50 శాతానికి పెంచాలని ప్రతిపాదించడం జరిగింది.

22. తెలంగాణతో సహా దక్షిణాది రాష్ట్రాలకు పన్నుల పంపిణీలో తగ్గుతున్న వాటాపై ప్రభుత్వం ఆందోళన వ్యక్తం చేసింది. తెలంగాణకు 14వ ఆర్థిక సంఘం ద్వారా 2.437 శాతం నిధుల పంపిణీ జరిగితే, 15వ ఆర్థిక సంఘం కాలంలో ఇది 2.102 శాతానికి తగ్గింది. అభివృద్ధిలో ముందున్న రాష్ట్రాలకు తక్కువ నిధులు కేటాయించడం అన్యాయమని, దేశ ఆర్థిక వృద్ధికి దోహదపడుతున్న రాష్ట్రాలను ప్రోత్సహించే విధంగా పన్నుల పంపిణీ విధానాన్ని మరింత హేతుబద్ధంగా మార్చాలని తెలంగాణ ప్రభుత్వం వాదిస్తోంది.

23. తెలంగాణ ప్రభుత్వం సమాంతర పన్నుల పంపిణీ సూత్రంలో సంస్కరణలు తీసుకురావాలని సూచించింది. ప్రస్తుతం ఉపయోగిస్తున్న "తలసరి ఆదాయ దూరం" అనే ప్రాతిపదిక ప్రాధాన్యతను తగ్గించి, GSDP కి 50 శాతం వెయిటేజిని ఇవ్వాలని కోరింది. దేశ ఆర్థిక వృద్ధికి గణనీయంగా సహకరిస్తున్న రాష్ట్రాలకు మరింత హేతుబద్ధంగా వనరులను అందించడం ద్వారా దేశ అభివృద్ధిని ప్రోత్సహించాలనే ఉద్దేశంతో ఈ సూచన ప్రతిపాదించబడింది. మన న్యాయమైన వాటాను సాధించడంతో పాటు, ఆర్థిక వనరులను సద్వినియోగం చేసుకుని, ఆర్థిక వ్యవస్థను బలోపేతం చేయడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం కట్టుబడి ఉంది.

అభయహస్తం:

24. మేము ప్రవేశపెట్టిన అభయ హస్తంలోని ప్రతి అంశం సామాన్య ప్రజల కష్టాలను దృష్టిలో పెట్టుకొని రూపుదిద్దుకొన్నవే. ఒక నిరుపేద తన రోజువారి జీవితంలో ఏ కనీస సదుపాయాలు ఉండాలని కోరుకుంటాడో వాటినన్నీ అభయహస్తంలో భాగంగా చేర్చడం జరిగింది. మహాలక్ష్మి, రైతుభరోసా, గృహజ్యోతి, ఇందిరమ్మ ఇండ్లు, చేయూత క్రింద పింఛన్ల పంపిణీ వంటి పలు పథకాలను ప్రభుత్వం ఇప్పటికే సమర్థవంతంగా అమలు చేస్తోంది.

25. మన ఆడబిడ్డలు పనికి వెళ్లాలన్నా, చదువుకోవడానికి బడికి వెళ్లాలన్నా లేదా మొక్కు తీర్చుకోవడానికి ఓ గుడికి వెళ్లాలన్నా వారు ప్రయాణ ఖర్చుల గురించి ఆలోచించకుండా వెళ్లడానికి, మహాలక్ష్మి పథకం క్రింద 2023, డిసెంబర్ 9వ తేదీన రాష్ట్రంలోని మహిళలందరికీ ఉచిత బస్సు సౌకర్యాన్ని ప్రారంభించాం. నేటి వరకు రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా 7,227 బస్సుల్లో 149.63 కోట్ల ఉచిత ప్రయాణాలు మహిళలు చేసారు. దీని ద్వారా ఐదు వేల ఐదు కోట్ల తొంబై ఐదు లక్షల రూపాయలు (5005.95 కోట్లు) మహిళలకు ఆదా అయ్యింది. ప్రారంభ దశలో సాధారణ బస్సులలో 69 శాతంగా ఉన్న RTC ఆక్యుపెన్సి రేషియో 94 శాతానికి పెరిగింది. మహాలక్ష్మి ప్రత్యేక బస్సులలో ఈ ఆక్యుపెన్సీ రేషియో 100 శాతంగా నమోదవుతూ ఉంది. దీనివల్ల RTC ఆర్థిక పరిస్థితి కూడా మెరుగుపడింది. బస్సుల సంఖ్యను పెంచడమే కాకుండా, 6,400 మంది ఉద్యోగులను ఇప్పటికే అదనంగా నియమించడం జరిగింది. ప్రభుత్వం ఈ పథకం అమలుకు, RTC కి క్రమం తప్పకుండా నిధులు చెల్లిస్తూ ఉంది.

26. మహాలక్ష్మి పథకంలో భాగంగా అర్హులైన మహిళలకు గ్యాస్ సిలిండర్ ను 500 రూపాయలకే పంపిణీ చేస్తున్నాం. ఈ పథకం ద్వారా 43 లక్షల కుటుంబాలకు లబ్ధిచేకూరుతూ ఉంది. లబ్ధిదారులు ఉపయోగించిన సిలిండర్లకు సబ్సిడీ క్రింద రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నాలుగు

వందల ముప్పై మూడు కోట్ల ఇరవై లక్షల రూపాయలు (433.20 కోట్లు) చెల్లించింది.

27. గృహజ్యోతి పథకం క్రింద 200 యూనిట్లకు లోబడి విద్యుత్తును వినియోగిస్తున్నవారికి ఉచిత విద్యుత్ ను అందిస్తున్నాము. ఈ పథకం క్రింద 50 లక్షల కుటుంబాలు లబ్ధి పొందుతున్నాయి. ఈ పథకం కోసం ఇప్పటికే ఒక వెయ్యి ఏడు వందల డెబ్భై ఐదు కోట్ల పదిహేను లక్షల రూపాయలు (1,775.15 కోట్లు) విద్యుత్ సంస్థలకు సబ్సిడీగా చెల్లించడం జరిగింది.

28. ఇందిరమ్మ ఇండ్ల పథకాన్ని 2024, మార్చి నెలలో ప్రారంభించి, ఇండ్ల పట్టాలను ఆడబిడ్డల పేరుతోనే ఇవ్వాలని నిర్ణయించాం. 22,500 కోట్ల రూపాయల అంచనా వ్యయంతో ప్రతి నియోజకవర్గానికి కనీసం 3,500 చొప్పున మొత్తం నాలుగు లక్షల యాభై వేల (4,50,000) ఇండ్లను మంజూరు చేస్తాం.

29. గత ప్రభుత్వం పదేళ్ల పాటు నిరుపేదలకు డబుల్ బెడ్ రూం ఇండ్లను ఇస్తామని ఆశలు రేకెత్తించి చివరకు నిరాశ నిస్పృహలనే మిగిల్చింది. అసంపూర్తిగా నిలిచిపోయిన గృహాలలో ముప్పై నాలుగు వేల ఐదు వందల నలభై ఐదు (34,545) నిర్మాణాలకు, మూడు వందల ఐదు కోట్ల మూడు లక్షల రూపాయల (305.03 కోట్లు) నిధులను కేటాయించి, వాటిని అందుబాటులోకి తెస్తున్నాము. అంతే

కాకుండా, ఔటర్ రింగు రోడ్డుని ఆనుకొని హైదరాబాద్ నగరం నలువైపులా శాటిలైట్ టౌన్ షిప్ లు ఏర్పాటు చేసి, అల్పాదాయ మరియు మధ్యతరగతి వర్గాలకు అందుబాటులో ఉండే విధంగా గృహ సముదాయాలను నిర్మించే ప్రణాళిక రూపొందిస్తున్నాం.

30. రాష్ట్రం లోని నిరుపేదలకు ఆరోగ్య భద్రత కల్పించే ధ్యేయంతో రూపొందిన రాజీవ్ ఆరోగ్య శ్రీ పథకాన్ని చేయూతలో భాగంగా అమలు చేస్తున్నాం. ఈ పథకం క్రింద ఉచిత వైద్య పరిమితిని ఐదు లక్షల రూపాయల నుండి పది లక్షల రూపాయల వరకు పెంచడంవల్ల దారిద్ర్యరేఖకు దిగువనున్న 90.10 లక్షల కుటుంబాలకు లబ్ధి చేకూరింది. వైద్య వ్యయ పరిమితిని పెంచడంతో పాటు, ఆరోగ్యశ్రీ పరిధిలోకి వచ్చే 1,375 వైద్య చికిత్సల ధరలను కూడా 20 శాతం పెంచాం. అదనంగా 163 రకాల చికిత్సలను ఆరోగ్యశ్రీ పరిధిలోనికి తీసుకు రావడంతో, 1,835 వైద్య పరమైన వివిధ ప్యాకేజీలు పేద ప్రజలకు అందుబాటులోకి వచ్చాయి.

<u>వ్యవసాయం రంగం:</u>

రైతు రుణ మాఫీ:

31. పెరుగుతున్న వ్యవసాయ పెట్టుబడి కోసం రైతులు అప్పులు చేయక తప్పని పరిస్థితి ఏర్పడింది. గతంలో చేసిన అప్పు తీరితేనే రాబోయే పంట కాలానికి కావలసిన పెట్టుబడికి రుణం దొరుకుతుంది.

మన రైతన్నలకు ఇచ్చిన మాటకు కట్టుబడి మా ప్రభుత్వం వారిని రుణ విముక్తులను చేసింది. వారికి 2 లక్షల లోపు రుణాలను మాఫీ చేసింది. ఇప్పటివరకు 25.35 లక్షల మంది రైతులకు ఇరవై వేల ఆరు వందల పదహారు కోట్ల ఎనబై తొమ్మిది లక్షలు (20,616.89 కోట్లు) రుణ మాఫీ చేసాం. దీనివల్ల రైతులు మళ్ళీ వ్యవసాయ రుణాలు పొందడానికి మార్గం సుగమమైంది. ఈ భారీ రుణ మాఫీతో తెలంగాణ రాష్ట్రంలోని రైతుల ఆర్థిక మరియు సామాజిక స్థితిగతులు మెరుగుపరిచేందుకు బాటలు వేశాం.

రైతుభరోసా:

32. రాష్ట్రంలోని రైతులు ఎరువులు, విత్తనాలు, వ్యవసాయ పనిముట్లను కొనుగోలు చేసేందుకు, పెట్టుబడి సాయంగా మా ప్రభుత్వం 2025, జనవరి 26 తేదీన తెలంగాణ రైతు భరోసా పథకాన్ని ప్రారంభించింది. ఈ పథకం క్రింద రైతులకు ఏడాదికి, ఎకరానికి 12 వేల రూపాయలు అందుతాయి.

33. ప్రజాధనం దుర్వినియోగం కాకుండా, అవకతవకలకు అడ్డుకట్ట వేసి సాగుకి యోగ్యమైన భూములన్నింటికీ రైతు భరోసా అందిస్తున్నాం. క్షేత్రస్థాయిలో సర్వే చేసి, గ్రామ సభలలో ధృవీకరించి, సాగుకు యోగ్యంకాని భూమిని గుర్తించడం ద్వారా, ఈ వృధాను

అరికట్టాము. రైతు భరోసా పథకానికి పద్దెనిమిది వేల కోట్ల (18,000 కోట్లు) రూపాయలు ఈ బడ్జెట్ లో ప్రతిపాదిస్తున్నాము.

ఇందిరమ్మ ఆత్మీయ భరోసా (రైతు కూలీ సంక్షేమం):

34. భూమి లేని వ్యవసాయ కూలీలు ఉపాధి దొరకని రోజుల్లో పస్తులుండే దీన స్థితి నుండి వారిని కాపాడేందుకు ఇందిరమ్మ ఆత్మీయ భరోసా పథకాన్ని అమలు పరుస్తామని ఎన్నికల్లో చేసిన వాగ్దానానికి అనుగుణంగా సంవత్సరానికి ప్రతి వ్యవసాయ కూలీ కుటుంబానికి 12 వేల రూపాయలు చెల్లించే బృహత్తర పథకాన్ని అమలు చేస్తున్నాం.

సన్న వడ్లకు రూ.500 బోనస్:

35. రాష్ట్ర రైతులనుండి కొనుగోలు చేసే సన్న ధాన్యానికి ప్రతి క్వింటాలుకు 500 రూపాయల చొప్పున అదనపు ప్రోత్సాహాన్ని (బోనస్) చెల్లిస్తున్నాం. దీని వల్ల రాష్ట్రంలో సన్న రకాల వరిసాగు గణనీయంగా పెరిగింది. గత ఖరీఫ్ తో పోల్చినప్పుడు, సన్న వడ్ల సాగు 25 లక్షల ఎకరాల నుండి 40 లక్షల ఎకరాలకు పెరిగింది. మా ప్రభుత్వం ఇస్తున్న బోనస్ మరియు ప్రతి చివరి వడ్లగింజ కూడా కొంటామని మేము చేసిన వాగ్దానమే దీనికి ప్రత్యక్ష కారణం. ఫలితంగా, రైతులకు చక్కని గిట్టుబాటు ధర లభిస్తున్నది. ఖరీఫ్ సీజన్ లో సన్నవడ్లు పండించిన రైతులకు, పన్నెండు వందల ఆరు కోట్ల నలభై

నాలుగు లక్షలు (1,206.44 కోట్లు) బోనస్ చెల్లించడం జరిగింది. రైతుల సౌకర్యార్థం 2024-25 ఖరీఫ్ సీజన్ లో 8,332 ధాన్యం కొనుగోలు కేంద్రాలను ఏర్పాటు చేసి వారికి ఎటువంటి ఇబ్బందులు లేకుండా చేసాం.

36. అకాల వర్షాల వల్ల ధాన్యం పాడవకుండా, పండిన ధాన్యాన్ని రైతులు కొనుగోలు కేంద్రాలకు తీసుకువచ్చే సమయంలో ఎటువంటి నష్టం జరుగకుండా, గంట గంటకూ వాతావరణ సూచనలను అటు రైతులకు, ఇటు కొనుగోలు కేంద్రాలకు తెలియజేస్తున్నాం. అధునాతన డ్రైయర్లు, ధాన్యం క్లీనర్లు, తగినన్ని టార్పాలీన్లను రైతులకు అందుబాటులో ఉంచడం జరిగింది. వ్యవసాయ మార్కెట్ యార్డులలో వసతుల అభివృద్ధికి 181.98 కోట్ల రూపాయల వ్యయంతో వివిధ అభివృద్ధి పనులను చేపట్టాము.

37. 2024-25 ఖరీఫ్ సీజన్ లో పది లక్షల ముప్పై ఐదు వేల నాలుగు వందల ఎనభై నాలుగు (10,35,484) మంది రైతుల నుండి ధాన్యం కొనుగోలు చేసి, పన్నెండు వేల ఐదు వందల పదకొండు కోట్ల డెబ్భై ఆరు లక్షల రూపాయలు (12,511.76 కోట్లు) వారి ఖాతాలలో జమ చేయడమైనది. కేంద్ర ప్రాయోజిత పథకాల ద్వారా రాష్ట్ర రైతుల ప్రయోజనం కోసం అన్ని చర్యలు తీసుకొంటున్నాము.

38. రాష్ట్రంలో ఆయిల్ పామ్ సాగును విస్తృతంగా చేపట్టాలన్న ప్రభుత్వ లక్ష్యంతో, ప్రోత్సాహక సబ్సిడీని అందిస్తున్నాం. ఆయిల్ పామ్ దిగుమతులపై కస్టమ్స్ సుంకం లేని కారణంగా మన రైతులకి సరైన ధర లభించనందున, కేంద్ర ప్రభుత్వంతో సంప్రదింపులు జరిపి ఆయిల్ పామ్ దిగుమతులపై కస్టమ్స్ సుంకం విధించేలా కృషి చేసాం. తద్వారా, ఆయిల్ పామ్ రైతులకు, టన్నుకు 2,000 రూపాయలు అదనపు లబ్ధి చేకూరి, ఆయిల్ పామ్ సాగు మరింత లాభదాయకంగాను, ఆకర్షణీయంగాను మారింది. ఉద్యానవన సాగులో బిందు సేద్యం కొరకు సౌర విద్యుత్తును ఉపయోగించే రైతులకు ప్రాధాన్యతనిచ్చి వారికి ప్రోత్సాహక సబ్సిడీని అందిస్తాం.

వ్యవసాయ శాఖకు ఈ బడ్జెట్ లో 24,439 కోట్ల రూపాయలను ప్రతిపాదిస్తున్నాము.

పశుసంవర్ధక రంగం:

39. పశువులు వ్యాధుల బారిన పడకుండా నిరోధించే టీకాలను ఉత్పత్తి చేసే తెలంగాణ పశు వైద్య టీకా ఉత్పత్తి కేంద్రం హైదరాబాద్, శాంతినగర్ లో ఉంది. ఈ వెటర్నరీ బయోలాజికల్ రీసర్చ్ ఇన్స్టిట్యూట్ ని మామిడిపల్లికి తరలించి, 300 కోట్ల రూపాయలతో భారీగా విస్తరింపజేస్తున్నాం. అంతేకాకుండా, క్రొత్త వ్యాక్సీన్ల ఆవిష్కరణకు

అవసరమైన పరిశోధనలు చేపట్టే నిమిత్తం, 100 కోట్ల రూపాయలతో అధునాతన యంత్రాలను తెప్పిస్తున్నాం. నూతనంగా ఏర్పాటయ్యే ఈ టీకాల కేంద్రంలో బ్యాక్టీరియల్, వైరల్ వ్యాక్సిన్ ప్రొడక్షన్ ప్లాంట్లు, క్వాలిటీ కంట్రోల్, యానిమల్ టెస్టింగ్ ల్యాబ్ లు, ఆర్ అండ్ డి, యానిమల్ బ్రీడింగ్ సెంటర్ వంటి వాటితో పాటు, స్టాఫ్ క్వార్టర్స్ కూడా నిర్మిస్తాం.

40. మన రాష్ట్రం నుండి భారీగా చేపల ఎగుమతిని ప్రోత్సహించడానికి రంగారెడ్డి జిల్లా కొహెడలో ఎక్స్ పోర్ట్ ఓరియెంటెడ్ హోల్ సేల్ చేపల మార్కెట్ ను 47 కోట్ల రూపాయల వ్యయంతో నిర్మించాలని ప్రతిపాదించాం.

41. రాష్ట్రంలో మేలు జాతి పాడిపశువులను వృద్ధి చేయడానికి రంగారెడ్డి జిల్లా కంసాన్ పల్లి లో ఒక క్రొత్త ఫ్రోజెన్ సెమన్ బుల్ స్టేషన్ ను ఇరవై ఒక్క కోట్ల ఆరు లక్షల రూపాయల (21.06 కోట్లు) వ్యయంతో నిర్మిస్తున్నాం. దీనిని అతి త్వరలోనే అందుబాటులోకి తెస్తాం. దీని ద్వారా సంవత్సరానికి సుమారు 10 లక్షల ఫ్రోజెన్ సెమన్ డోసుల ఉత్పత్తి సామర్థ్యం ఏర్పడుతుంది.

పశు సంవర్థక శాఖకు ఈ బడ్జెట్ లో 1,674 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నాము.

భూ భారతి:

42. భూమి అనేది ఒక స్థిరాస్థి మాత్రమే కాదు, అది ఒక భావోద్వేగం. భూమితో ఉన్న అనుబంధం కన్నతల్లితో, సొంత ఊరితో ఉన్న అనుబంధంతో సమానం. ఒక వ్యక్తి తన భూమిని కోల్పోయినప్పుడు తన అస్తిత్వాన్నే పోగొట్టుకున్నట్లు భావిస్తాడు. అటువంటి, భావుకతతో ముడిపడి ఉన్న అంశంలో, గత ప్రభుత్వ హయాంలో చేపట్టిన ధరణి ప్రాజెక్టులో చోటు చేసుకున్న అక్రమాల వల్ల సామాన్యులకు తీరని వేదన మిగిలింది. సమస్యల పరిష్కారాన్ని కోరుతూ, ప్రజలు చేసుకున్న ధరఖాస్తులు కూడా పరిష్కరించలేని దుస్థితి అప్పట్లో ఏర్పడింది. వీటి పరిష్కరణను వేగవంతం చేయడానికి జిల్లా కలెక్టర్లకు మాత్రమే ఉన్న పరిష్కరణ అధికారాన్ని తహసీల్దార్/ఆర్.డి.ఓలకు బదిలీ చేస్తూ మార్గదర్శకాలను విడుదల చేసాం.

43. తెలంగాణ ప్రభుత్వం ఒక చారిత్రాత్మక సంస్కరణగా భూ భారతి చట్టాన్ని తీసుకువచ్చింది. ఈ చట్టంలోని నిబంధనలు పారదర్శకంగా, సమగ్రంగా భూవివాదాలకు తావులేకుండా, భూ యజమానుల హక్కులు పూర్తిగా పరిరక్షించడానికి రూపొందించబడ్డాయి. డిజిటల్ మ్యాపింగ్ వ్యవస్థ ఆధునిక సాంకేతికతను ఉపయోగించడం ద్వారా, భూ భారతి లావాదేవీలను సులభతరం చేసి, సక్రమమైన భూ రికార్డ్ వ్యవస్థను ఏర్పరచడానికి దోహదం చేస్తుంది. భూ పరిపాలనను

మరింత బలోపేతం చేయడానికి, 10,954 గ్రామ స్థాయి అధికారుల పోస్టులను మంజూరు చేసాం. దీనితో, క్షేత్ర స్థాయిలో రెవెన్యూ అధికారుల పాత్రను పునరుద్ధరించి, భూ సమస్యలను వేగంగా పరిష్కరించే సమర్థవంతమైన పాలనావ్యవస్థను తెస్తున్నాం.

నూతన రేషన్ కార్డుల జారీ:

44. తెలంగాణ అవతరించిన తరువాత ఎంతో మంది పేదలు నూతన రేషన్ కార్డు కొరకు ఆశగా వేచి చూసినా గత ప్రభుత్వం వారిని పట్టించుకోలేదు. కనీసం కొత్త కుటుంబ సభ్యుల పేర్లను కూడా రేషన్ కార్డులో జత చేయలేదు. ప్రజల ఆకాంక్షలను గుర్తించిన మేము అర్హులైన వారందరికీ రేషన్ కార్డులు ఇవ్వాలని, వారికి సన్నబియ్యం కూడా ఇవ్వాలని నిర్ణయించాం. నూతన రేషన్ కార్డుల జారీ మరియు అదనపు కుటుంబ సభ్యుల పేర్లను నమోదు చేసే ప్రక్రియ ఈ సంవత్సరం జనవరి 26 నుండి ప్రారంభించాం.

పౌర సరఫరాల శాఖకి ఈ బడ్జెట్ లో 5,734 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నాము.

విద్య:

యంగ్ ఇండియా ఇంటిగ్రేటెడ్ రెసిడెన్షియల్ స్కూల్స్ :

45. విద్యతోనే సామాజిక అభివృద్ధి సాధ్యం. ముఖ్యంగా, పేద మరియు వెనుకబడిన తరగతులకు చెందిన పిల్లల సురక్షిత భవిష్యత్తుకి విద్య ఒక దారిని చూపుతుంది.

46. ఇది ప్రగాఢంగా నమ్మిన UPA ఛైర్ పర్సన్ శ్రీమతి సోనియా గాంధీ గారు మరియు ఆనాటి భారత ప్రధాని దివంగత డా. మన్మోహన్ సింగ్ గార్ల నాయకత్వంలో ఉచిత విద్యా హక్కు చట్టం 2009 లో చేసారు.

47. ప్రస్తుతం తెలంగాణలో 1,023 ప్రభుత్వ రెసిడెన్షియల్ పాఠశాలలు ఉండగా, వీటిలో 662 పాఠశాలలకు స్వంత భవనాలు లేవు. అనేక గురుకులాలు అరకొర సౌకర్యాలున్న భవనాల్లో, వందలాది మంది విద్యార్థులతో, సరైన టాయిలెట్ సదుపాయం కూడా లేకుండా నడుస్తున్నాయి. వర్గాల వారీగా ప్రత్యేక రెసిడెన్షియల్ స్కూల్స్ ఉన్నప్పటికీ, వాటి మధ్య విద్యా ప్రమాణాల విషయంలో, మౌలిక వసతుల విషయంలో సారుప్యత లేదు. ప్రపంచ వ్యాప్తంగా విద్యావ్యవస్థలో పెను మార్పులు చోటుచేసుకున్నప్పటికీ, మన ప్రభుత్వ పాఠశాలలు దశాబ్దాల కాలం వెనుకబడి ఉన్నాయి.

48. ఈ పరిస్థితులను సరిదిద్దడానికి సామాజికవేత్తలు, విద్యావేత్తలతో చర్చించి, మన ప్రభుత్వ విద్యా వ్యవస్థను మరియు భావితరాలను అత్యుత్తమ రీతిలో తీర్చిదిద్దే విధంగా యంగ్ ఇండియా ఇంటిగ్రేటెడ్ రెసిడెన్షియల్ స్కూల్స్‌ని రూపొందించాం. కులం, మతం లేదా ఆర్థిక స్థితిగతులకు అతీతంగా, విద్య మాత్రమే కాకుండా, విద్యార్థుల యొక్క మానసిక, శారీరక అభివృద్ధికి, అంటే హోలిస్టిక్ డెవలప్‌మెంట్ కి దోహదపడే విధంగా ఈ స్కూల్స్ ఏర్పాటు చేస్తున్నాం. ఈ పాఠశాలలలో ఎస్సీ, ఎస్టీ, బీసీ, మైనారిటీలతో పాటు ఇతర వర్గాలకు చెందిన విద్యార్థులను ఒకే గొడుగు కిందకు తెచ్చి సమాన విద్యా అవకాశాలను కల్పించడం, ఒక గొప్ప సామాజిక ఐక్యతకు పునాది అవుతుంది.

49. ***"Education is the milk of a lioness. The one who drinks it, can't stay without roaring"***

Dr. B.R. Ambedkar.

విద్య అనేది సింహపు పాల వంటిది, వాటిని త్రాగిన వారు గర్జించకుండా ఉండలేరు.

డా.బి.ఆర్.అంబేద్కర్ కలలు కన్న విద్యావ్యవస్థను మేము సృష్టించబోతున్నాము. దీనికోసమే రాష్ట్రవ్యాప్తంగా ఒకేసారి 58 యంగ్ ఇండియా ఇంటిగ్రేటెడ్ రెసిడెన్షియల్ పాఠశాలల నిర్మాణానికి 11,600

కోట్ల రూపాయల అనుమతులు మంజూరు చేయడం జరిగింది. మేము తీసుకున్న ఈ నిర్ణయం ఒక చారిత్రాత్మకం. ప్రతి నియోజకవర్గంలో కనీసం ఒక యంగ్ ఇండియా రెసిడెన్షియల్ స్కూల్ ని ప్రారంభిస్తాం.

50. ఈ ఇంటిగ్రేటెడ్ స్కూల్స్ 20 నుంచి 25 ఎకరాల విస్తీర్ణంలో నిర్మించబడతాయి. విద్యారంగంలో వస్తున్న మార్పులకి అనుగుణంగా, ఆధునిక వసతులతో ప్రైవేట్ పాఠశాలలకు ధీటైన విద్యను అందించేందుకు వీటిని అభివృద్ధి చేస్తున్నాం. ఆడిటోరియాలు, డైనింగ్ హాల్స్, డిజిటల్ క్లాస్ రూమ్స్, క్రీడా మైదానాలు, క్రికెట్ మరియు ఫుట్‌బాల్ గ్రౌండ్స్ లాంటి ఆధునిక సదుపాయాలు అందుబాటులో ఉంటాయి. విద్యార్థుల నిరంతర పర్యవేక్షణకు వీలుగా ఈ పాఠశాలల ప్రాంగణాల్లోనే బోధనా సిబ్బందికి నివాస సముదాయాలు కూడా ఏర్పాటు చేస్తున్నాం. ఈ స్కూళ్లలో పవన మరియు సౌరశక్తిని విరివిగా వినియోగిస్తాం.

51. ఈ స్కూళ్లలోని విద్యార్థులకు వసతి, భోజనం, యూనిఫాంలు, నోటు మరియు పాఠ్య పుస్తకాలు మరియు ఇతర ఆవశ్యక వస్తువులన్నీ ఉచితంగా అందించబడతాయి. పాఠ్యాంశంతో పాటు వీరికి IIT-JEE, NEET మరియు ఇతర పోటీ పరీక్షలకు సన్నద్ధం చేసేందుకు ప్రత్యేక శిక్షణ ఇవ్వబడుతుంది. విద్యతో పాటు శారీరక మరియు

మానసిక దృఢత్వానికి అవసరమైన క్రీడలు, కళలు, పోటీలకు సమాన ప్రాధాన్యత ఉంటుంది.

52. రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా పాఠశాలలు ప్రారంభం అయ్యే రోజే విద్యార్థులందరికీ పాఠ్య పుస్తకాలను, యూనిఫామ్‌లను అందజేస్తున్నాం. ప్రభుత్వ విద్యాసంస్థలన్నింటికీ ఉచిత విద్యుత్ సరఫరాని అందిస్తున్నాం. త్వరలో రాష్ట్రంలోని అన్ని పాఠశాలలకు గ్రీన్ విద్యుత్ ని అందిస్తాం.

53. పిల్లల శారీరక మానసిక ఆరోగ్యానికి, సంతులిత పౌష్టికాహార ప్రాధాన్యతను గుర్తించి, రాష్ట్రంలోని అన్ని గురుకులాలు, అన్ని సంక్షేమ శాఖలకు చెందిన అనుబంధ హాస్టళ్లలో మరియు కస్తూర్బా గాంధీ బాలికల పాఠశాలలలో, డైట్ ఛార్జీలు 40 శాతం మరియు కాస్మోటిక్ ఛార్జీలు 200 శాతం పెంచాం. ఈ పెంపు వల్ల తెలంగాణ వ్యాప్తంగా 7.66 లక్షల మంది విద్యార్థులకు లబ్ధి చేకూరింది. రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా ఉన్న సంక్షేమ వసతి గృహాలలో చదువుకొనే విద్యార్థులందరికీ ఒకే తరహా భోజనం ఇచ్చేందుకు కామన్ డైట్ పథకాన్ని ప్రారంభించాం. ప్రభుత్వ పాఠశాలల్లో చదివే 10వ తరగతి విద్యార్థులకు సాయంత్రం వేళ స్నాక్స్ ఇస్తున్నాం.

54. పాఠశాలల్లో అమలు పరిచే మధ్యాహ్న భోజన పథకం మరియు సంక్షేమ వసతి గృహాలల్లో ఆహార పదార్థాలను తయారు చేసి, నిల్వ ఉంచే విషయంలో ఒక నిర్దిష్ట వ్యవహార శైలిని పాటించడం ద్వారా విద్యార్థులకు పరిశుద్ధమైన మరియు ఆరోగ్యకరమైన ఆహారాన్ని అందించడం సాధ్యమవుతుంది. దీనికోసం ఒక స్టాండర్డ్ ఆపరేటింగ్ ప్రొసీజర్ (SOP) ను రూపొందించి అమలు చేస్తున్నాం.

55. **"Education is future insurance"** - విద్య భవిష్యత్తుకు బీమా కనుక విద్యా వ్యవస్థను బలోపేతం చేసేందుకు రాష్ట్ర విద్యా రంగంలో పలు సంస్కరణలు చేపట్టాం. అంతర్జాతీయ ప్రమాణాలతో కూడిన విద్యను అందించే లక్ష్యంతో ఒక సమగ్ర విధాన రూపకల్పనకి, తెలంగాణ విద్యా కమీషన్ ను ఏర్పాటు చేసాం.

56. తెలంగాణ నారీ శక్తిని గౌరవిస్తూ కోఠి మహిళా విశ్వవిద్యాలయానికి వీరనారి చాకలి ఐలమ్మ పేరు పెట్టి, ఆ విశ్వవిద్యాలయ వారసత్వ కట్టడాన్ని సంరక్షిస్తూనే, 550 కోట్ల రూపాయలతో అదనపు భవన నిర్మాణాలను చేపడుతున్నాం. తెలుగు విశ్వవిద్యాలయానికి తెలంగాణ వైతాళికుడు సురవరం ప్రతాప్ రెడ్డి పేరును, ఇండియన్ ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ హ్యాండ్లూమ్ టెక్నాలజీ (IIHT) కి, శ్రీ కొండా లక్ష్మణ్ బాపూజీ పేరును పెట్టడం జరిగింది.

విద్యా శాఖకి ఈ బడ్జెట్ లో 23,108 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నాము.

యువత - ఉద్యోగాలు:

57. ***"No plan for the future development of the country can be deemed to be complete, which does not provide for technical and Scientific training"***

– Dr. B.R Ambedkar.

"సాంకేతిక మరియు శాస్త్రీయ శిక్షణను అందించని దేశం, భవిష్య అభివృద్ధికి సంబంధించిన ఏ ప్రణాళికను పూర్తి చేసినట్లుగా భావించలేము".

డా.బి.ఆర్.అంబేద్కర్ గారు దూరదృష్టితో అర్ధ శతాబ్దానికి పూర్వం చెప్పిన ఈ మాటలు నేటికీ మన సమాజానికి వర్తిస్తాయి. అందుకే, యువతలో శాస్త్ర- సాంకేతిక నైపుణ్యతను పెంపొందించే ఉద్దేశ్యంతో ప్రభుత్వ, ప్రైవేటు భాగస్వామ్యంతో, యంగ్ ఇండియా స్కిల్ యూనివర్సిటీని స్థాపించాం. బోధనాంశాలకు, పారిశ్రామిక అవసరాలకు మధ్య ఉన్న అంతరాన్ని తొలగించి నిరుద్యోగ యువత ఉపాధి అవకాశాలను పెంపొందించే లక్ష్యంతో ఈ యూనివర్సిటీ పనిచేస్తుంది.

58. మహాత్మాగాంధి గారు స్వాతంత్ర్య సమరోద్యమంలో యువతను చైతన్య పరచడానికి నడిపిన యంగ్ ఇండియా పత్రిక పేరునే ఈ యూనివర్సిటీకి పెట్టడం గమనార్హం. ఈ యూనివర్సిటీని ముచ్చర్లలో 150 ఎకరాలలో నిర్మించి, ఏడాదికి 30 వేల ఉద్యోగాలు కల్పించాలని ప్రభుత్వ లక్ష్యంగా పెట్టుకున్నాం. సింగపూర్ ప్రభుత్వ ఆధ్వర్యంలోని ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ టెక్నికల్ ఎడ్యూకేషన్ (ITE) ప్రపంచంలోనే మేటి సంస్థ. వారి భాగస్వామ్యంతో యంగ్ ఇండియా స్కిల్ యూనివర్సిటి మాస్టర్ ట్రైయినర్లకు శిక్షణను ఇస్తున్నాము.

59. వివిధ పరిశ్రమల భాగస్వామ్యంతో ఈ యూనివర్సిటీలో అందించే కోర్సులు అటు యువతకు, ఇటు పరిశ్రమలకు ఎంతో ఉపయుక్తంగా ఉండేలా రూపొందించాం. ఈ యూనివర్సిటీలో ప్రస్తుతం ఐదు కోర్సులు ప్రారంభమైనాయి. ముమ్ముందు యానిమేషన్, టూరిజం మరియు హాస్పిటాలిటి, బ్యాంకింగ్, ఫైనాన్షియల్ సర్వీసెస్, నిర్మాణ రంగం, రిటైల్ రంగం, మీడియా, సినిమారంగం, నౌకా మరియు విమాన మెయింటెనెన్స్ రంగం, ఆర్టిఫిషియల్ ఇంటిలిజెన్స్ వంటి అత్యాధునిక టెక్నాలజీ కోర్సులను కూడా ప్రారంభించబోతున్నాం.

60. తెలంగాణ యువతను, విద్యార్థులను నిపుణులుగా తీర్చిదిద్దేందుకు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఫ్యూచర్ సిటీలో ప్రత్యేకంగా 200 ఎకరాలలో AI సిటీని నెలకొల్పాలని నిర్ణయించింది. ఈ సిటీలో ప్రత్యేక

AI విశ్వవిద్యాలయాన్ని, డేటా సెంటర్లను, కంప్యూటింగ్ సౌకర్యాలను, పౌరులకు అవగాహన కల్పించే కేంద్రాన్ని స్థాపించడానికి తగిన చర్యలు ప్రారంభించాం.

61. కేంద్ర గణాంక శాఖ నిర్వహించిన పీరియాడిక్ లేబర్ ఫోర్స్ సర్వే (PLFS) ప్రకారం, తెలంగాణలో 2023 జులై - సెప్టెంబర్ కాలంలో నిరుద్యోగ రేటు 22.9 శాతం ఉండగా, 2024 జులై - సెప్టెంబర్ కాలంలో అది 18.1 శాతానికి తగ్గింది. మా ప్రభుత్వం చేస్తున్న నైపుణ్య శిక్షణా కార్యక్రమాలు, ప్రభుత్వ ఉద్యోగ నియామకాలు, యువ పారిశ్రామికవేత్తలకు ఇస్తున్న ప్రోత్సాహకాల వల్లనే ఇది సాధ్యమయ్యింది. సమర్థవంతమైన విధానాల రూపకల్పన మరియు కార్యాచరణ చక్కటి ఫలితాలు ఇస్తాయన్నదానికి ఇది నిదర్శనం. మా ప్రభుత్వం అధికారం చేపట్టిన వెంటనే ఉద్యోగ నియామకాలపై దృష్టి సారించి పోలీస్, రెసిడెన్షియల్ స్కూల్స్, వైద్య, ఆరోగ్య మరియు ఇతర శాఖల్లో 57,946 ఉద్యోగాల ఎంపిక ప్రక్రియ పూర్తి చేశాము. అంతే కాకుండా, వివిధ ప్రభుత్వ శాఖలు, విభాగాలలో మానవ వనరుల అవసరాలపై సమీక్షలు జరిపి, 30,228 కొత్త పోస్టులను మంజూరు చేసాం. గ్రూప్-1, గ్రూప్-2 మరియు గ్రూప్-3 పరీక్షలు సకాలంలో, సక్రమంగా నిర్వహించి వాటి ఫలితాలు కూడా ప్రకటించాం. త్వరలో

వారికి నియామక పత్రాలు అందచేస్తాము. అలాగే, 14,236 అంగన్ వాడీ పోస్టుల భర్తీకి ఆదేశాలు జారీ చేసాం.

62. తెలంగాణ రాష్ట్ర సాధనలో మన యువత పాత్ర మరియు త్యాగాలు మరువలేనివి. తెలంగాణ సాధించుకున్న తరువాత వారి పట్ల గత ప్రభుత్వం **"నది దాటే వరకు ఓడ మల్లయ్య, దాటిన తర్వాత బోడ మల్లయ్య"** అనే విధంగా ప్రవర్తించింది. వారి జీవితాలలో ఎటువంటి మార్పు రాకపోగా, ప్రభుత్వ ఉద్యోగాలు అందని ద్రాక్షగానే మిగిలాయి.

63. ***"కూటి కోసం, కూలి కోసం, పట్టణంలో బ్రతుకుదామని తల్లిమాట చెవిన పెట్టక బయలు దేరిన బాటసారికి ఎంత కష్టం... ఎంత కష్టం..."***

- శ్రీ. శ్రీ.

నిరుద్యోగ యువత ఇటువంటి ఒక నిస్సహాయ స్థితిలో ఉండగా, మా ప్రభుత్వం అధికారం చేపట్టి వారికి భవిష్యత్తుపై తిరిగి ఆశను రగిల్చింది. ప్రభుత్వ ఉద్యోగాల సత్వర భర్తీతో పాటు ఇతర రంగాలలో ఉపాధి కల్పించే దిశగా, ముఖ్యంగా మహిళలు మరియు వెనుకబడిన వర్గాల యువత కోసం ప్రత్యేక ప్రణాళికలు రూపొందించాల్సిన అవసరాన్ని గుర్తించింది.

64. ఎస్సీ, ఎస్టీ, బీసీ, మైనారిటీ మరియు ఆర్థికంగా వెనుకబడిన వర్గాల యువత స్వయం ఉపాధి కల్పన కొరకు రాజీవ్ యువ వికాసం అనే పథకాన్ని ప్రారంభించాం. ఈ పథకం యువతకి ఉపాధి కల్పనలో

ఒక గేమ్ ఛేంజర్ గా నిలుస్తుంది. కేవలం ఉపాధి కల్పించడమే లక్ష్యంగా కాకుండా, యువతని ఔత్సాహిక పారిశ్రామికవేత్తలుగా తీర్చిదిద్ది, వారు మరింత మందికి ఉపాధి సృష్టించేటట్లు ప్రోత్సహించడం మా ధ్యేయం.

65. ఈ పథకం ద్వారా యువతకు కనీవిని ఎరుగని రీతిలో, ఆరు వేల కోట్ల రూపాయల కేటాయింపుతో ఈ పథకాన్ని ప్రారంభించాం. ఎస్సీ, ఎస్టీ, బీసీ, మైనారిటీ కార్పోరేషన్ల ద్వారా ఈ పథకాన్ని అమలు చేస్తాం. అర్హుడైన ప్రతి నిరుద్యోగికి గరిష్టంగా నాలుగు లక్షల రూపాయల వరకు ఆర్థిక సాయం అందిస్తాం. యువత అభ్యున్నతికి ఈ పథకం గొప్పగా తోడ్పడుతుంది.

రాజీవ్ గాంధీ సివిల్స్ అభయ హస్తం:

66. సివిల్స్ ప్రిలిమ్స్ పాసై మెయిన్స్ పరీక్షకు వెళ్లే అభ్యర్థులకు లక్ష రూపాయలు మరియు మెయిన్స్ పరీక్ష పాసై ఇంటర్వ్యూకి సిద్ధమయ్యే అభ్యర్థులకు మరొక లక్ష రూపాయలు, మొత్తంగా రెండు లక్షల రూపాయల ఆర్థిక సహాయాన్ని, సింగరేణి యాజమాన్య సౌజన్యంతో రాజీవ్ గాంధీ సివిల్స్ అభయ హస్తం క్రింద ఇస్తున్నాం. తద్వారా, ఆల్ ఇండియా సర్వీసెస్ లో తెలంగాణ రాష్ట్రం నుండి మరింత మంది పేద, మధ్యతరగతి కుటుంబాలకు చెందిన యువతీ, యువకులు ఎంపికయ్యే అవకాశం ఏర్పడుతుంది.

అధునాతన సాంకేతిక కేంద్రాలుగా ఐటీఐలు (అడ్వాన్స్డ్ టెక్నాలజీ సెంటర్స్):

67. రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా ఏటా లక్ష మందికి నైపుణ్య శిక్షణను ఇచ్చేందుకు 65 ప్రభుత్వ పారిశ్రామిక శిక్షణా కేంద్రాలను, అడ్వాన్స్డ్ టెక్నాలజీ కేంద్రాలుగా తీర్చిదిద్దే ప్రక్రియ పురోగతిలో ఉంది. టాటా టెక్నాలజీ సర్వీసెస్ వారి సౌజన్యంతో నిర్వహించే ఈ శిక్షణా కేంద్రాలలో, తెలంగాణ యువత తగిన ఉద్యోగ నైపుణ్యాలు సాధించేందుకు వీలుగా 9 లాంగ్ టర్మ్, 23 షార్ట్ టర్మ్ కోర్సులతో పాటు, నైపుణ్యాల కొరత తీర్చేందుకు బ్రిడ్జి కోర్సులను ప్రవేశ పెట్టాం.

డిగ్రీ విద్యార్థుల కోసం BFSI (బ్యాకింగ్, ఫైనాన్షియల్ సర్వీసెస్ అండ్ ఇన్సూరెన్స్) ట్రైనింగ్ కోర్సు:

68. డిగ్రీ, ఇంజనీరింగ్‌లో చేరిన విద్యార్థులకు బ్యాంకింగ్, ఫైనాన్షియల్ సర్వీసెస్, ఇన్సూరెన్స్ (BFSI) రంగాల్లో ఉద్యోగాలు కల్పించడమే లక్ష్యంగా BFSI ట్రైనింగ్ కోర్సును రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ప్రారంభించింది. రెగ్యులర్ డిగ్రీతో పాటు మిని డిగ్రీ కోర్సుగా BFSI నైపుణ్య శిక్షణను అందించే వినూత్న కార్యక్రమాన్ని రాష్ట్రంలోని 38 కాలేజీల్లో ప్రారంభించాం. ప్రభుత్వం గుర్తించిన 18 ఇంజనీరింగ్ కాలేజీలలోనూ, 20 డిగ్రీ కాలేజీల్లోనూ చదువుతున్న 10 వేల మంది విద్యార్థులకు ఈ

శిక్షణ అందుతుంది. రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా పట్టణాలతో పాటు గ్రామీణ ప్రాంతాలలోని విద్యార్థులకు కూడా లబ్ధి చేకూరేలా ఈ కాలేజీలను ఎంపిక చేయడం జరిగింది.

అంబేద్కర్ నాలెడ్జ్ సెంటర్లు :

69. రాష్ట్రంలోని 119 అసెంబ్లీ నియోజకవర్గాల్లో డా. బీ.ఆర్. అంబేద్కర్ నాలెడ్జ్ సెంటర్లను ప్రభుత్వం ఏర్పాటు చేయాలని నిర్ణయించింది. వీటి ద్వారా, గ్రామీణ ప్రాంతాల్లోని ఆర్థికంగా వెనుకబడిన యువతీ, యువకులకు గ్రూప్-1, గ్రూప్-2 మరియు ఇతర అన్ని పోటీ పరీక్షలకు ఉచితంగా కోచింగ్ తీసుకునేందుకు అవకాశం లభిస్తుంది.

తెలంగాణ డిజిటల్ ఉపాధి కేంద్రం:

70. యువకుల ఉద్యోగావకాశాలను ఇనుమడింపజేసి, వారి సాధికారతను పెంపొందించడానికి ప్రభుత్వం పరిశ్రమల శాఖ ఆధ్వర్యంలో తెలంగాణ డిజిటల్ ఉపాధి కేంద్రాన్ని పునరుద్ధరించి, కృత్రిమ మేధో విజ్ఞానం ఆధారంగా నడిచేలా అనుసంధానించింది. దీని ద్వారా, పరిశ్రమలు మరియు వివిధ రంగాల అవసరాలకు కావలసిన నిపుణులను గుర్తించి, నియమించుకొనే వెసులుబాటు కలుగుతుంది.

ఈ బడ్జెట్ లో కార్మిక మరియు ఉపాధికల్పన శాఖకు 900 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నాం.

పంచాయతీరాజ్ మరియు గ్రామీణాభివృద్ధి:

71. **"గ్రామ స్వరాజ్యమే దేశ స్వరాజ్యం"**

- మహాత్మా గాంధీ

ఈ స్ఫూర్తితో మా ప్రభుత్వం గ్రామీణ వికాసానికి శ్రీకారం చుట్టింది. గత ప్రభుత్వంలో నిర్వీర్యం అయిన గ్రామీణ వ్యవస్థను మరింత పటిష్టం చేయాలనే లక్ష్యంతో కార్యాచరణను రూపొందించుకున్నాం.

72. 2024-25లో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం MNREGS పథకం క్రింద రాష్ట్ర వాటాగా చెల్లించాల్సిన నిధులను సకాలంలో చెల్లిస్తూ, పలు గ్రామీణాభివృద్ధి పథకాలను సమర్థవంతంగా అమలు చేసింది. ఈ సంవత్సరంలో, ఇరవై ఐదు లక్షల డెబ్భై ఆరు వేల (25.76 లక్షలు) కుటుంబాలకు ఉపాధి చేకూర్చాం. గ్రామీణాభివృద్ధిలో భాగంగా, 781 కోట్ల వ్యయంతో 26,055 సాంప్రదాయ నీటి వనరులను పునరుద్ధరించాము. 926 కోట్ల రూపాయల వ్యయంతో 82,286 గ్రామీణ రోడ్లను నిర్మించాము. 275 కోట్ల వ్యయంతో 51,216 పిల్ల కాలువల మరియు ఇతర కాలువల పూడికతీత పనులను పూర్తి

చేసాం. 244 కోట్ల రూపాయలతో 63,854 భూమి అభివృద్ధి పనులను చేపట్టాం. అలాగే, 16,310 జల పరిరక్షణ పనులకు 155 కోట్ల రూపాయలు ఖర్చు చేయడం జరిగింది.

ఇందిరా మహిళా శక్తి

73. మన దేశ తొలి మహిళా ప్రధాని ఇందిరాగాంధీ, తొలి మహిళా రాష్ట్రపతి ప్రతిభాపాటిల్ మరియు లోక్ సభ తొలి మహిళా స్పీకర్ మీరా కుమార్ వంటి మహిళలు ఎంతో సమర్థవంతంగా పనిచేసి వారి పదవులకే వన్నె తెచ్చారు. మన దేశంలోని ప్రతి మహిళకు కూడా అదే సమర్థత ఉందని మా నమ్మకం. భారత దేశ సుస్థిరతకు కుటుంబ వ్యవస్థే పునాది, అందులో మహిళలదే ప్రముఖ పాత్ర. వారి ఆర్థిక స్వావలంబన కుటుంబ స్వావలంబనకు, దేశాభివృద్ధికి ఎంతో కీలకం.

74. స్త్రీ శక్తే దేశ శక్తి అని విశ్వసించి ఇందిరా మహిళా శక్తి మిషన్ ను ప్రారంభించాం. ఈ మిషన్ తో తెలంగాణలో మహిళా సాధికారతకు నూతన శకం ప్రారంభమయింది. ఈ పథకంలో 20 వేల కోట్ల రూపాయల రుణాన్ని అందించాలనే లక్ష్యాన్ని పెట్టుకున్నాం. ఈ లక్ష్యాన్ని కూడా అధిగమించి, ఇరవై ఒక్క వేల ఆరు వందల ముప్పై రెండు కోట్ల (21,632 కోట్లు) రూపాయల రుణాలని స్వయం సహాయక సంఘాలకు (SHGs) అందించాం. దీని ద్వారా, 2.25 లక్షల సూక్ష్మ పరిశ్రమలు స్థాపించబడి, మహిళలకు పెద్ద ఎత్తున ఉద్యోగ అవకాశాలు

లభించాయి. ఇంతే కాకుండా, 214 ఇందిరా మహిళా శక్తి క్యాంటీన్లు కూడా ప్రారంభించాం. 22 ఇందిరా మహిళా శక్తి భవనాలను ఏర్పాటు చేయడానికి ప్రభుత్వం 110 కోట్ల రూపాయలను కేటాయించింది. ఇవి స్వయం సహాయక సంఘాలకు వ్యాపార కేంద్రాలుగా పనిచేస్తూ, మహిళలు తమ వ్యాపారాలను విస్తరించుకునేందుకు కీలక భూమిక పోషిస్తాయి.

75. స్వయం సహాయక సంఘాలకు పాఠశాల విద్యార్థుల యూనిఫామ్ లు కుట్టే బాధ్యతను కూడా ప్రభుత్వం అప్పగించింది. యూనిఫాం కుట్టు చార్జీలను జతకు 75 రూపాయలకు పెంచడం జరిగింది. దానివల్ల, నేటి వరకు స్వయం సహాయక సంఘాలు 37.5 లక్షల యూనిఫామ్‌లను కుట్టడం ద్వారా దాదాపు 28 కోట్ల రూపాయల ఆదాయాన్ని సంపాదించాయి. ఇది మహిళలకు స్వయం ఉపాధి అవకాశాలను పెంచడంలో కీలకమైన ముందడుగు. అమ్మ ఆదర్శ పాఠశాల కార్యక్రమం ద్వారా 23,701 మౌలిక సదుపాయాల ప్రాజెక్టులు 634 కోట్ల రూపాయల వ్యయంతో స్వయం సహాయక సంఘాలకు అప్పగించబడ్డాయి.

76. వ్యాపార నిర్వహణలో మహిళలను మరింత ప్రోత్సహించడానికి ప్రతి మండలంలో వారితో రైసు మిల్లులు మరియు మిని గోదాములు స్థాపించి, నిర్వహించే విధంగా సహాయ సహకారాలు అందిస్తాం. IKP

కేంద్రాలలో కొన్న ధాన్యాన్ని కూడా ఆ మిల్లులలో మిల్లింగ్ చేయించి, FCI కి సరఫరా చేసే బాధ్యత మహిళా స్వయం సహాయక సంఘాలకు అప్పగిస్తాం.

మహిళల ఆర్థిక భద్రత కోసం ప్రత్యేక బీమా పథకాలు:

77. రుణ బీమా పథకం కింద ఒక్కో స్వయం సహాయక సంఘ సభ్యురాలికి 2 లక్షల రూపాయల సహజ మరణ బీమా మరియు 10 లక్షల రూపాయల ప్రమాద బీమా అందించబడుతోంది. తద్వారా, స్వయం సహాయక సంఘాల సభ్యులకు ఆర్థిక రక్షణ కల్పించడమే ప్రభుత్వ లక్ష్యం.

మహిళలకు వ్యాపార అవకాశాల్లో విస్తరణ:

78. మహిళలు గొప్ప వ్యాపారవేత్తలుగా రాణించగలరని ఇప్పటికే రుజువైంది. రిటైల్, రవాణా రంగాలలో మహిళా పారిశ్రామికవేత్తలకు కొత్త అవకాశాలు కల్పిస్తున్నాం. ఇప్పటికే 32 మొబైల్ ఫిష్ రిటైల్ అవుట్‌లెట్‌లు ఏర్పాటు చేయబడ్డాయి. నారాయణపేటలో తొలి స్వయం సహాయక సంఘాల మహిళలు నడిపే పెట్రోల్ బంక్ ఒక కోటి ఇరవై మూడు లక్షల రూపాయల (1.23 కోట్లు) పెట్టుబడితో ప్రారంభించబడింది. రాష్ట్రవ్యాప్తంగా ఇటువంటి మరిన్ని పెట్రోలు బంకులు ఏర్పాటు చేసేలా ప్రభుత్వం ప్రోత్సహిస్తుంది. మండల మహిళా సమాఖ్యల ద్వారా 600 బస్సులను TGSRTCకి అద్దెకు

ఇచ్చేందుకు నిర్ణయించాం. ఇప్పటికే 150 బస్సులను అద్దెకు ఇవ్వడం జరిగింది.

79. స్వయం సహాయక సంఘాలకు సోలార్ విద్యుత్ ఉత్పత్తి ప్లాంట్ల స్థాపన, నిర్వహణను అప్పగిస్తున్నాము. ఈ సంఘాల ద్వారా రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా సోలార్ పవర్ ప్లాంట్లను ఏర్పాటు చేయడానికి SERP, TGREDCO, TGSPDCL మరియు TGNPDCL మధ్య అవగాహన ఒప్పందం కుదిరింది. ఈ ప్రాజెక్టు ద్వారా 1000 మెగావాట్ల సోలార్ విద్యుత్ ఉత్పత్తి అవ్వడమే కాకుండా మహిళలకు జీవనోపాధి లభిస్తుంది. కోటి మంది మహిళలకు ఇందిరా మహిళా శక్తి మిషన్ పథకం ద్వారా లక్ష కోట్ల రూపాయల వడ్డీ లేని రుణాలను అందిస్తాము.

పంచాయతీరాజ్ మరియు గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖకు ఈ బడ్జెట్ లో 31,605 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నాము.

స్త్రీ, శిశు సంక్షేమం:

80. రాష్ట్రంలోని రెసిడెన్షియల్ పాఠశాల విద్యార్థినుల ఆరోగ్యం, సంక్షేమం, భద్రతను మెరుగుపరిచేందుకు, పాఠశాలల పనితీరులోని లోపాలను గుర్తించేందుకు మహిళా ఐ.ఎ.ఎస్ అధికారులు వాటిని సందర్శించి, రాత్రిపూట బస చేసేలా ఆదేశాలు ఇచ్చాం. వాటి పనితీరును మెరుగుపరచడానికి తక్షణమే తీసుకోవలసిన చర్యలతో

పాటు దీర్ఘకాలిక చర్యలను కూడా సిఫారసు చేయాలని వారిని ఆదేశించాం.

81. 2024 ఆగస్టులో, తెలంగాణ ప్రభుత్వం మహిళల భద్రత కోసం ప్రత్యేక కమిటీని ఏర్పాటు చేసింది. ఈ కమిటీలో మహిళా మంత్రులు, అధికారులు సభ్యులుగా ఉంటారు. ఈ కమిటీ రాష్ట్రవ్యాప్తంగా మహిళల భద్రతను మెరుగుపరిచేందుకు తక్షణ, దీర్ఘకాలిక వ్యూహాలను రూపొందిస్తుంది.

82. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చేపట్టిన కార్యక్రమాలన్నింటిలోను మహిళలకు పెద్దపీట వేస్తున్నాం. వారి ప్రగతిని దృష్టిలో పెట్టుకొని సంక్షేమ పథకాలన్నింటిలోనూ మహిళల ప్రాధాన్యతను పెంచుతున్నాం.

మహిళా శిశు సంక్షేమ శాఖకు ఈ బడ్జెట్ లో 2,862 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నాము.

<u>షెడ్యూల్డ్ కులాల మరియు షెడ్యూల్డ్ తెగల అభివృద్ధి:</u>

83. తెలంగాణ రాష్ట్రంలో సామాజిక న్యాయం మరియు సమానాభివృద్ధి పట్ల నిబద్ధతను నిలుపుకునేలా షెడ్యూల్డ్ కులాల (SC) ఉపవర్గీకరణ చట్టం చారిత్రాత్మక మైలురాయిగా నిలిచిపోనుంది. తాము ఎన్నాళ్లుగానో ఎదురు చూస్తున్న సమాన హక్కులు, అవకాశాలు దక్కి తమ జీవితాల్లో మార్పు వస్తుందని నమ్మిన వారికి ఇది ఒక వెలుగు రేఖ. SC కులాల ఉపవర్గీకరణ డిమాండ్ చాలా

సంవత్సరాలుగా ఉంది. దీని ముఖ్య ఉద్దేశ్యం - అత్యంత వెనుకబడిన షెడ్యూల్డ్ కులాల వర్గాలకు న్యాయమైన ప్రాతినిధ్యం, విద్యా మరియు ఉపాధి అవకాశాల్లో న్యాయమైన వాటా కల్పించడం. 2024 ఆగస్టు 1న, సుప్రీంకోర్టు 'పంజాబ్ రాష్ట్రం vs దవీందర్ సింగ్' కేసులో ఇచ్చిన చారిత్రాత్మక తీర్పు ఈ సంస్కరణకు న్యాయపరమైన మార్గదర్శకంగా నిలిచింది. ప్రభుత్వం, జస్టిస్ షమీమ్ అక్తర్ నేతృత్వంలో ప్రత్యేక విచారణ కమిషన్ ఏర్పాటు చేసి, SC ఉప కులాల వర్గీకరణ పై నివేదికను ఇవ్వమని కోరింది.

84. ఈ కమిషన్ తన నివేదికను రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి సమర్పిస్తూ, రాష్ట్రంలోని 59 SC ఉప కులాలను వారి సామాజిక-ఆర్థిక వెనుకబడిన స్థాయిని బట్టి మూడు వర్గాలుగా విభజించాలని సూచించింది. జస్టిస్ షమీమ్ అక్తర్ గారి నివేదికను ఆమోదించి దాని ప్రకారమే SC ఉప కులాల వర్గీకరణ చట్టాన్ని మా ప్రభుత్వం తీసుకువచ్చింది. దేశంలోనే ఈ వర్గీకరణను అమలు చేస్తున్న మొదటి రాష్ట్రంగా తెలంగాణ నిలిచింది. ఈ నూతన చట్టం SC ఉప కులాల సాధికారతకు తొలి మెట్టు. ఈ చట్టం దేశవ్యాప్తంగా ఇతర రాష్ట్రాలకు ఆదర్శంగా నిలుస్తూ, సామాజిక సమానత్వాన్ని మరింత ముందుకు తీసుకెళ్లే దిక్సూచిగా మారనుంది.

85. ఆదివాసీల, గిరిజనుల వైవిధ్య జీవన విధానాన్ని, వారి హక్కులను కాపాడుతూ, వారికి అభివృద్ధి ఫలాలు అందేలా కృషి చేస్తున్నాం. గిరిజన అభివృద్ధి కార్యాచరణ ప్రణాళిక (STSDF) ద్వారా గిరిజన ప్రాంతాలలో వైద్యం, విద్య, జీవనోపాధి వంటి అనేక కీలక రంగాల్లో అభివృద్ధికి నిధులను కేటాయిస్తున్నాం. అంతే కాకుండా, ఈ ప్రాంతాల్లో మౌలిక సదుపాయాలను మెరుగుపరచి, వాటిని సమర్థంగా నిర్వహించడం కోసం ప్రభుత్వం చర్యలు తీసుకుంటోంది.

86. గిరిజనాభివృద్ధి కోసం రాష్ట్ర ప్రభుత్వం మొదటిసారిగా ఇందిరా గిరి జలవికాసం అనే ప్రత్యేక పథకంతో పోడు భూములు సాగు చేసుకునే గిరిజన రైతుల కొరకు సౌర ఆధారిత పంపుసెట్ల ద్వారా సాగునీటిని అందించాలని నిర్ణయించాం. వచ్చే నాలుగు సంవత్సరాలలో 12,600 కోట్లతో, 2.1 లక్షల గిరిజన రైతులకు ఈ సౌకర్యం అందిస్తాం. పోడు భూముల్లో అటవీ ఉత్పత్తులకు సంబంధించిన తోటల పెంపకాన్ని ప్రోత్సహిస్తాం.

87. గత ప్రభుత్వం ఎస్సీ, ఎస్టీ సబ్ ప్లాన్ చట్టం అమలును పూర్తిగా నిర్లక్ష్యం చేసింది. 2023-24 ఆర్థిక సంవత్సరంలో సబ్ ప్లాన్ చట్ట ప్రకారం ఖర్చు చేయాల్సిన నిధులలో ఎస్సీలకు చెందిన 13,617 కోట్లు, ఎస్టీలకు చెందిన 1,317 కోట్ల రూపాయలను ఖర్చు చేయకుండా బకాయి పెట్టింది. మా ప్రభుత్వం ఈ చట్టాన్ని తు.చ తప్పకుండా

అమలు చేస్తుంది. 2025-26 ఆర్థిక సంవత్సరంలో కేటాయించాల్సిన మొత్తానికి అదనంగా, 2023-24 కి సంబంధించిన బకాయిలను కూడా కేటాయిస్తున్నాం. ఎస్సీ, ఎస్టీ వర్గాల కోసం చేసిన చట్టాలను గౌరవించి, వారికి న్యాయంగా చెందాల్సిన నిధులను అందించడం, ఈ వర్గాల పట్ల మా ప్రభుత్వానికి ఉన్న చిత్తశుద్ధికి నిదర్శనం.

ఈ బడ్జెట్ లో షెడ్యూల్డ్ కులాల సంక్షేమంకు 40,232 కోట్ల రూపాయలు మరియు షెడ్యూల్డ్ తెగల సంక్షేమంకు 17,169 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నాము.

వెనుకబడిన తరగతుల సంక్షేమం:

సమగ్ర, సామాజిక, ఆర్థిక, విద్య, ఉపాధి, రాజకీయ & కుల సర్వే (SEEEPC)

88. సామాజిక ప్రజాస్వామ్యానికి అవసరమైన ప్రణాళికల రూపకల్పనకు మొదటి మెట్టు ... మేము చేపట్టిన కులగుణన. చారిత్రాత్మక అసమానతలను రూపుమాపే లక్ష్యంతో గతంలో ఎన్నడూ చేపట్టని సామాజిక, ఆర్థిక, విద్య, ఉపాధి, రాజకీయ మరియు కుల సర్వేను తెలంగాణ ప్రభుత్వం నిర్వహించింది. కుల ఆధారిత గణన గురించి ఎన్నో దశాబ్దాలుగా డిమాండ్లు కొనసాగుతున్నాయి. సముచిత ప్రాతినిధ్యం మరియు వనరుల సమాన పంపిణీ

నిర్ధారించేందుకు ఇది అత్యంత ఆవశ్యకం. ఈ సర్వే రాష్ట్ర చరిత్రలోనే విస్తృతమైన శాస్త్రీయ, పారదర్శక డేటా సేకరణ కార్యక్రమంగా నిలిచి, మొత్తం 1.12 కోట్ల కుటుంబ వివరాలను సేకరించింది. ఈ సర్వేలో కులం, భూసంపద, విద్యా స్థాయి, ఉపాధి స్థాయి, రాజకీయ ప్రాతినిధ్యం మరియు ప్రభుత్వ సంక్షేమ పథకాల లబ్ధి వంటి అన్ని ప్రధాన అంశాలను సమగ్రంగా సేకరించాం. 96 శాతం కవరేజ్‌తో, ఈ సర్వే అత్యంత విజయవంతమైన సామాజిక-ఆర్థిక డేటా సేకరణగా నిలిచింది.

89. ప్రభుత్వ సంక్షేమ పథకాలు అర్హులైన లబ్ధిదారులకు చేరేందుకు, సమర్థవంతమైన పాలనకు, ఈ సర్వే కీలక డేటాను అందించింది. రానున్న పంచాయతీ ఎలక్షన్లలో వెనుకబడిన తరగతుల వారికి, వారి జనాభాకి అనుగుణంగా రిజర్వేషన్లు అందించడానికి అవకాశం ఏర్పడింది. ఈ డేటా భవిష్యత్తులో సంక్షేమ పథకాలు, రిజర్వేషన్లు మరియు సమగ్ర ఆర్థిక అభివృద్ధి విధానాల రూపకల్పనకు ఆధారంగా మారనుంది. సంక్షేమ పథకాలలో బీసీలకు, ఇతర శాఖల నుండి కూడా కేటాయింపులు చేసి మరియు ఖర్చు చేయడం జరుగుతుంది. పశు సంవర్ధక శాఖ ద్వారా చేపల పెంపకానికి, పరిశ్రమల శాఖ ద్వారా చేనేత కార్మికులకు చీరల పంపిణీ కోసం, వ్యవసాయ శాఖ ద్వారా రైతు

భరోసా మరియు రుణమాఫీ పథకాల కింద వేల కోట్ల రూపాయలు వీరి కోసం ఖర్చు చేయడం జరుగుతున్నది.

వెనుకబడిన తరగతుల సంక్షేమ శాఖకు ఈ బడ్జెట్ లో 11,405 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నాం.

చేనేత:

90. రాష్ట్రంలోని చేనేత, మరమగ్గాల కార్మికుల సంక్షేమం, సమగ్ర అభివృద్ధి కోసం తెలంగాణ ప్రభుత్వం చేనేత అభయ హస్తం పథకాన్ని అమలు చేస్తోంది. ఈ పథకం ద్వారా తెలంగాణ నేతన్న పొదుపు (పొదుపు నిధి), తెలంగాణ నేతన్న భద్రత (నేతన్న బీమా), తెలంగాణ నేతన్నకు భరోసాలను అమలు చేస్తున్నాం. 2018 నుండి 2022 వరకు మరమగ్గ కార్మికులకు బకాయి పడ్డ 10 శాతం నూలు సబ్సిడీ కింద ముప్పై ఏడు కోట్ల నలభై తొమ్మిది లక్షల రూపాయలను (37.49 కోట్లు) ఈ సంవత్సరంలో విడుదల చేశాం. చేనేత కార్మికుల కోసం రాజన్న సిరిసిల్ల, వేములవాడలో 50 కోట్ల రూపాయల కార్పస్ ఫండ్ తో నూలు డిపోను ఏర్పాటు చేశాం.

91. రాష్ట్రంలో స్వయం సహాయక సంఘాల్లో ఉన్న 64.7 లక్షల మంది సభ్యులకు ఏటా రెండు నాణ్యమైన చీరలు ఇవ్వాలని నిర్ణయించాం. ఆ చీరలను తయారు చేసే బాధ్యత మన రాష్ట్ర నేతన్నలకే అప్పగించాలని నిర్ణయించాం.

చేనేత రంగానికి ఈ బడ్జెట్ లో 371 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నాం.

మైనారిటీ సంక్షేమం:

92. రాష్ట్రంలో మైనారిటీల భద్రతకు, సంక్షేమానికి మా ప్రభుత్వం ప్రాధాన్యతనిస్తుంది. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నిర్మించబోయే యంగ్ ఇండియా రెసిడెన్షియల్ స్కూల్స్ లలో, వివిధ ప్రాంతాలలో ఉన్న మైనారిటీ రెసిడెన్షియల్ స్కూల్స్ కూడా అంతర్భాగం అవుతాయి. తద్వారా మైనారిటీ విద్యార్థులకు కూడా ఇతర విద్యార్థులతో పాటు అత్యుత్తమ విద్యనభ్యసించే అవకాశం కలుగుతుంది.

93. ముస్లిం సోదరులు అతి పవిత్రంగా భావించే హజ్ యాత్రకు తగినన్ని నిధులను కేటాయించాం. "హజ్-2024" యాత్రకు 11,446 మంది వెళ్లడం తెలంగాణ చరిత్రలో ఒక రికార్డు. రాజీవ్ యువ వికాసంలో భాగంగా మైనారిటీ సోదర, సోదరీమణులకు 840 కోట్ల రూపాయలతో స్వయం ఉపాధి పథకాలు చేపడుతాం.

మైనారిటీ సంక్షేమ శాఖకు ఈ బడ్జెట్ లో 3,591 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నాము.

పారిశ్రామిక రంగం:

MSME పాలసీ - 2024:

94. సూక్ష్మ, చిన్న, మధ్యతరహా పరిశ్రమలు (MSME) ఎదుర్కొంటున్న కీలక సవాళ్లను పరిష్కరించే లక్ష్యంతో MSME పాలసీ 2024 ను తెలంగాణ ప్రభుత్వం తీసుకొని వచ్చింది. రాబోయే ఐదేళ్లలో MSME ల అభివృద్ధి కోసం నాలుగు వేల కోట్ల రూపాయలను (4,000 కోట్లు) ఖర్చు చేసి, 25,000 కు పైచిలుకు కొత్త MSME పరిశ్రమలను స్థాపించడాన్ని లక్ష్యంగా పెట్టుకున్నాం. ఈ పాలసీతో స్వయం సహాయక బృందాలు, MSMEలుగా మారేందుకు అన్ని దశల్లో సహాయం అందిస్తాం.

పారిశ్రామిక ప్రోత్సాహకాలు :

95. నూతన పారిశ్రామిక పార్కుల్లో 5 శాతం ప్లాట్లు మహిళా పారిశ్రామికవేత్తలకు, 15 శాతం SC/ST పారిశ్రామికవేత్తలకు కేటాయించాలని నిర్ణయించాం. ప్రభుత్వం SC/ST పారిశ్రామికవేత్తలకు 50 లక్షల రూపాయల పరిమితికి లోబడి 50 శాతం వరకు భూమి ధరలో రాయితీని ఇస్తుంది. అదనంగా, ప్రైవేట్ ఫ్యాక్టరీ కాంప్లెక్స్‌ల అభివృద్ధిని ప్రోత్సహించడానికి ప్రభుత్వం స్టాంప్ డ్యూటీ తగ్గింపులు, విద్యుత్ వినియోగ ఛార్జీలు మరియు భూమి ధర రాయితీలను

అందిస్తుంది. ఆర్థిక సవాళ్లను పరిష్కరించడానికి, పాలసీలో మూలధన పెట్టుబడి రాయితీ పథకాన్ని కూడా ప్రవేశపెట్టాం.

మెగా మాస్టర్ ప్లాన్-2050 :

96. 2050 నాటికి తెలంగాణ రాష్ట్రం అంతటా పారిశ్రామిక వృద్ధి జరగాలనే లక్ష్యంతో మెగా మాస్టర్ ప్లాన్-2050 పాలసీని ప్రభుత్వం రూపొందించింది. హైదరాబాద్ ఒక్క చోటే పారిశ్రామిక ప్రగతి కేంద్రీకృతం కాకుండా, పారిశ్రామిక వికేంద్రీకరణ జరిపి తెలంగాణలోని అన్ని ప్రాంతాలు, హైదరాబాద్ తరహాలోనే అభివృద్ధి చెందాలన్నది ఈ పాలసీ ప్రధాన లక్ష్యం. రాష్ట్రంలోని అన్ని ప్రాంతాలలోను ఐటీ, ఫార్మా, హెల్త్‌తో పాటు ఫుడ్ ప్రాసెసింగ్, స్పోర్ట్స్, ఆటోమొబైల్, గార్మెంట్స్, మెటల్ వేర్, చేనేత, ఆభరణాల తయారీ మొదలైన క్లస్టర్లను ఏర్పాటు చేసి, పరిశ్రమలను అభివృద్ధి పరచడానికి కావలసిన అన్ని చర్యలు చేపడతున్నాం. అంతేకాకుండా, హైదరాబాద్, వరంగల్ పారిశ్రామిక కారిడార్ ను NH 163 కి ఇరువైపుల ఏర్పాటు చేస్తాం.

గ్రీన్ ఫీల్డ్ ఫార్మా క్లస్టర్లు :

97. రంగారెడ్డి, మహబూబ్‌నగర్ జిల్లాల పరిధిలో గ్రీన్ ఫీల్డ్ ఫార్మా క్లస్టర్లు ఏర్పాటు చేయాలని భావిస్తున్నాం. ఔషధాల తయారీ కంపెనీలకు, బయోటెక్ మరియు లైఫ్ సైన్సెస్ కంపెనీలకు కావలసిన మౌలిక సదుపాయాలు కల్పించి గ్రీన్ ఫీల్డ్ ఫార్మా క్లస్టర్ల ఏర్పాటుకు

ప్రభుత్వం తోడ్పడుతుంది. యాంటీ బయాటిక్స్, సింథటిక్ డ్రగ్స్, వ్యాక్సిన్లు, న్యూట్రాస్యూటికల్స్, హెర్బల్ ఔషధ ఉత్పత్తులు, కాస్మోటిక్స్ సంబంధిత ఉత్పత్తులన్నింటికీ ఫార్మా సిటీలో ప్రాధాన్యత ఉంటుంది.

పారిశ్రామిక పెట్టుబడుల ఆకర్షణ:

98. తెలంగాణ రాష్ట్రం ఇప్పటికే పెట్టుబడులకు గొప్ప ఆకర్షణ కేంద్రంగా మారింది. World Economic Forum ఆధ్వర్యంలో దావోస్ లో జనవరి, 2025 లో జరిగిన వార్షిక సమావేశంలో గౌరవ ముఖ్యమంత్రి శ్రీ రేవంత్ రెడ్డి గారు మరియు మన ఐ.టి. పరిశ్రమల శాఖామాత్యులు శ్రీ దుద్దిళ్ల శ్రీధర్ బాబు గారు పాల్గొని, ప్రపంచ పారిశ్రామికవేత్తలను కలిసి వారిని మన రాష్ట్రంలో పెట్టుబడులు పెట్టడానికి ఆహ్వానించడం జరిగింది. తత్ఫలితంగా టెక్నాలజి, గ్రీన్ ఎనర్జీ, డిఫెన్స్ మరియు డాటా ఇన్ఫ్రాస్ట్రక్చర్ వంటి కీలక రంగాలలో ఉన్న 16 ప్రపంచ అగ్రగామి కంపెనీలతో సుమారు ఒక లక్ష డెబ్భై ఎనిమిది వేల కోట్ల రూపాయలు (1.78 లక్షల కోట్లు) పెట్టుబడుల ఒప్పందాలను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం కుదుర్చుకుంది. గత ఏడాదితో పోల్చితే, ఈ ఏడాది పెట్టుబడుల విలువ నాలుగు రెట్లు ఎక్కువ. అమెరికా, సౌత్ కొరియా మరియు సింగపూర్ దేశాల పర్యటనలో గౌరవ ముఖ్యమంత్రి మరో 14,900 కోట్ల రూపాయలు పెట్టుబడుల ఒప్పందాలు కుదుర్చుకున్నారు.

పరిశ్రమల శాఖకు ఈ బడ్జెట్ లో 3,527 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నాము.

ఇన్ఫర్మేషన్ టెక్నాలజి (ఐ.టి) మరియు ఐ.టి ఆధారిత సేవలు:

99. సేవా రంగం అభివృద్ధికి దోహదపడే సానుకూల ప్రభుత్వ కీలక నిర్ణయాల ఫలితంగా, ఇన్ఫర్మేషన్ టెక్నాలజి రంగం గత సంవత్సరంగా ఎంతో అభివృద్ధి చెందింది. కృత్రిమ మేధ, బ్లాక్ చైన్ వంటి కట్టింగ్ ఎడ్జ్ టెక్నాలజీలకు ప్రాధాన్యత ఇస్తూ ఆధునిక ప్రక్రియల అభివృద్ధికి ప్రభుత్వం విశేషంగా కృషి చేస్తోంది.

100. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం గత సంవత్సరం సెప్టెంబర్ నెలలో AI గ్లోబల్ సమ్మిట్-2024 ను అత్యంత ప్రతిష్టాత్మకంగా నిర్వహించింది. USA, UK, నెదర్లాండ్స్, మలేషియాతో పాటు దాదాపు 100 దేశాల కంపెనీ యజమానులు, AI నిపుణులు, స్టార్టప్‌లు, విద్యార్థులతో సహా 10,000 మంది ప్రతినిధులు ఈ సమ్మిట్ కు హాజరైనారు. NVIDIA, Microsoft, Amazon వెబ్ సర్వీసెస్, CDAC వంటి కీలకమైన AI కంపెనీలతోనూ, ఇతర స్టార్టప్‌లతోనూ ప్రభుత్వం 20 అవగాహనా ఒప్పందాలను కుదుర్చుకుంది. తెలంగాణని AI టెక్నాలజీలో అగ్ర భాగాన నిలిపేందుకు AI Strategic Road Map ని ఆవిష్కరించాం. AI ఆధారిత అంకురాలను (Startup companies) ప్రోత్సహించడం, ప్రభుత్వ

ఉద్యోగుల మరియు యువత యొక్క AI నైపుణ్యతను పెంపొందించడం, పరిపాలనలో AI ని వినియోగించుకోవడం ఈ రోడ్ మ్యాప్ యొక్క ప్రధాన లక్ష్యాలు.

101. ఫ్యూచర్ సిటీలో అంతర్భాగంగా 200 ఎకరాలలో ప్రత్యేకంగా AI సిటీని నిర్మిస్తాం. ఈ AI సిటీ ప్రపంచంలోని పారిశ్రామిక దిగ్గజ కంపెనీలకు కేంద్రంగా మారుతుంది. గూగుల్ కంపెనీ ఇక్కడ AI ఆధారిత యాక్సిలరేటర్ (Accelerator) సెంటర్ ను నెలకొల్పేందుకు సిద్ధంగా ఉంది.

ఇన్ఫర్మేషన్ టెక్నాలజీ శాఖకు ఈ బడ్జెట్ లో 774 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నాము.

<u>విద్యుత్:</u>

102. నాణ్యమైన విద్యుత్ ను నిరంతరాయంగా సరఫరా చేయడం ప్రభుత్వ ధ్యేయం. సంప్రదాయ ఇంధన వనరులను ఒక ప్రక్క వినియోగించుకుంటూనే, సంప్రదాయేతర ఇంధన వనరుల వినియోగం పై దృష్టి సారించడం ద్వారా, విద్యుత్ ఉత్పత్తి సామర్థ్యాన్ని పెంచాలన్నది మా ప్రభుత్వ లక్ష్యం.

103. తెలంగాణ విద్యుత్ వినియోగంలో విశేషమైన వృద్ధిని సాధించింది. అంతే కాకుండా మన ట్రాన్స్‌కో తక్కువ సరఫరా నష్టాలతో, దేశంలోనే అగ్రగామి విద్యుత్ సంస్థల్లో ఒకటిగా నిలిచింది. ఈ సంవత్సరం తెలంగాణ గరిష్ట విద్యుత్ డిమాండ్ 16,918 మెగావాట్లకు చేరుకున్నా, మనం ప్రజలకు నిరంతర విద్యుత్ సరఫరా అందించగలిగాము.

104. పునరుత్పాదక విద్యుత్ ఆవశ్యకతను గుర్తించి, తెలంగాణ ప్రభుత్వం "క్లీన్ & గ్రీన్ ఎనర్జీ పాలసీ-2025" ను ప్రకటించింది. ఈ విధానం ప్రకారం, 2030 నాటికి ఇరవై వేల మెగావాట్ల మరియు 2035 నాటికి నలభై వేల మెగావాట్ల పునరుత్పాదక విద్యుత్ ని అదనంగా ఉత్పత్తి చేయాలని లక్ష్యంగా పెట్టుకుంది. గ్రిడ్ స్థిరత్వాన్ని మెరుగుపరిచేందుకు, శంకర్ పల్లి వద్ద 250 మెగా వాట్లు/500 MHz (Mega Hertz) బ్యాటరీ ఎనర్జీ స్టోరేజ్ సిస్టమ్ ఏర్పాటుకు నిర్ణయం తీసుకున్నాం. సింగరేణి సంస్థ, తెలంగాణ రెన్యూవబుల్ ఎనర్జీ డెవలప్‌మెంట్ కార్పొరేషన్ సంయుక్తంగా జియో థర్మల్ విద్యుత్ ఉత్పత్తిని సాధించడానికి ప్రయత్నాలు చేస్తున్నాయి.

105. రైతులకు అందించే ఉచిత విద్యుత్ కోసం రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 11,500 కోట్ల రూపాయలు సబ్సిడీ రూపంలో విద్యుత్ ఉత్పత్తి సంస్థలకు కేటాయిస్తున్నది. అదనంగా, గృహజ్యోతి పథకం క్రింద 200

యూనిట్ల వరకు, 50 లక్షల కుటుంబాలకు మరియు రాష్ట్రంలోని 30 వేల ప్రభుత్వ విద్యాసంస్థలకు ఉచిత విద్యుత్ అందిస్తున్నాం. ఈ పథకాల కోసం ఈ బడ్జెట్ లో మూడు వేల కోట్ల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది.

యాదాద్రి థర్మల్ పవర్ ప్లాంట్ :

106. నల్గొండ జిల్లా, దామరచర్ల మండలం వీర్ల పాలెం గ్రామంలో టీజీ జెన్‌కో ఆధ్వర్యంలో యాదాద్రి థర్మల్ పవర్ ప్లాంట్ (YTPS) నిర్మాణానికి కావలసిన పర్యావరణ అనుమతుల గురించి గత ప్రభుత్వం పట్టించుకోక పోవడం వలన తీవ్ర జాప్యం జరిగింది. మా ప్రభుత్వం కృషి చేసి అనుమతులు సాధించి, రెండు యూనిట్లలో విద్యుత్ ఉత్పత్తిని ప్రారంభించింది. 2025 మే నాటికి అన్ని ఐదు యూనిట్లలో విద్యుత్ ఉత్పత్తి చేయడానికి అవసరమైన చర్యలు తీసుకుంటున్నాం.

విద్యుత్ అంబులెన్స్ సర్వీస్ :

107. ప్రజలకు మెరుగైన విద్యుత్ సేవలు అందించేందుకు, దేశంలో ఎక్కడాలేని విధంగా విద్యుత్ అంబులెన్స్ సర్వీస్ ను ప్రభుత్వం ప్రారంభించింది. ఎక్కడైనా, ఏదైనా కారణంతో విద్యుత్ సమస్య ఉత్పన్నమైతే, ఫిర్యాదు చేయడానికి 1912 టోల్ ఫ్రీ నెంబర్ ను ఏర్పాటు చేశాం. ఫిర్యాదు అందిన వెంటనే విద్యుత్ అంబులెన్స్ లో

సిబ్బంది అక్కడికి చేరుకొని సమస్యను పరిష్కరిస్తారు. ఈ అంబులెన్స్‌లో ఒక అసిస్టెంట్ ఇంజినీరు, ముగ్గురు లైన్‌మెన్లు 24 గంటల పాటు అందుబాటులో ఉంటారు. దీంట్లో ఒక ట్రాన్స్ ఫార్మర్, ధర్మల్ విజన్ కెమెరాలు, కేబుల్స్, రక్షణ పరికరాలు మరియు మరమ్మత్తుకు అవసరమైన ఇతర పరికరాలు ఉంటాయి. హైదరాబాద్‌లో 57 సబ్ డివిజన్లకు ఒక్కో వాహనం కేటాయించాం. త్వరలో ఈ వినూత్న సదుపాయాన్ని రాష్ట్రమంతా విస్తరిస్తాం.

విద్యుత్ శాఖకి ఈ బడ్జెట్ లో 21,221 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నాము.

<u>వైద్యం-ఆరోగ్యం:</u>

108. తెలంగాణ ప్రభుత్వం ఆరోగ్య రంగాన్ని మరింత బలోపేతం చేసేందుకు విప్లవాత్మక సంస్కరణలు చేపట్టింది. 2023 డిసెంబర్ నుండి, ప్రభుత్వం వివిధ ఆసుపత్రులకు ఆరోగ్యశ్రీ పథకం క్రింద 1,215 కోట్ల రూపాయలను విడుదల చేసింది. ఇది గత సంవత్సరాల కేటాయింపు కంటే 50 శాతం అధికం. దీని ద్వారా, 2.84 కోట్ల మంది పౌరులకు నిరంతర వైద్య సేవలు అందేలా చర్యలు తీసుకుంది. జాతీయ ఆరోగ్య మిషన్ (NHM) క్రింద మన రాష్ట్రానికి అధిక నిధులు రాబట్టేందుకు వీలుగా మన రాష్ట్ర వాటా క్రమం తప్పకుండా సకాలంలో విడుదల చేసి, గతం కంటే ఎక్కువ నిధులు పొందగలిగాం.

109. రాష్ట్రవ్యాప్తంగా 102 కేంద్రాల ద్వారా, ఉచిత డయాలిసిస్ సేవలు అందించబడుతున్నాయి. దీని ద్వారా లక్షకు పైగా రోగులకు ప్రయోజనం చేకూరి 948 కోట్ల రూపాయల మేరకు ప్రజలపై ఆర్థిక భారం తగ్గింది. ఈ సేవలను మరింత విస్తరించేందుకు వీలుగా 95 కొత్త డయాలిసిస్ కేంద్రాలను మంజూరు చేయడం జరిగింది. అత్యవసర వైద్య సహాయాన్ని బలోపేతం చేయడానికి, అంబులెన్స్ సేవలు అందుబాటులో లేని మండలాల్లో 136 కొత్త అంబులెన్సులను ప్రవేశపెట్టాం.

110. వైద్య విద్య మరియు ఆసుపత్రుల మౌలిక సదుపాయాలను విస్తృతంగా అభివృద్ధి చేస్తున్నాం. నూతన వైద్య కళాశాలలలో 400 అదనపు MBBS సీట్లు అందుబాటులోకి వచ్చాయి. అదేవిధంగా, 16 నూతన నర్సింగ్ కళాశాలలు మరియు 28 అనుబంధ హెల్త్ సైన్స్ కళాశాలల ద్వారా ప్రతి సంవత్సరం 2,640 మంది విద్యార్థులకు అదనంగా వైద్య విద్యను అభ్యసించేందుకు అవకాశం లభించనుంది.

111. వందేళ్లకు పైగా చరిత్రగల, శిధిలావస్థలో ఉన్న ఉస్మానియా ఆసుపత్రికి తిరిగి పూర్వ వైభవం కలిగించేందుకు 27 ఎకరాల విస్తీర్ణంలో 2,700 కోట్ల రూపాయల వ్యయంతో అత్యాధునిక వైద్య సదుపాయాలు కలిగిన నూతన భవన నిర్మాణానికి శంకుస్థాపన చేసాం.

వైద్య, ఆరోగ్య శాఖకి ఈ బడ్జెట్ లో 12,393 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నాము.

పురపాలక, పట్టణాభివృద్ధి శాఖ:

112. దేశంలోనే అత్యంత వేగంగా పట్టణీకరణ తెలంగాణలో జరుగుతోంది. పలు ఐ.టి. పరిశ్రమల ఏర్పాటు, మౌలిక సదుపాయాల విస్తరణ, ప్రభుత్వం చేపట్టే విప్లవాత్మక చర్యలు దీనికి దోహద పడుతున్నాయి. హైదరాబాద్ తోపాటు, తర్వాతి స్థాయి నగరాలైన వరంగల్, నిజామాబాద్, ఖమ్మంలను కూడా అభివృద్ధి పరుస్తున్నాం. వరంగల్ ను విద్య, వైద్య మరియు ఐటి కేంద్రంగాను, నిజామాబాద్, ఖమ్మంలను వ్యవసాయాధారిత పరిశ్రమలకు, తయారీ రంగానికి కేంద్రాలుగా తీర్చిదిద్దుతాం.

113. హైదరాబాద్ నగరం శరవేగంతో అభివృద్ధి చెందుతున్నందున, తదనుగుణంగా ప్రధాన మౌలిక సదుపాయలతో పాటు, నగరంలో పెరుగుతున్న ట్రాఫిక్ రద్దీ నియంత్రణకు H-CITI ప్రణాళిక అమలుచేస్తున్నాం. ఈ ప్రాజెక్టులో భాగంగా, (31) ఫ్లైఓవర్‌లు, (17) అండర్ పాసెస్ లు, (10) రోడ్డు విస్తరణ పనులను ఏడు వేల ముప్పై రెండు కోట్ల రూపాయల (7,032 కోట్లు) అంచనా వ్యయంతో

ప్రారంభించాము. 150 కోట్ల రూపాయలతో సుందరీకరణ పనులను కూడా చేపట్టాం.

114. జలమండలి ద్వారా 2024లో పలు విప్లవాత్మక ప్రాజెక్టులను చేపట్టడం జరిగింది. ఉస్మాన్ సాగర్, హిమాయత్ సాగర్ జలశయాలపై మొత్తం 20 MLD సామర్థ్యం కలిగిన 4 మురుగునీటి శుద్ధి కేంద్రాల నిర్మాణం చేపట్టాం. మూసీ ప్రక్షాళన లో భాగంగా, గోదావరి డ్రింకింగ్ వాటర్ సప్లై స్కీమ్ కింద గోదావరి జలాలతో ఉస్మాన్ సాగర్, హిమయత్ సాగర్ జలాశయాలను నింపి, వాటిని పునరుజ్జీవింప చేయడానికి అవసరమైన పనులను చేపడుతున్నాం.

115. గత కొన్ని దశాబ్దాల కాలంగా, ఎప్పుడు పట్టించుకోని మ్యాన్ హోల్స్ పూడిక తీత పనులు, ఒక స్పెషల్ డ్రైవ్ గా జల మండలి చేపట్టింది. 3,025 కిలోమీటర్ల మురుగు నీటి లైన్లు శుభ్రం చేసి, 2.39 లక్షల మ్యాన్ హోల్స్ లో పూడికతీత పూర్తి చేయడం జరిగింది. ఫలితంగా ఇప్పటి వరకు మురుగునీటి వ్యవస్థకు సంబంధించిన ఫిర్యాదులు 25 శాతానికి పైగా తగ్గాయి.

116. ORR Phase-2 నీటి సరఫరా ప్రాజెక్టు చివరి దశకు చేరుకుంది. దీని ద్వారా HMDA పరిధిలో విస్తరించిన పట్టణ ప్రాంతాలకు త్రాగునీరు అందించబడుతుంది. పట్టణాలలో వరద సమస్యలను ఎదుర్కొనడానికి ప్రభుత్వం సమగ్ర నీటిపారుదల వ్యవస్థను అభివృద్ధి చేస్తోంది.

--

హైదరాబాద్‌లో వరద నీటిని నివారించేందుకు 5,942 కోట్ల రూపాయల వ్యయంతో సమగ్ర వరద నీరు పారుదల ప్రాజెక్ట్ ను మంజూరు చేయడం జరిగింది.

117. రాష్ట్రంలో కొత్తగా ఏర్పాటు చేసిన పురపాలక సంఘాలు, పట్టణాభివృద్ధి సంస్థలలో మౌలిక సదుపాయాల కల్పన మరియు అభివృద్ధి కొరకు 4,500 కోట్ల రూపాయలతో ప్రణాళికలు సిద్ధం చేశాం. ఈ మొత్తాన్ని వచ్చే మూడేళ్లలో ఖర్చు చేసి, వాటికి కావలసిన సౌకర్యాలు కల్పిస్తాం.

ఫ్యూచర్ సిటీ:

118. రాష్ట్రానికే కాదు, దేశానికే తలమానికంగా ఉండే మొట్టమొదటి నెట్-జీరో ఫ్యూచర్ సిటీని రూపొందించే దశలో ప్రభుత్వం ఉంది. ప్రపంచంలోని అత్యుత్తమ నగరాలతో పోటిపడేలా, కాలుష్యరహితంగా, అత్యంత ఆధునికంగా, సకల సదుపాయాల కల్పనతో ఇది రూపొందుతుంది. శ్రీశైలం మరియు నాగార్జునసాగర్ రహదారుల మధ్య 56 గ్రామాల్లో, 765 చ.కి.మీ విస్తీర్ణంలో ఈ ఫ్యూచర్ సిటీని ఏర్పాటు చేస్తున్నాం. ఈ మెగా అర్బన్ ప్రాజెక్టును పర్యవేక్షించడానికి ఫ్యూచర్ సిటీ డెవలప్‌మెంట్ అథారిటీ (FCDA) ఏర్పాటు చేసాం. ఈ సిటీలో మల్టిమోడల్ కనెక్టివిటి, ఎలక్ట్రిక్ పబ్లిక్ ట్రాన్స్‌పోర్ట్, గ్రీన్ బిల్డింగ్స్ లాంటి

ఆధునిక సౌకర్యాలు ఉంటాయి. AI సిటీ, ఫార్మా హబ్, స్పోర్ట్స్ సిటీ, క్లీన్ ఎనర్జీ ఇన్నోవేషన్ జోన్ లాంటివి ఫ్యూచర్ సిటీలో భాగంగా ఉంటాయి.

స్పీడ్ (SPEED) (స్మార్ట్ ప్రోయాక్టివ్, ఎఫిషియెంట్ అండ్ ఎఫెక్టివ్ డెలివరీ)

119. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ప్రతిష్టాత్మకంగా చేపట్టిన 19 ప్రాజెక్టులను నిర్ణీత వ్యవధిలో పూర్తి చేయడానికి స్పీడ్ (స్మార్ట్, ప్రోయాక్టివ్, ఎఫిషియెంట్ అండ్ ఎఫెక్టివ్ డెలివరీ) పేరుతో వేగవంతమైన, సరికొత్త కార్యాచరణకు శ్రీకారం చుట్టింది. నిరంతర ప్రత్యక్ష పర్యవేక్షణ ద్వారా ఈ ప్రాజెక్టులను పూర్తి చేసి ప్రజలకు అందుబాటులోకి తెస్తాం. వీటిలో, మూసీ రివర్ ఫ్రంట్ డెవలప్‌మెంట్, మెట్రో రైలు విస్తరణ, రీజినల్ రింగు రోడ్డు నిర్మాణం, ఢిల్లీలో తెలంగాణ భవన్ నిర్మాణం, నూతన ఉస్మానియా ఆసుపత్రి భవన నిర్మాణం మరియు మాదకద్రవ్యాల నిరోధక వ్యూహాల అమలు, మొదలగు ప్రాజెక్టులు ఉన్నాయి.

మున్సిపల్ పరిపాలన మరియు పట్టణాభివృద్ధి శాఖకి ఈ బడ్జెట్ లో 17,677 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నాము.

నీటి పారుదల రంగం:

120. పోరాడి తెలంగాణ సాధించుకున్నప్పటికీ, కృష్ణా మరియు గోదావరి నీటి కేటాయింపులల్లో మన రాష్ట్రానికి రావలసిన న్యాయమైన వాటా గురించి గత ప్రభుత్వ హయాంలో ఎటువంటి కార్యచరణ

చేపట్టలేదు. అంతేకాకుండా, కృష్ణా జలాల్లోని 811 TMCలలో, 511 TMCల నీటిని ఆంధ్రప్రదేశ్ ను వాడుకొమ్మని గత పాలకులు అధికారికంగా చెప్పారు. ఈ చర్యతో తెలంగాణ రైతాంగానికి తీరని అన్యాయం జరిగింది.

121. మేము, మన రాష్ట్రానికి రావలసిన నీటి వాటా సాధించుకోవడానికి బ్రిజేష్ కుమార్ ట్రిబ్యునల్ ముందు సహేతుకమైన మరియు గణాంకాలతో కూడిన బలమైన వాదనలు వినిపించాం. మన దిగువ రాష్ట్రమైన ఆంధ్రప్రదేశ్ తక్కువ కేటాయింపుతో ఎక్కువ నీటిని వినియోగిస్తున్న విషయాన్ని ట్రిబ్యునల్ ముందు ఉంచి, ఇరు రాష్ట్రాల నీటి వినియోగాన్ని ఖచ్చితంగా గుర్తించడానికి మరియు నియంత్రించడానికి టెలిమెట్రీ వ్యవస్థను ఏర్పాటు చేయాలని సూచించాం. మన నీరు దారిమళ్లకుండా, అవసరమైతే ఈ టెలిమెట్రీ వ్యవస్థ ఏర్పాటుకు అయ్యే ఖర్చు కూడా భరించేందుకు సంసిద్ధత వ్యక్తపరిచాం.

122. రాష్ట్రంలోని పెండింగ్ ప్రాజెక్టులన్నింటినీ పూర్తి చేసేందుకు ప్రణాళికలు రూపొందించుకొని ప్రాధాన్యత క్రమంలో ఎ, బి కేటగిరీలుగా విభిజించాం. తక్కువ ఖర్చుతో ఎక్కువ ఆయకట్టును సేద్యంలోకి తీసుకురావలన్నది ప్రభుత్వ ఉద్దేశం. నల్గొండ, యాదాద్రి భువనగిరి జిల్లాల్లోని కరువు ప్రభావిత ప్రాంతాలకు నీటిని అందించడానికి వీలుగా

ఉదయ సముద్రం బ్రాహ్మణ వెలమల లిఫ్ట్ ఇరిగేషన్ ప్రాజెక్ట్ ను ప్రారంభించాం. ఉదయ సముద్రం బ్యాలెన్సింగ్ రిజర్వాయర్ నుండి 6.70 TMCల నీటిని బ్రాహ్మణ వెలమల బ్యాలెన్సింగ్ రిజర్వాయర్‌కు లిఫ్ట్ చేయబడుతుంది. ఈ ప్రాజెక్ట్ ద్వారా, 94 గ్రామాల్లో లక్ష ఎకరాలకు సాగు నీటిని మరియు ఫ్లోరైడ్ సమస్య ఉన్న 107 గ్రామాలకు తాగునీటిని అందించడమౌతుంది.

123. శ్రీ ఎస్. జైపాల్ రెడ్డి పాలమూరు రంగారెడ్డి ఎత్తిపోతల పథకంలో భాగంగా K.P. లక్ష్మి దేవి పల్లి రిజర్వాయర్ నిర్మాణాన్ని ప్రభుత్వం సత్వరం చేపడుతుంది. మూసీ ప్రాజెక్టు పరిధిలోని బునాదిగాని కాలువ పునరుద్ధరణ పనులకు రెండు వందల అరవై ఆరు కోట్ల అరవై ఐదు లక్షల రూపాయలతో (266.65 కోట్లు) పాలనాపరమైన అనుమతి ఇవ్వడం జరిగింది. యాదాద్రి జిల్లాలో మూసీ ప్రాజెక్టు కింద బునాదిగాని కాలువతోపాటు, పిల్లాయిపల్లి, ధర్మారెడ్డి పల్లి కాలువల పునరుద్ధరణకు ఈ నిధులు ఖర్చు చేయాలని నిర్ణయించాం.

నీటి పారుదల శాఖకి ఈ బడ్జెట్ లో 23,373 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నాము.

--

రోడ్లు, భవనాల శాఖ (ఆర్ అండ్ బీ)

124. తెలంగాణ ప్రభుత్వం హైబ్రిడ్ అన్యూటీ మోడల్ (HAM) ద్వారా రహదారుల అభివృద్ధికి నిర్ణయం తీసుకుంది. ఈ మోడల్‌లో 40 శాతం ప్రభుత్వ నిధులతో, 60 శాతం ప్రైవేట్ డెవలపర్ల పెట్టుబడితో రహదారులను అభివృద్ధి చేస్తాం. HAM మోడల్‌లో 2028 వరకు 17,000 కిలోమీటర్ల గ్రామీణ రహదారులను సుమారు 28,000 కోట్ల రూపాయల అంచనా వ్యయంతో అభివృద్ధి చేయాలని లక్ష్యంగా పెట్టుకున్నాం.

125. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం కొత్తగా 769.35 కి.మీ. పొడవు కలిగిన రహదారుల నిర్మాణానికి మూడు వేల ఏడు వందల ఇరవై ఐదు కోట్ల ఇరవై రెండు లక్షల రూపాయల (3,725.22 కోట్లు) మేరకు పరిపాలనా అనుమతులు మంజూరు చేసింది. వీటిలో 55 కిలోమీటర్ల పొడవు కలిగిన రహదారులు, 9 వంతెనల నిర్మాణం ఇప్పటికే పూర్తయింది.

126. రాష్ట్రంలో గ్రామీణ ప్రాంతాల అనుసంధానానికి వీలుగా, ప్రతి పంచాయితీకి బి.టి రోడ్డు ఉండేలా రోడ్ల నిర్మాణం చేపట్టాం. గ్రామీణ ప్రాంతాలలో పాడైపోయిన రహదారుల మరమ్మత్తులు పెద్ద ఎత్తున చేపట్టడం జరిగింది. 12 జిల్లా కేంద్రాల్లో కోర్టు భవన సముదాయాల

నిర్మాణానికి 972 కోట్ల రూపాయలతో పాలనపరమైన అనుమతులను మంజూరు చేసాం.

127. రాష్ట్ర ప్రభుత్వ విశేష కృషి వల్ల ఎంతో కాలంగా అపరిష్కృతంగా ఉన్న వరంగల్ జిల్లా మామునూర్ ఎయిర్ పోర్ట్ నిర్మాణానికి కేంద్ర ప్రభుత్వం అనుమతులు ఇచ్చింది. ఇప్పటికే, దీనికి కావల్సిన 253 ఎకరాల భూ సేకరణకు నిధులు మంజూరు చేసాం. హైదరాబాద్ నగరానికి నలువైపుల జాతీయ రహదారి నెట్ వర్క్ లో ఉన్న లోటును పూడ్చడానికి రీజనల్ రింగు రోడ్డు ప్రణాళిక రూపొందించబడింది. ఈ రహదారిని ఎక్స్ ప్రెస్ వే ప్రమాణాలతో అభివృద్ధి చేయాలని, మొదటగా నాలుగు లేన్లగా నిర్మించి భవిష్యత్తులో ట్రాఫిక్ కి అనుగుణంగా ఎనిమిది లేన్లకు విస్తరిస్తాం. ఈ ప్రాజెక్టు నిర్మాణంలో ఉత్తర భాగ భూసేకరణ ప్రక్రియ ఇప్పటికే ప్రారంభమయ్యింది. దక్షిణ భాగానికి సమగ్ర ప్రాజెక్టు రిపోర్టు తయారీకి NHAI కన్సల్టెంట్ లను నియమించింది. ఈ ప్రాజెక్టును తెలంగాణ అభివృద్ధికి గేమ్ ఛేంజర్ గా ప్రభుత్వం పరిగణిస్తుంది.

రోడ్లు మరియు భవనాల శాఖకు ఈ బడ్జెట్ లో 5,907 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నాము.

పర్యాటక రంగం:

టూరిజం పాలసీ

128. తెలంగాణ రాష్ట్రంలో పర్యాటక అభివృద్ధికి ప్రభుత్వం నూతన టూరిజం పాలసీ ని ఆవిష్కరించింది. GSDP లో పర్యాటక రంగం వాటాను 10 శాతానికి పెంచడం, 15,000 కోట్ల రూపాయల పెట్టుబడులను ఆకర్షించి 3 లక్షల ఉద్యోగాలను సృష్టించడంతో పాటు, 2030 నాటికి 10 కోట్ల దేశీయ పర్యాటకులు, 5 లక్షల అంతర్జాతీయ పర్యాటకులను ఆకర్షించడం ఈ పాలసీ యొక్క ప్రధాన ఉద్దేశ్యం.

129. ఈ పాలసీలో భాగంగా రాష్ట్రంలో 27 ప్రత్యేక పర్యాటక ప్రాంతాలను అభివృద్ధి చేయడంతో పాటు, రాజీవ్ గాంధీ అంతర్జాతీయ విమానాశ్రయం, రీజనల్ రింగ్ రోడ్ (RRR) సమీపంలో మౌలిక వసతులు అభివృద్ధి చేయడం జరుగుతుంది. గోదావరి, కృష్ణా నదులపై జెట్టీలు, లాంచి స్టేషన్లు, వాటర్ స్పోర్ట్స్, హౌస్ బోట్లు, నదీ ఉత్సవాలను ప్రోత్సహిస్తూ, పర్యాటక రంగంలో పెట్టుబడులకు మూలధన సబ్సిడీలు, భూమి వినియోగ మార్పిడికి సంబంధించిన రాయితీలు ఇవ్వబడుతాయి. నల్లమలలో పర్యాటక ప్రాంత అభివృద్ధికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 242 కోట్ల రూపాయలతో పనులు చేపట్టింది.

పర్యాటక శాఖకు ఈ బడ్జెట్ లో 775 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నాము.

సాంస్కృతిక రంగం:

130. తెలంగాణ ఉద్యమ స్ఫూర్తిని రగిలించిన గీతం "జయ జయ హే తెలంగాణ - జననీ జయ కేతనం". మన కవి అందె శ్రీ రచించిన ఈ గీతం తెలంగాణ ప్రజల అస్తిత్వానికి, పోరాట దీక్షకి, త్యాగాలకి మరియు విజయాలకి ప్రతీక. దీనిని మన రాష్ట్ర గీతంగా అధికారికంగా ప్రకటించి, తెలంగాణ పోరాట యోధుల త్యాగాలను, ఆశయాలను గౌరవించుకున్నాం.

131. తెలంగాణ తల్లి రూపుని అధికారికంగా గుర్తించి, ఆ తల్లి విగ్రహాన్ని అత్యంత వైభవంగా రాష్ట్ర సచివాలయ ప్రాంగణంలో ప్రతిష్టించాం. కుల, వర్గ మరియు ప్రాంతీయ గుర్తింపులను అధిగమిస్తూ, ఆత్మగౌరవం, సాధికారత మరియు సమగ్రతను ప్రదర్శించేలా ఈ విగ్రహాన్ని రూపొందించాం. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అధికారికంగా సినీ, టీవి, నాటక కళారంగానికి ప్రతిష్టాత్మకంగా ఇచ్చే గద్దర్ ఫిలిం అవార్డ్‌లను వచ్చే నెలలోనే ఇవ్వబోతున్నాం.

క్రీడలు:

132. తెలంగాణ ప్రభుత్వం సమగ్ర క్రీడా విధానాన్ని ప్రవేశపెట్టి, యంగ్ ఇండియా స్పోర్ట్స్ యూనివర్సిటీని ఏర్పాటు చేయాలని నిర్ణయించింది. అంతర్జాతీయ ప్రమాణాలతో నిర్మించే ఫ్యూచర్ సిటీ లో స్పోర్ట్స్ హబ్‌ను

ఏర్పాటు చేయనున్నాం. 12 క్రీడల అకాడమీలను స్పోర్ట్స్ యూనివర్సిటీలో భాగంగా ఏర్పాటు చేస్తాం. అంతర్జాతీయ స్థాయి అధునాతన మౌలిక సదుపాయాలతో పాటు, ఈ స్పోర్ట్స్ హబ్‌లో స్పోర్ట్స్ సైన్స్ సెంటర్, స్పోర్ట్స్ మెడిసిన్ సెంటర్ లు కూడా అందుబాటులోకి రానున్నాయి.

133. మన రాష్ట్రానికి చెందిన ప్రముఖ క్రికెట్ క్రీడాకారుడు మొహమ్మద్ సిరాజ్ టీ-20 వరల్డ్ కప్ లో రాణించి తెలంగాణ రాష్ట్రానికి కీర్తి, ప్రతిష్టలు తీసుకొచ్చారు. వారిని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సత్కరిస్తూ, డీఎస్పీ ఉద్యోగంతో పాటు జూబ్లీహిల్స్ లో 600 చదరపు గజాల ఇంటి స్థలాన్ని కేటాయించింది. ఇక ఇస్తాంబుల్ లో జరిగిన మహిళల ప్రపంచ బాక్సింగ్ లో వర్డల్ ఛాంపియన్ షిప్ సాధించిన నిఖత్ జరీన్ ను మా ప్రభుత్వం డీఎస్పీగా నియమిస్తూ ఉత్తర్వులు జారీ చేసింది.

134. పారాఒలింపిక్స్-2024 లో సత్తా చాటి, పతకం గెలిచిన తొలి తెలంగాణ మహిళ యువ అథ్లెట్ దీప్తి జీవాంజిని తెలంగాణ ప్రభుత్వం సత్కరించి, కోటి రూపాయల నగదుతో పాటు, గ్రూప్-2 ఉద్యోగాన్నీ, వరంగల్‌లో 500 గజాల ఇంటి స్థలాన్నీ ఇచ్చింది.

135. క్రీడలను మరింత ప్రోత్సహించడానికి ప్రభుత్వం CM కప్ టోర్నమెంట్ ని ఇటీవలే నిర్వహించింది. 36 విభాగాలలో వివిధ

ఈవెంట్లు నిర్వహించాం. దాదాపు మూడు లక్షల మంది క్రీడాకారులు పాల్గొన్న ఈ కార్యక్రమం అత్యంత విజయవంతమయింది.

క్రీడా శాఖకు ఈ బడ్జెట్ లో 465 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నాం.

అడవులు-పర్యావరణం:

136. పర్యావరణ కాలుష్య నివారణలో పచ్చదనం పాత్ర అతి ముఖ్యమైనది. రాష్ట్రంలో 20 కోట్ల మొక్కలను నాటాలనే అతి భారీ లక్ష్యంతో "వజ్రోత్సవం వన మహోత్సవం" కార్యక్రమాన్ని మా ప్రభుత్వం చేపట్టింది. ఇప్పటి వరకు 18.71 కోట్ల మొక్కలను నాటడం జరిగింది. కవ్వాల్ టైగర్ రిజర్వ్ భాగంలో ఉన్న రెండు గ్రామాల ప్రజలకు పునరావాసం కల్పించాం.

137. తెలంగాణ అటవీ అభివృద్ధి సంస్థ ఆధ్వర్యంలో అమ్రాబాద్ లో అటవీ అతిథి గృహాల అభివృద్ధి, సఫారీ సేవలు, ట్రెక్కింగ్ మార్గాలు, సోమశిల వద్ద బోటింగ్ మరియు కారవాన్ క్యాంపింగ్ సదుపాయాల కల్పన చేపట్టాం. భవిష్యత్తులో రాష్ట్రవ్యాప్తంగా 18 ప్రాంతాలను ఎకో టూరిజం కేంద్రాలుగా పర్యావరణ హితం, వన్యప్రాణుల సంరక్షణ నిబంధనల మేరకు అభివృద్ధి చేస్తాం.

--

138. తెలంగాణ అటవీ విస్తీర్ణం ప్రస్తుత 24.05 శాతం నుంచి 33 శాతం వరకు పెంచేలా జాతీయ అటవీ విధాన లక్ష్యాలకు అనుగుణంగా ప్రభుత్వం చర్యలు తీసుకుంటోంది. పట్టణీకరణ, పారిశ్రామీకరణ ద్వారా ఏర్పడే కాలుష్య ప్రభావాన్ని తగ్గించేందుకు, ప్రకృతి పరిరక్షణలో సమతుల్య అభివృద్ధి అనివార్యమని ప్రభుత్వం గ్రహించి ఆ దిశగా చర్యలు చేపట్టింది.

అడవులు మరియు పర్యావరణ శాఖకు ఈ బడ్జెట్ లో 1,023 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నాము.

<u>దేవాదాయ, ధర్మాదాయ:</u>

139. మా ప్రభుత్వం తెలంగాణ ప్రజల మనోభావాలను గౌరవిస్తూ యాదాద్రిని తిరిగి యాదగిరిగుట్టగా ప్రకటించింది. యాదగిరిగుట్ట దేవాలయ విమాన గోపురానికి మొత్తం 65 కిలోల బంగారంతో తాపడం పనులు పూర్తిచేసి, సంప్రోక్షణ మహోత్సవం నిర్వహించాం. తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం (టీ.టీ.డీ.) బోర్డు తరహాలో యాదగిరిగుట్ట టెంపుల్ బోర్డును ఏర్పాటు చేస్తున్నాం.

140. మహబూబ్ నగర్ జిల్లా అమ్మాపురంలోని కురుమూర్తి దేవాలయం అభివృద్ధిపై రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ప్రత్యేక దృష్టి సారించింది. 110 కోట్ల రూపాయలతో ఘాట్ రోడ్డు నిర్మాణం, ఇతర అభివృద్ధి పనులు

ఇప్పటికే మొదలయ్యాయి. రాష్ట్రంలోని ప్రసిద్ధ పుణ్యక్షేత్రమైన బాసర శ్రీ జ్ఞాన సరస్వతి అమ్మవారి ఆలయం ఆధ్వర్యంలో గోదావరి నదీ హారతి కార్యక్రమాన్ని ప్రారంభించాం. దక్షిణ కాశీగా గుర్తింపు పొందిన వేములవాడ అభివృద్ధికి ఇప్పటికే 100 కోట్ల రూపాయలను మంజూరు చేసాం. దానికి సంబంధించిన పనులను త్వరితగతిన పూర్తి చేస్తాం.

దేవాదాయ శాఖకు ఈ బడ్జెట్ లో 190 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నాము.

శాంతి భద్రతలు:

141. న్యాయం మరియు చట్టవ్యవస్థ పరిరక్షణ అనేది రాష్ట్రంలో అభివృద్ధి మరియు సంక్షేమ కార్యక్రమాల అమలుకు అత్యంత ఆవశ్యకం. ప్రభుత్వం ప్రధానంగా టెక్నాలజీ ఆధారిత పోలీసింగ్‌పై దృష్టి పెట్టి, పౌరులకు పారదర్శకంగా మరియు స్నేహపూర్వకంగా, వేగవంతమైన మరియు సమర్థవంతమైన సేవలందించేందుకు అవసరమైన మౌలిక సదుపాయాలను అభివృద్ధి చేస్తోంది.

142. నిరంతరాయంగా బాధ్యతాయుతమైన విధులను నిర్వహించే పోలీసు ఉద్యోగులు తమ పిల్లల చదువుల విషయంలో నిశ్చింతగా ఉండడానికి గాను సైనిక్ స్కూళ్ల మాదిరిగా రంగారెడ్డి జిల్లా మంచిరేవుల గ్రామంలో యంగ్ ఇండియా పోలీస్ రెసిడెన్షియల్

--

పాఠశాలను అంతర్జాతీయ ప్రమాణాలతో కూడిన మౌలిక సదుపాయాలతో, క్రీడా ప్రాంగణాలతో వసతీ సౌకర్యాలతో ఏర్పాటు చేస్తూ ఉత్తర్వులు జారీ చేసాం. ఈ పాఠశాలలో పోలీసుల పిల్లలతో పాటు, పోలీస్ అమరవీరులు, అగ్నిమాపక, ఎక్సైజ్, స్పెషల్ ప్రొటెక్షన్, జైళ్ల విభాగాలలో పని చేసే వారి పిల్లలకు కూడా ప్రవేశం కల్పిస్తాం.

143. క్షేత్ర స్థాయిలో అత్యంత కీలకమైన హోంగార్డుల రోజువారి వేతనాన్ని 921 రూపాయల నుండి 1,000 రూపాయలకి పెంచాం. సహజ మరణం లేదా విధి నిర్వహణలో ప్రమాదవశాత్తు మృతిచెందిన హోం గార్డుల కుటుంబాలకు 5 లక్షల రూపాయల ఎక్స్ గ్రేషియా అందజేస్తున్నాం. దీని ద్వారా, వారి కుటుంబాలకు ఆర్థిక భరోసా కల్గుతుంది.

144. డ్రగ్స్ రహిత తెలంగాణ సాధించే కార్యచరణలో భాగంగా, రాష్ట్ర ఐ.టి. డిపార్ట్ మెంట్ మరియు తెలంగాణ యాంటీ నార్కోటిక్స్ బ్యూరో (TGANB) ల భాగస్వామ్యంతో మిత్ర యాప్ ను రూపొందించడం జరిగింది. మాదక ద్రవ్యాలను వినియోగించే విద్యార్థులలో కనిపించే ప్రవర్తన లక్షణాలను ప్రాథమిక దశలోనే గుర్తించేందుకు తల్లిదండ్రులు మరియు ఉపాధ్యాయులకు ఈ యాప్ సహాయ పడుతుంది. ఇది కృత్రిమ మేధ ఆధారంగా పని చేస్తుంది. ప్రస్తుతం హైదరాబాద్

పరిసరాలలో ఉన్న 1,000 పాఠశాలలకు దీని ద్వారా సేవలు అందుతున్నాయి. త్వరలోనే దీనిని రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా విస్తరింపజేస్తాం.

145. మాదక ద్రవ్యాల నియంత్రణ విషయంలో మా ప్రభుత్వం అత్యంత కఠినంగా వ్యవహరిస్తుంది. మాదక ద్రవ్యాలకి సంబంధించిన నేరాలలో ఉన్నవారు ఏ స్థాయిలో ఉన్నా ఉపేక్షించక వారిపై ఉక్కుపాదం మోపుతాం. గత సంవత్సర కాలంలో 148 కోట్ల రూపాయల విలువైన మత్తుమందులు జప్తుచేసి, మాదక ద్రవ్యాల సరఫరాదారులపై కఠిన చర్యలు తీసుకున్నాం.

హోం శాఖకు ఈ బడ్జెట్ లో 10,188 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదించడమైనది.

ముగింపు:

గౌరవ అధ్యక్షా....

146. గత దశాబ్దంగా రాష్ట్రం ఎదుర్కొన్న అనేక సవాళ్లను అధిగమించి తెలంగాణ రాష్ట్రం అభివృద్ధి బాటలో కొనసాగుతోంది. మన రాష్ట్రానికి ఉన్నతమైన లక్ష్యాలను నిర్దేశించుకుంటూ సుసంపన్నత, సమగ్రత, మరియు స్థిరమైన అభివృద్ధితో కూడిన తెలంగాణను నిర్మిస్తాం. ప్రతి

పౌరునికి విద్య, ఆరోగ్యం, ఉపాధి, మరియు సామాజిక భద్రతను కల్పించే స్థాయికి ఈ రాష్ట్రాన్ని తీసుకువెళ్లడమే మా లక్ష్యం.

147. ఈ బడ్జెట్‌లో ప్రస్తావించిన ప్రణాళికలు కేవలం ఆర్థిక కేటాయింపులు మాత్రమే కాదు, ఇవి సమాన అభివృద్ధికి, ఆర్థిక స్థిరత్వానికి మరియు సామాజిక న్యాయానికి మార్గదర్శికలు. మా ప్రభుత్వం సామాజిక న్యాయం, అభివృద్ధి, సంక్షేమ సమ్మిళిత విధానాలతో ప్రగతివైపు అడుగులు వేసేందుకు నిర్విరామంగా కృషి చేస్తున్నది. ఈ విధానాల విజయం మీ అందరి సహకారంపై ఆధారపడి ఉంటుంది. దృఢ సంకల్పం, మొక్కవోని నిబద్ధత మరియు ప్రతి ఒక్కరి భాగస్వామ్యంతో మాత్రమే ఇది సాధ్యమౌతుంది.

148. ప్రజల హృదయాలను ప్రతిబింబించేలా మా ప్రభుత్వ విధానాలు రూపొందించబడ్డాయి. రైతులు, వ్యాపారవేత్తలు, విద్యార్థులు, మహిళలు, వృద్ధులు, దినసరి కూలీల నుండి ఐటీ నిపుణుల వరకు ప్రతి ఒక్కరినీ మా అభివృద్ధి పథకాలు బలోపేతం చేస్తాయి. ప్రజా ప్రతినిధులుగా, తెలంగాణ భవిష్యత్తును తీర్చిదిద్దే అవకాశం మరియు బాధ్యత మనపై ఉంది. సమిష్టి కృషితో తెలంగాణను దేశంలోనే అగ్రగామిగా తీర్చిదిద్దేందుకు, దేశానికే తలమానికంగా తెలంగాణ

నమూనాను ఉంచేందుకు మా ప్రభుత్వం కట్టుబడి ఉంది. తెలంగాణ ఉజ్వల భవిష్యత్ మనందరి ఉమ్మడి బాధ్యతగా గుర్తెరగాలని సవినయంగా మనవి చేస్తూ, ఈ బృహత్తర యజ్ఞంలో అందరి సహకారం కావాలని కోరుకొంటున్నాను.

149. విభేదాలను అధిగమించి, నిర్మాణాత్మక చర్చల్లో పాల్గొని, ప్రజోపయోగమైన ఫలితాలను సాధించేందుకు కలిసికట్టుగా పనిచేయడం మనందరి విధి. రాజకీయాలకు అతీతంగా ఈ సభలోని సభ్యులందరు, బడ్జెట్‌లో సూచించిన ప్రగతిశీల చర్యలకు సంపూర్ణ మద్దతునివ్వాలని విజ్ఞప్తి చేస్తున్నా. లోతుగా చర్చించి, విశ్లేషించి, ప్రజాప్రయోజనాలను దృష్టిలో ఉంచుకుని మనం నిర్ణయాలు తీసుకోవాలి. నేటి మన విధానాలే రేపటి తెలంగాణ నిర్మాణానికి ఉపకరిస్తాయి. లౌకిక విలువలను స్ఫూర్తిగా నమ్మిన కాంగ్రెస్ ప్రభుత్వం కుల, మత భేదం లేకుండా అన్ని సామాజిక వర్గాల అభ్యున్నతికి వనరుల పంపకం జరగాలని తద్వారా సమాజంలో అసమానతలు లేని వ్యవస్థ స్థాపన లక్ష్యంగా ఈ బడ్జెట్ ను రూపొందించాం.

2025-26 బడ్జెట్ అంచనాలు:

150. 2025-26 ఆర్థిక సంవత్సరానికి మొత్తం వ్యయం రూ.3,04,965 కోట్లు, రెవెన్యూ వ్యయం రూ.2,26,982 కోట్లు, మూలధన వ్యయం రూ. 36,504 కోట్లుగా ప్రతిపాదిస్తున్నాను.

151. 2025-26 సంవత్సరపు బడ్జెట్ ప్రతిపాదనలను పరిశీలన, చర్చ మరియు ఆమోదం కోసం ఈ సభకు సమర్పిస్తున్నాను. తెలంగాణను ప్రగతి బాటలో నడిపేందుకు మీ అందరి మద్ధతును హృదయపూర్వకంగా ఆశిస్తున్నాను.

// జై హింద్..... జై తెలంగాణ.....//

-

SPEECH OF SRI BHATTI VIKRAMARKA MALLU, HON'BLE DEPUTY CHIEF MINISTER AND FINANCE MINISTER, GOVERNMENT OF TELANGANA PRESENTING THE ANNUAL BUDGET FOR THE FINANCIAL YEAR 2025-26 TO THE STATE LEGISLATURE ON 19TH MARCH, 2025

Hon'ble speaker Sir.,

I am delighted to announce that our government, dedicated to public welfare, transparency, and accountability, is unveiling the budget for the financial year 2025-26. We have struck a perfect balance between welfare and development—much like a twin-engine system—driving the chariot of good governance forward with exceptional momentum.

2. Dr. B.R. Ambedkar envisioned India as a strong and inclusive democracy built on the principles of political, social, and economic justice. He consistently emphasized the importance of Constitutional Morality as the cornerstone of a just and equitable society. Guided by his vision, we remain steadfast in our commitment to upholding the ethical values enshrined by the framers of the Constitution, ensuring that our governance is firmly rooted in these foundational principles.

3. We will never betray the trust and responsibility placed in us by four crore people of Telangana for anyone's personal gain. From the very first day in office, we have remained steadfast in our commitment to governance rooted in public welfare and transparency. Our government is dedicated to fulfilling Telangana's long-term needs and aspirations, striving relentlessly for sustainable progress, inclusive growth, and a prosperous future for all.

4. ***"Truth must be propagated every day; otherwise, a lie will become the truth and destroy not just the state, but the entire nation and the world."***

Some individuals have made it their mission to question every action of the government and indulge in baseless criticism. They manipulate public perception by spreading false narratives through social media and their own publications. It is our responsibility to effectively counter such misleading propaganda and consistently present the truth to the people. If the truth is not communicated clearly and frequently, there is a real danger that the lies spread by self-serving individuals will be mistaken for reality. Hence, we are striving continuously to bring the facts to the forefront. Our government upholds the true spirit of federalism while prioritizing the long-term welfare and inclusive development of the state and deliver welfare benefits to every citizen.

5. With a strong emphasis on development, welfare, and good governance, we are working tirelessly to establish the Telangana

model as an inspiration for the entire nation. Within just the first year of our administration, we have successfully overcome the challenges inherited from previous governments, proving our governance strength and efficiency. However, due to Lok Sabha elections and the implementation of the Model Code of Conduct there was a temporary pause in some developmental initiatives.

6. Our government is firmly committed to achieving the long-term development goals of Telangana. Under the leadership of Hon'ble Chief Minister Shri Revanth Reddy, with the "Telangana Rising 2050" vision, we are shaping our policies and programs to drive sustainable progress. Our strategic roadmap for the next decade envisions a five fold expansion of the current $200 billion state economy into a trillion-dollar economy.

7. We are developing a master plan to transform Hyderabad into a global city of international standards, focusing on technological advancement, transportation expansion, infrastructure development, and environmental conservation. As part of this vision, we have launched the Musi Riverfront Development Project to make Hyderabad a pollution-free city.

8. To establish Telangana as a leader in modern technology, clean energy, and sustainable development, we have formulated the "Mega Master Plan 2050." As part of this initiative, we are actively promoting the establishment of solar and wind energy projects, driving the state towards a greener and more energy-efficient future.

9. We have made substantial investments to strengthen healthcare services and establish medical colleges on a large scale, ensuring that every citizen has access to high-quality medical care.

10. We have strengthened the education system, recognizing its pivotal role in societal progress, while also promoting digital learning and enhancing infrastructure in schools. Additionally, we are providing scholarships to support talented students from underprivileged communities, ensuring they have the opportunity to excel.

11. Our government prioritizes farmers' welfare, ensuring both short-term and long-term support for the agricultural community. We are actively promoting modern farming practices by providing subsidies and special incentives to enhance productivity. Additionally, we are taking necessary measures to ensure fair support prices in the market while also improving facilities in market yards, creating a more farmer-friendly ecosystem.

12. ***"Recall the face of the poorest and the weakest man whom you may have seen, and ask yourself if the step you contemplate is going to be of any use to him."*** –

Mahatma Gandhi

This principle guides every action we take for the upliftment of the poor and marginalized communities. Committed to ensuring that the benefits of development reach the most vulnerable, we have

allocated sufficient funds in the current budget for both development and welfare sectors.

State Financial Status:

13. Telangana's economy continues to achieve steady growth, effectively navigating the rapid changes in the global economic landscape. In the financial year 2024-25, Telangana's Gross State Domestic Product (GSDP) at current prices stands at ₹16,12,579 crore, registering a growth rate of 10.1% compared to the previous year. During the same period, India's GDP was ₹3,31,03,215 crore, with a growth rate of 9.9%.

Per Capita Income:

14. In the financial year 2024-25, at current prices, Telangana's per capita income stands at ₹3,79,751, with a growth rate of 9.6%. In comparison, India's per capita income is ₹2,05,579, with a growth rate of 8.8%. Clearly Telangana's per capita income is higher by 1.8 times i.e., ₹1,74,172. Reflecting the state's strong economic progress.

Growth Rate Across Various Sectors:

15. In 2024-25, Telangana's Gross State Value Added (GSVA) is primarily driven by the service sector, which contributes 66.3%, followed by the agriculture and allied sectors at 17.3% and industrial sector at 16.4%.

16. Although the agriculture and allied sectors contribute a smaller share to the GSDP, they provide employment to 42.7% of the total workforce in the state. Government initiatives such as free electricity, Rythu Bharosa, farm loan waivers, and investments in irrigation projects have boosted farmers' confidence and strengthened the agricultural sector. At the same time, to further enhance the agriculture sector, we are actively promoting horticulture, animal husbandry, and aquaculture, ensuring diversified and sustainable growth for farmers.

17. The industrial sector in Telangana provides employment to 22.5% of the workforce. By adopting the "China +1" strategy, the government aims to develop Telangana into a global manufacturing hub in key sectors such as pharmaceuticals, biotechnology, electric vehicles, and renewable energy.

18. The development of industrial corridors and special economic zones (SEZs) will help attract more investments and create greater employment opportunities. This, in turn, will contribute to a more stable and rapidly growing economy.

19. The service sector remains the largest employment provider in the state, accounting to 34.8% of the total workforce. Hyderabad has emerged as a leader in the IT sector, significantly contributing to employment growth, particularly in software services, fintech, logistics, and tourism.

20. Telangana has a labour force participation rate of 68.7%, compared to the national average of 64.3%. Notably, female workforce participation in the state stands at 52.7%, which is significantly higher than the national average of 45.2%. These statistics highlight Telangana's success in creating employment opportunities, particularly for women and underprivileged communities.

16th Finance Commission

21. The state government has submitted a comprehensive report to the 16th Finance Commission, urging a fair share of central tax distribution for states. Additionally, it has requested greater financial assistance for debt stability, infrastructure development, and social welfare programs. The state government has proposed increasing the central tax devolution from the current 41% to 50%. It also highlighted to the Commission that the cess and additional charges imposed by the central government have significantly reduced the revenue allocated to states.

22. The Telangana government has already expressed concern over the declining share of tax devolution for Southern states, including Telangana. Under the 14th Finance Commission, Telangana received 2.437% of funds, which declined to 2.102% under the 15th Finance Commission. Our government represented that allocating fewer funds to well-performing states is unfair and

advocated a more rational tax distribution system that incentivizes states contributing significantly to the nation's economic growth.

23. The Telangana government has proposed reforms in the horizontal tax devolution, suggesting a shift away from the current "Per Capita Income Distance" criterion. Instead, it recommends assigning 50% weightage to GSDP (Gross State Domestic Product) to ensure a more equitable allocation of resources for states driving national economic growth. This proposal aims to promote balanced development by fairly distributing financial resources to high-performing states. Telangana remains committed to securing its rightful share, while ensuring the effective utilization of economic resources to strengthen its financial stability and growth.

Abhayahastam – A Promise of Security and Welfare

24. Every aspect of Abhayahastam, the welfare initiative introduced by our government, has been carefully designed to address the hardships of common people. It encompasses all the essential facilities that a common man would require in his daily life. The government is already successfully implementing several welfare schemes under Abhayahastam, including Mahalakshmi, Rythu Bharosa, Gruha Jyothi, Indiramma Houses, and Cheyutha, ensuring support to various sections of society.

25. To empower women and provide them with hassle-free mobility, the government launched the Mahalakshmi Scheme on December 9, 2023, offering free bus travel to all women across the

state. This initiative allows women to travel freely without worrying about transportation costs, whether for work, education, or religious purposes. Since its launch, a total of 149.63 crore free trips have been availed by women on 7,227 buses, saving them ₹5,005.95 crores. The introduction of this scheme has also significantly improved RTC's occupancy rates, from 69% to 94% in regular buses. In special Mahalakshmi buses, the occupancy rate has reached 100%, positively impacting RTC's financial stability. Besides increasing the number of buses, the government has also created 6,400 additional jobs in RTC. The government is regularly funding RTC, ensuring smooth and uninterrupted implementation of this scheme.

26. As part of the Mahalakshmi Scheme, eligible women are provided LPG cylinders at just ₹500. This initiative is benefiting 43 lakh families across the state. To support this effort, the state government has provided funds to the tune of ₹433.20 crores.

27. Under the Gruha Jyothi Scheme, households consuming up to 200 units of electricity are provided free electricity, benefiting 50 lakh families across the state. As of February 2025, the state government has released funds of ₹1,775.15 crores for the implementation of this scheme.

28. The Indiramma Housing Scheme was launched in March 2024, with a policy decision to grant house ownership in the name of women. Under this scheme, the government has sanctioned 4.5

lakh houses, with a minimum allocation of 3,500 houses per constituency, at an estimated cost of ₹22,500 crores.

29. The previous government pledged to provide double-bedroom houses for the poor over a decade, raising hopes but failing to deliver on its promise. Our government has allocated ₹305.03 crore to complete the construction of 34,545 pending houses, ensuring they reach the intended beneficiaries. Furthermore, a new initiative is underway to develop satellite townships around Hyderabad along the Outer Ring Road (ORR). These townships will feature affordable housing communities, making homeownership more accessible for low-income and middle-class families.

30. The Rajiv Arogyasri Scheme, designed to provide health security to the underprivileged, is being implemented as part of the Cheyutha initiative. Under this scheme, the free medical coverage limit has been increased from ₹5 lakh to ₹10 lakh, benefiting 90.10 lakh families living below the poverty line. In addition to enhancing the treatment cost limit, the rates for 1,375 medical procedures covered under Arogyasri have been raised by 20%. Furthermore, 163 additional treatments have been brought under its coverage, expanding the total number of medical packages available to the poor to 1,835, ensuring broader and more accessible healthcare services.

Agriculture

Farm Loan Waiver

31. Rising agricultural investment costs often force farmers to take loans and as clearing past debts becomes essential to secure new credit for the upcoming crop season. Standing by our commitment to farmers' welfare, our government has waived farm loans up to ₹2 lakh. So far, ₹20,616.89 crores worth of loans have been waived for 25.35 lakh farmers. This decisive action has cleared the loans of farmers, enabling them to access new agricultural loans with ease. Through this historic loan waiver, we have laid the foundation for improving the economic and social well-being of Telangana's farmers.

Rythu Bharosa (Farmer Support):

32. To provide investment support to farmers and enable them to purchase fertilizers, seeds and agricultural equipment, our government launched the Rythu Bharosa Scheme on January 26, 2025. Under this scheme, each farmer receives ₹12,000 per acre annually as investment support.

33. To safeguard public funds and eliminate irregularities, we have ensured that Rythu Bharosa benefits are directed exclusively to cultivable lands. A comprehensive ground-level survey was conducted, verified through village meetings, and non-cultivable lands were identified to prevent fund misallocation. The government has already allocated ₹18,000 crore for the

implementation of the Rythu Bharosa Scheme, guaranteeing direct financial assistance to farmers across Telangana.

Indiramma Aathmiya Bharosa

34. To shield landless agricultural labourers from financial distress during periods of unemployment, our government has launched the Indiramma Aathmiya Bharosa Scheme, honouring our electoral commitment. Through this significant welfare initiative, each farm labourer's family will receive ₹12,000 annually, providing essential financial support and stability during challenging times.

₹500 Bonus for Fine Rice

35. Our government is providing an additional incentive (bonus) of ₹500 per quintal for fine variety paddy procured from farmers. This has led to a significant increase in fine paddy cultivation across the state. Compared to the previous Kharif season, the cultivation of fine rice varieties has increased from 25 lakh acres to 40 lakh acres. This remarkable growth is a direct result of the bonus provided by our government and our commitment to purchase every last grain of paddy from farmers. As a result, farmers are now receiving a profitable price for their produce. During the Kharif season, the government has disbursed ₹1,206.44 crores to fine paddy farmers. As a further support, 8,332 paddy procurement centers were set up during the 2024-25 Kharif season, ensuring a

hassle-free procurement process and smooth transactions for farmers.

36. To minimize crop damage from unseasonal rains and ensure the safe transportation of harvested paddy to procurement centers, we are providing real-time, hourly weather updates to both farmers and procurement centers. To further protect paddy, advanced dryers, paddy cleaners, and ample tarpaulins have been made available for farmers. Additionally, to enhance infrastructure in agricultural market yards, we have undertaken development projects worth ₹181.98 crore, ensuring improved facilities and greater support for farmers.

37. During the 2024-25 Kharif season, the government procured paddy from farmers 10,35,484, crediting ₹12,511.76 crores directly into their bank accounts. We have taken various steps to ensure that our farmers get maximum benefit from the Centrally Sponsored Scheme.

38. The government is actively promoting oil palm cultivation across the state by providing incentive subsidies to farmers. As customs duty exemptions on imported oil palm have driven down prices for domestic farmers, we have convinced the central government to impose customs duties on oil palm imports, ensuring fair pricing and protecting the interests of local farmers. As a result, oil palm farmers now receive an additional ₹2,000 per ton, making oil palm cultivation more profitable and attractive. In Horticulture,

farmers adopting drip irrigation with solar power are being prioritized and provided with incentive subsidies to encourage sustainable and cost-effective farming practices.

In this budget, we are proposing an allocation of ₹ 24,439 crore for the Agriculture Department.

Animal Husbandry

39. The Telangana Veterinary Vaccine Production Centre, which produces vaccines to protect livestock from diseases, is being relocated from the existing Veterinary Biological Research Institute in Shanti Nagar, Hyderabad, to Mamidipalli and is being expanded on a large scale with an investment of ₹300 crores. Additionally, advanced machinery worth ₹100 crore is being procured to conduct research for the development of new vaccines. The newly established vaccine centre will include bacterial and viral vaccine production plants, a quality control unit, an animal testing lab, an R&D centre, an animal breeding centre, and staff quarters.

40. To promote large-scale fish exports from our state, we have proposed the construction of an export-oriented wholesale fish market in Koheda, Ranga Reddy district, with a cost of ₹47 crore.

41. To improve the breeding of high-quality dairy cattle in the state, we are establishing a new Frozen Semen Bull Station in Kansanpally, Ranga Reddy district, with an investment of ₹21.06 crores. This facility will be made operational very soon and will

have the capacity to produce approximately 10 lakh frozen semen doses per year.

In this budget, we are proposing an allocation of ₹ 1,674 crore for the Animal Husbandry Department.

Bhu Bharati

42. Land is more than just an immovable asset; it carries deep emotional significance. The connection to one's land is as profound as the bond with one's mother or hometown. Losing land can feel like losing one's very identity. The irregularities in the Dharani project, implemented by the previous government, have caused immense distress among the people. Even applications submitted for resolving land-related issues remained unaddressed. To accelerate the resolution process, we have issued new guidelines, giving resolution powers to Tahsildars and RDOs, ensuring a more efficient and accessible grievance redressal system.

43. The Telangana government has introduced the Bhu Bharati Act as a historic reform. The provisions of this law are designed to be transparent and comprehensive, ensuring that land disputes are eliminated and landowners' rights are fully protected. By leveraging digital mapping and modern technology, Bhu Bharati simplifies land transactions and helps establish a proper land record system. To further strengthen land administration, we have sanctioned 10,954 village-level officer posts. This initiative reinstates the role

of revenue officials at the grassroots level, enabling an efficient governance system that swiftly resolves land-related issues.

Issuance of New Ration Cards

44. In the ten years since Telangana's formation, the issuance of new ration cards was largely neglected. Despite many poor families eagerly waiting, the previous government failed to address their needs, failing to even including new family members in the existing ration cards. Understanding the aspirations of the people, we have taken the decision to issue ration cards to all eligible individuals and also to ensure that they receive fine rice. The process of issuing new ration cards and adding family members' names officially began on January 26 this year.

In this budget, we are proposing an allocation of ₹ 5,734 crore for the Civil Supplies Department

Education

Young India Integrated Residential Schools:

45. Social development is possible only through education. Education serves as a guiding light for the secure future of children from the poor and disadvantage classes.

46. With this strong belief, UPA Chairperson Mrs. Sonia Gandhi and the then Prime Minister Late Dr.Manmohan Singh enacted the Law for providing free education in 2009.

47. Currently, there are 1,023 government residential schools in Telangana, out of which 662 schools do not have their own buildings. Many gurukuls are operating in buildings with minimal facilities, lacking proper toilet amenities, and housing hundreds of students. Although there are special residential schools for different categories, there is no uniformity in terms of educational standards and basic infrastructure among them. While the global education system has undergone significant transformation, our government schools continue to lag behind by decades.

48. To overcome these challenges, we have introduced Young India Integrated Residential Schools, developed in consultation with social workers and educators, to revamp the government education system and nurture future generations effectively. These schools are designed to support not just academic learning, but also the holistic development of students, fostering both mental and physical growth, irrespective of caste, religion, or economic background. By bringing together students from SC, ST, BC, minority, and other communities under one roof, these institutions ensure equal educational opportunities while fostering greater social unity.

49. ***"Education is the milk of a lioness. The one who drinks it, can't stay without roaring."***

-Dr.B.R.Ambedkar

We are on the verge of creating an education system dreamt by Dr.B.R.Ambedkar. Hence, our government has made a historic decision to issue administrative sanction for an amount of ₹11,600 crores for establishment of 58 Young India Integrated Residential Schools across the state. We are committed to setting up atleast one Young India Residential School in every constituency.

50. These integrated schools will be constructed on land parcels ranging from 20 to 25 acres. Keeping pace with the evolving education sector, we are designing these institutions to offer a standard of education on par with private schools, complete with state-of-the-art facilities. They will feature amenities such as auditoriums, dining halls, digital classrooms, sports fields, and dedicated cricket and football grounds. To ensure effective and continuous student supervision, residential quarters for teaching staff will be established within the school premises. Additionally, these schools will extensively utilize wind and solar energy for sustainability.

51. Students in these schools will be provided with accommodation, meals, uniforms, notebooks, textbooks, and all other essential items free of cost. In addition to the regular curriculum, special training will be provided to prepare them for competitive exams like IIT-JEE, NEET, and other entrance exams. Along with education, equal emphasis will be placed on sports, arts, and competitions to foster physical and mental resilience.

52. We are distributing textbooks and uniforms to all students on the vary day that's schools reopen. Additionally, we are ensuring a free electricity supply for all government educational institutions. Soon, we will supply green energy to all schools in the state.

53. Recognizing the importance of balanced nutrition for children's physical and mental health, we have increased diet charges by 40% and cosmetic charges by 200% in all gurukuls, welfare department hostels, and Kasturba Gandhi Girls' Schools in the state. This increase has benefited 7.66 lakh students across Telangana. We have also launched the Common Diet Scheme to provide uniform meals to all students studying in welfare hostels across the state. The government is providing evening snacks to 10th-grade students studying in government schools.

54. By adhering to a structured operational procedure in implementing the Mid-Day Meal Scheme in schools and ensuring proper food preparation and storage in welfare hostels, we can provide students with safe and nutritious meals. To achieve this, we have developed and are enforcing a Standard Operating Procedure (SOP).

55. "Education is the insurance for the future." With this belief, we have introduced several reforms to strengthen the state's education system. To ensure education that meets international standards, we have established the Telangana Education Commission to develop a comprehensive and strategic approach.

56. In honour of the women of Telangana, we have renamed Koti Women's University after the courageous warrior Chakali Ailamma. While preserving the university's heritage building, we are also investing ₹550 crores in the construction of additional infrastructure. The Telugu University has been named after the Telangana literary figure Suravaram Pratap Reddy, and the Indian Institute of Handloom Technology (IIHT) has been named after Shri Konda Laxman Bapuji.

In this budget, we are proposing an allocation of ₹ 23,108 crore for the Education Department.

Youth – Employment

57. ***"No plan for the future development of the country can be deemed to be complete, which does not provide for technical and Scientific training"***

– Dr. B.R Ambedkar.

The visionary words of Dr. B.R. Ambedkar, spoken over half a century ago, remain highly relevant to our society today. With the objective of enhancing scientific and technical skills among the youth, we have established Young India Skill University in collaboration with both government and private entities. This institution aims to bridge the gap between academic curricula and industry requirements, ultimately increasing employment opportunities for unemployed youth.

58. Notably, the name of this university is inspired by *Young India*, the magazine published by Mahatma Gandhi to inspire youth during the freedom struggle. Established on 150 acres in Mucharla, the university aims to create 30,000 jobs annually. In collaboration with the Institute of Technical Education (ITE) under the Singapore government, we are providing specialized training to the master trainers.

59. In collaboration with various industries, we have designed the university's courses to be highly beneficial for both youth and businesses. Currently, five courses have been introduced, with plans to expand offerings in the future. Upcoming programs will include Animation, Tourism and Hospitality, Banking and Financial Services, Construction, Retail, Media, the Film Industry, Maritime and Aviation Maintenance, Artificial Intelligence, and other advanced technology fields.

60. The state government has planned to develop an AI City on 200 acres in Future City to equip Telangana's youth and students with advanced skills. This AI City will feature data centers, high-performance computing facilities, specialized educational programs, a public awareness center, and a dedicated AI University.

61. According to the Labour Force Survey conducted by the Ministry of Statistics, Telangana's unemployment rate was 22.9% during July–September 2023, which has now decreased to 18.1% in

the same period of 2024. This reduction is the result of our government's skill training programs, job recruitments, and incentives for young entrepreneurs. It stands as proof that well-designed policies, when effectively implemented, yield remarkable results. Immediately after assuming office, our government prioritized job recruitment, successfully completing the selection process for 57,946 positions in Police, Residential Schools, Medical, Health and other departments. Additionally, we conducted a reassessment of human resource requirements across various government departments and sanctioned 30,228 new posts. We ensured the timely conduct and result declaration of Group-1, Group-2, and Group-3 exams, with the recruitment process now in its final stages. Moreover, we have issued orders to fill 14,236 Anganwadi posts.

62. The role and sacrifices of our youth in the achievement of Telangana state are invaluable. However, after the formation of Telangana, the previous government neglected them completely. Their lives saw no significant change, and government jobs remained an unfulfilled dream.

63. Famous poet Sri Sri's song "Kuti Kosam, Kuli Kosam……," aptly summed up the condition of Telangana's youth. In such a state, our government provided a beacon of hope to them. Along with the swift recruitment of government jobs, we recognized the need to formulate special plans to create employment opportunities

in various sectors, especially for women and youth from marginalized communities.

64. We have introduced the Rajiv Yuva Vikasam scheme to empower SC, ST, BC, and Minority youth with self-employment opportunities. This initiative is designed to be a game-changer in job creation, not only by providing employment but also by fostering a new generation of entrepreneurs. Our vision is to equip young individuals with the skills and support needed to establish their own ventures, enabling them to generate employment for many others.

65. We have launched the Rajeev Youth Development Scheme with an initial funding of 6,000 crores to provide self-employment schemes for SC, ST, BC, and minority youth. Under this scheme, every eligible unemployed person will be provided financial assistance of up to 4 lakh rupees. The notification for this scheme has already been issued. This scheme will significantly contribute to the advancement of SC, ST, BC, and minority youth.

Rajeev Gandhi Civil Services Abhaya Hastam:

66. Under the Rajiv Gandhi Civil Services Abhaya Hastam scheme, we are providing financial assistance of ₹2 lakh to support aspiring civil servants. Candidates who pass the Civil Services Preliminary Exam receive ₹1 lakh, while those who qualify for the Mains and are preparing for the interview receive an additional ₹1 lakh, with support from Singareni management. This initiative

aims to enhance opportunities for youth from economically disadvantaged and middle-class families in Telangana to secure positions in All India Services.

ITIs as Advanced Technology Centres:

67. The process of transforming 65 government industrial training centres across the state into Advanced Technology Centres to provide skill training to 1 lakh people annually is underway. With the support of Tata Technology Services, these training centers offer 9 long-term and 23 short-term courses, along with bridge courses to address skill gaps, enabling the youth of Telangana to acquire the necessary job skills.

BFSI (Banking, Financial Services, and Insurance) Training Course for Degree Students:

68. The state government has launched the BFSI Training Course with the goal of providing job opportunities in the Banking, Financial Services, and Insurance (BFSI) sectors to students pursuing degree and engineering courses in the state. An innovative program offering BFSI skill training as a mini degree course alongside regular degrees has been started in 38 colleges across the state. This training will be provided to 10,000 students studying in 18 engineering colleges and 20 degree colleges recognized by the government. These colleges have been selected to benefit students in both urban and rural areas across the state.

Ambedkar Knowledge Centres:

69. The Telangana government has decided to establish Dr. B.R. Ambedkar Knowledge Centres in 119 assembly constituencies across the state. Through these centers, economically backward youth from rural areas will have the opportunity to receive free coaching for Group-1, Group-2, and other competitive exams.

Telangana Digital Employment Center:

70. To expand employment opportunities for youth and enhance their empowerment, the government has revitalized the Telangana Digital Employment Center under the Department of Industries, integrating it with artificial intelligence. This advanced system will facilitate the identification and recruitment of specialists needed by industries and various sectors, ensuring greater flexibility in meeting their workforce demands.

In this budget, we are proposing Rs.900 crores for the Youth Services Department.

Panchayat Raj and Rural Development

71. Inspired by Mahatma Gandhi's vision that *"Village self-rule is the foundation of the nation's democracy,"* our government has prioritized rural development. To restore and strengthen the rural system, which had deteriorated under the previous administration, we have developed a comprehensive roadmap for its revitalization.

72. In the year 2024-25, the state government effectively implemented several rural development schemes under the MNREGS program by paying the state's share of funds on time. This year, we provided employment to 25.76 lakh families. As part of rural development work, we revived 26,055 traditional water resources at a cost of 781 crores. We constructed 82,286 rural roads at a cost of 926 crores. We completed desilting work for 51,216 canals and other water bodies at a cost of 275 crores. We undertook 63,854 land development works with an investment of 244 crores. Additionally, we spent 155 crores on 16,310 water conservation works.

Indira Mahila Shakti

73. From Indira Gandhi, our country's first women Prime Minister, to Pratibha Patil, the first women President, and Meira Kumar, the first women Speaker of the Lok Sabha, these remarkable women have served with excellence and brought distinction to their roles. We believe that every woman in our country possesses the same potential. The family system being the cornerstone of India's stability, women play a pivotal role in it. Their economic independence is essential not only for the family's self-sufficiency but also for the nation's overall development.

74. Believing that "Women's power is the nation's power," we launched the Indira Mahila Shakti Mission. This mission has marked the beginning of a new era for women's empowerment in

Telangana. We set a target of providing 20,000 crores in interest-free loans under this scheme. Not only did we meet this goal, but we also exceeded it by providing 21,632 crores in interest-free loans to Self-Help Groups (SHGs). As a result, 2.25 lakh micro-enterprises have been established, creating large-scale employment opportunities for women. Additionally, we have started 214 Indira Mahila Shakti Canteens. The government has allocated 110 crores to establish 22 Indira Mahila Shakti Buildings, which will serve as business centres for SHGs, playing a crucial role in helping women expand their businesses.

75. The government has entrusted Self-Help Groups (SHGs) with the responsibility of stitching school uniforms, increasing the stitching charges to ₹75 per uniform. To date, SHGs have earned approximately ₹28 crores by stitching 37.5 million uniforms, significantly boosting self-employment opportunities for women. Additionally, under the Amma Adarsha School Program, 23,701 infrastructure projects worth ₹634 crores have been allocated to SHGs, further empowering them economically.

76. To promote women's participation in business management, we will support the establishment and operation of rice mills and mini warehouses in every mandal with their active involvement. Necessary assistance and cooperation will be provided to ensure their success. The paddy procured at IKP centers will be processed in these mills, and the responsibility of supplying it to the Food

Corporation of India (FCI) will be entrusted to women's self-help groups.

Special Insurance Schemes for Women's Financial Security:

77. Under the loan insurance scheme, each self-help group (SHG) member is provided with ₹2 lakh natural death insurance and ₹10 lakh accident insurance. The government's objective is to provide financial protection to self-help group members through this initiative.

Expansion of Business Opportunities for Women:

78. Women have already proven their ability to succeed as entrepreneurs. To further empower them, we are creating new opportunities in the retail and transportation sectors. So far, 32 mobile fish retail outlets have been established, and the first petrol station operated by a women's self-help group in Narayanpet has been launched with an investment of ₹1.23 crore. The government is actively promoting the establishment of more such petrol stations across the state. Additionally, a decision has been made to lease 600 buses to TGSRTC through Mandal Women's Federations, with 150 buses already leased.

Entrusting Self-Help Groups with Solar Power Plant Establishment and Maintenance:

79. We are assigning the establishment and maintenance of solar power plants to self-help groups. An agreement has been reached between SERP, TGREDCO, TGSPDCL, and TGNPDCL to set

up solar power plants across the state through these groups. This project will not only generate 1,000 megawatts of solar power but also provide livelihood opportunities for women. Additionally, we are committed to providing ₹1 lakh crore in interest-free loans to one crore women through the Indira Mahila Shakti Mission scheme.

In this budget, we are proposing an allocation of ₹ 31,605 crore for the Panchayati Raj and Rural Development Department.

Women and Child Welfare:

80. To enhance the health, welfare, and safety of girls studying in residential schools across the state and to identify operational shortcomings, we have assigned women IAS officers to visit these schools and stay overnight. They have been instructed to suggest both immediate corrective actions and long-term improvements to strengthen the overall functioning of these institutions.

81. In August 2024, the Telangana government established a special committee for women's safety. This committee consists of women ministers and officials as members. It will formulate immediate and long-term strategies to enhance women's safety across the state.

82. The state government prioritizes women in all its initiatives. With their progress in mind, we are enhancing our focus on women across all welfare schemes.

In this budget, we are proposing an allocation of ₹ 2,862 crore for the Women and Child Welfare Department

Development of Scheduled Castes and Scheduled Tribes:

83. The Scheduled Castes (SC) sub-categorization law is set to become a historic milestone in Telangana, reaffirming the state's commitment to social justice and equitable development. For those who have long awaited equal rights and opportunities, this reform represents a beacon of hope for transformative change in their lives. The demand for SC sub-categorization has been ongoing for many years. Its primary objective is to ensure fair representation for the most disadvantaged Scheduled Castes and to provide them with equitable access to education and employment opportunities. On August 1, 2024, the Supreme Court's landmark judgment in the State of Punjab vs. Davinder Singh case provided the legal framework for this reform. In response, the government has established a Special Inquiry Commission under the leadership of Justice Shameem Akhtar to study and submit a report on the SC sub-categorization.

84. The Commission submitted its report to the state government, recommending the categorization of 59 SC sub-castes in the state into three groups, based on their socio-economic

backwardness. Upon approval of the report by Justice Shameem Akhtar, the SC sub-caste classification law was enacted by our government. Telangana has become the first state in the country to implement this classification. This new law marks the first step towards the empowerment of SC sub-castes. The law is set to serve as a model for other states across the country, advancing social equality. This is a momentous move by Telangana to pave the way for social justice and equity.

85. We are committed to preserving the diverse lifestyles and rights of Adivasis and tribal communities while ensuring that they benefit from developmental initiatives. Through the Scheduled Tribes Special Development Fund (STSDF), we are allocating funds for the advancement of key sectors such as healthcare, education, and livelihoods in tribal areas. Additionally, the government is taking steps to improve and efficiently manage infrastructure in these regions to enhance their overall development.

86. For the first time, the state government has launched a special scheme called Indira Giri Jalavikasam to support tribal farmers cultivating podu lands. Under this initiative, solar-powered pump sets will be provided to ensure irrigation facilities.Over the next four years, ₹12,600 crore will be allocated to benefit 2.1 lakh tribal farmers. Additionally, the government will promote the cultivation of forest-based horticultural crops on podu lands to enhance their livelihood opportunities.

87. The previous government completely neglected the implementation of the SC/ST Sub-Plan Law. In the 2023-24 financial year, funds that should have been spent under this law were left unutilized—₹13,617 crore meant for Scheduled Castes (SCs) and ₹1,317 crore for Scheduled Tribes (STs) remained pending. Our government is committed to the strict implementation of this law. In the 2025-26 financial year, we are not only allocating the required budget but also releasing the funds pending since 2023-24. Respecting the laws made for the SC/ST communities and ensuring they receive their rightful funds is a testament to our government's genuine commitment to their welfare.

In this budget, we are proposing an allocation of ₹ 40,232 crore for Scheduled Castes Welfare and ₹ 17,169 crore for Scheduled Tribes Welfare.

Backward Classes Welfare Department

"Comprehensive Social, Economic, Education, Employment, Political & Caste Survey (SEEEPC)"

88. ***"I am convinced that social democracy is impossible without imagination"***

-Dr.B.R.Ambedkar

The first step to social democracy lies in obtaining essential data to formulate effective plans. In a historic move to eliminate long-standing social inequalities, the Telangana government conducted

an unprecedented Social, Economic, Education, Employment, Political, and Caste (SEEEPC) Survey. For decades, there have been persistent demands for caste-based enumeration, as it plays a crucial role in ensuring equitable representation and fair distribution of resources. This survey marks the most comprehensive, scientific, and transparent data collection initiative in the state's history, covering 1.12 crore families. It meticulously documented vital aspects, including caste, land ownership, education levels, employment status, political representation, and access to government welfare schemes. With an impressive 96% coverage, this survey stands as one of the most successful socio-economic data collection efforts, paving the way for more informed policy decisions and targeted welfare initiatives.

89. The survey has provided critical data to ensure that government welfare schemes reach eligible beneficiaries and to enhance efficient governance. It has also created an opportunity to allocate reservations for Backward Classes (BCs) in proportion to their population in the upcoming Panchayat elections. Beyond electoral representation, this data will serve as a foundation for shaping future welfare programs, reservations, and comprehensive economic development policies. Additionally, significant budget allocations and expenditures for BC welfare are being made across various departments to ensure inclusive growth. For instance, thousands of crores are being invested in fisheries development through the Animal Husbandry Department, saree distribution for

handloom workers via the Industries Department, and flagship agricultural initiatives such as Rythu Bandhu (Farmers' Investment Support) and Loan Waivers through the Agriculture Department. This structured approach aims to drive equitable development and uplift marginalized communities effectively.

In this budget, we are proposing an allocation of ₹ 11,405 crore for the Backward Classes Welfare Department.

Handloom

90. The Telangana government is implementing the "Chenetha Abhaya Hastham" scheme for the welfare and comprehensive development of handloom and powerloom workers in the state. Under this scheme, several initiatives, including Telangana Netanna Podupu (Weavers' Savings Fund), Telangana Netanna Bhadratha (Weavers' Insurance), and Telangana Netanna Bharosa (Weavers' Security), are being executed. An amount of ₹37.49 crore has been released this year under the 10% Yarn Subsidy, covering pending payments for powerloom workers from 2018 to 2022. To further support weavers, the government has set up a yarn depot in Rajanna Sircilla and Vemulawada with ₹50 crore corpus fund.

91. The government has decided to provide two high-quality sarees annually to 64.7 lakh members of Self-Help Groups (SHGs) across the state. To support local weavers, the production of these sarees has been exclusively entrusted to the weavers of Telangana.

In this budget, we are proposing an allocation of ₹ 371 crore for the Handlooms.

Minority Welfare Department

92. Our government is committed to ensuring the security and welfare of minorities in the state. As part of this commitment, the Young India Residential Schools, which the state government plans to establish, will also incorporate Minority Residential Schools from various regions. This initiative will provide minority students with access to high-quality education on par with other students, fostering equal learning opportunities and holistic development.

93. We have allocated sufficient funds for the Hajj pilgrimage, which holds great religious significance for our Muslim brothers and sisters. The "Hajj 2024" pilgrimage saw a record 11,446 devotees from Telangana, making it a historic milestone for the state. As part of Rajiv Yuva Vikasam Scheme, Minority youth will be provided self-employment opportunities with a funding of Rs.840 Crores.

In this budget, we are proposing an allocation of ₹ 3,591 crore for the Minority Welfare Department.

Industries Department

MSME Policy - 2024

94. Recognizing the key challenges faced by Micro, Small, and Medium Enterprises (MSMEs), the Telangana government has introduced the MSME Policy 2024 to drive growth and sustainability in the sector. Over the next five years, the government plans to invest ₹4,000 crore in MSME development, with a target of establishing over 25,000 new MSME industries across the state. This policy aims to provide end-to-end support for Self-Help Groups (SHGs), enabling their seamless transformation into MSMEs. By fostering entrepreneurship and innovation, the initiative will contribute significantly to economic growth and job creation in Telangana.

Industrial Incentives

95. To promote inclusive industrial growth, the government has decided to allocate 5% of plots in new industrial parks to women entrepreneurs and 15% to SC/ST entrepreneurs. Additionally, SC/ST entrepreneurs will receive a land cost subsidy of up to 50%, subject to a maximum limit of ₹50 lakh, to encourage their participation in the industrial sector. To further support private factory complexes, the government is offering stamp duty reductions, electricity tariff concessions, and land cost subsidies. Moreover, to help industries overcome financial challenges, a Capital Investment Subsidy Scheme has been introduced, ensuring

greater access to funding and fostering sustainable industrial development.

Mega Master Plan - 2050

96. To achieve widespread industrial growth across Telangana by 2050, the government has introduced the Mega Master Plan - 2050. The core objective of this policy is to decentralize industrial development, ensuring that Hyderabad is not the sole hub of industrial progress, but that all regions of the state experience balanced and sustainable growth. As part of this initiative, the government is establishing sector-specific industrial clusters across Telangana in key industries such as IT, pharmaceuticals, healthcare, food processing, sports, automobiles, garments, metalware, handlooms, and jewellery manufacturing, among others. These clusters will drive economic expansion, job creation, and infrastructure development throughout the state. Further, the government is establishing the Hyderabad-Warangal Industrial Corridor along both sides of NH 163, creating a strategic growth corridor that will attract investments and boost regional industrialization.

Greenfield Pharma Clusters

97. To strengthen Telangana's position as a global pharmaceutical and life sciences hub, the government plans to establish Greenfield Pharma Clusters in the Ranga Reddy and Mahbubnagar districts. These clusters will be equipped with world-class infrastructure, providing essential support for pharmaceutical, biotech, and life sciences companies to scale up their operations. The Pharma City will serve as a dedicated hub for the production of antibiotics, synthetic drugs, vaccines, nutraceuticals, herbal medicines, and cosmetics-related products.

Boosting Industrial Investments

98. Telangana has firmly established itself as a leading global investment destination. In January 2025, during the World Economic Forum's annual summit in Davos, Hon'ble Chief Minister Shri Revanth Reddy and IT & Industries Minister Shri Duddilla Sridhar Babu held high-level discussions with global industry leaders, actively promoting Telangana as a prime hub for investments. As a result of these efforts, the state government secured ₹1.78 lakh crore in investment agreements with 16 world-renowned companies across critical sectors such as technology, green energy, defense, and data infrastructure. This marks a fourfold increase in investment value compared to the previous year, underscoring Telangana's growing industrial prominence. Additionally, during official visits to the United States, South

Korea, and Singapore, the Hon'ble Chief Minister facilitated ₹14,900 crore in additional investments, further solidifying Telangana's status as a global powerhouse for business, innovation, and sustainable industrial development.

In this budget, we are proposing an allocation of ₹ 3,527 crore for the Industries Department.

Information Technology (IT) and IT-Enabled Services

99. The IT sector in Telangana has experienced remarkable growth over the past year, driven by progressive government policies that actively support the expansion of the services industry. With a strong focus on cutting-edge technologies such as Artificial Intelligence (AI), Blockchain, and advanced digital solutions, the government is committed to fostering technological innovation and modernization.

100. In September 2024, the Telangana government successfully hosted the prestigious AI Global Summit - 2024, reinforcing the state's commitment to becoming a global leader in Artificial Intelligence (AI). The summit attracted 10,000 delegates, including industry leaders, AI experts, startup founders, and students from over 100 countries, including the USA, UK, Netherlands, and Malaysia. During the event, the government signed 20 strategic Memorandums of Understanding (MoUs) with leading AI companies such as NVIDIA, Microsoft, Amazon Web Services (AWS), and CDAC, as well as several promising AI startups. As a

major step towards establishing Telangana as an AI powerhouse, the government unveiled the AI Strategic Roadmap, outlining key focus areas such as fostering AI-driven startups, upskilling government employees and youth in AI, and integrating AI into governance and public administration.

101. As part of the Future City initiative, the Telangana government is developing a state-of-the-art AI City spread across 200 acres, aiming to transform it into a global hub for AI innovation and enterprise. This AI City will serve as a center for leading multinational corporations. In a significant milestone for this initiative, Google has committed to establishing an AI-powered Accelerator Center within AI City.

In this budget, we are proposing an allocation of ₹ 774 crore for the Information Technology Department.

Energy

102. Ensuring the seamless and high-quality supply of electricity remains a top priority for the government. While continuing to leverage conventional energy sources, the government is also accelerating the adoption of renewable and alternative energy solutions.

103. Telangana has witnessed significant growth in electricity consumption, driven by rapid industrial, agricultural, and economic expansion. Moreover, TS TRANSCO has established itself as one of India's top-performing power transmission

companies, achieving minimal transmission losses and ensuring efficient and reliable power distribution across the state. This year, although Telangana's peak electricity demand reached 16,918 MW, we were able to provide un-interrupted power supply to the people.

104. Recognizing the critical need for sustainable energy, the Telangana government has introduced the "Clean & Green Energy Policy - 2025", aiming to accelerate the shift towards renewable and eco-friendly power generation. Under this policy, the state has set ambitious goals to generate an additional 20,000 MW of renewable energy by 2030 and expand it to 40,000 MW by 2035, reinforcing its commitment to a clean energy-driven future. To strengthen grid stability and energy storage capabilities, the government is setting up a 250 MW / 500 MHz Battery Energy Storage System in Shankarpally. Additionally, in a strategic effort to diversify its renewable energy sources, Singareni Collieries Company Limited (SCCL) and the Telangana Renewable Energy Development Corporation (TREDCO) are jointly working on pioneering geothermal energy-based power generation, further solidifying Telangana's position as a leader in sustainable and innovative energy solutions.

105. The Telangana government has allocated ₹11,500 crore in subsidies to power generation companies to ensure uninterrupted free electricity for farmers. Additionally, under the Gruha Jyothi scheme, up to 200 units of free electricity are being provided to 50

lakh households and 30,000 government educational institutions across the state. To sustain and expand these initiatives, the government has earmarked ₹3,000 crore in this budget.

Yadadri Thermal Power Plant (YTPS)

106. The Yadadri Thermal Power Plant (YTPS), located in Veerlapalem village, Damaracherla Mandal, Nalgonda district, is being developed under the supervision of TS GENCO. However, due to the previous government's inaction in securing the necessary environmental clearances, the project faced significant delays. Our government took decisive action to obtain the required approvals and has successfully commenced power generation in two units. We are taking measures to ensure that all five units are fully operational by May 2025.

Electricity Ambulance Service

107. In a first-of-its-kind initiative in India, the Telangana government has launched the Electricity Ambulance Service to provide faster and more efficient power services to the public. This pioneering service ensures that any electricity-related issues are addressed swiftly. Citizens can report power disruptions by calling the toll-free number 1912, after which a dedicated response team will be dispatched immediately to resolve the issue. Each Electricity Ambulance is staffed with an Assistant Engineer and three linemen, available 24/7 to ensure uninterrupted service. These ambulances are fully equipped with a transformer, thermal vision cameras,

high-quality cables, safety equipment, and advanced repair tools, allowing for quick and effective troubleshooting of electrical problems. Currently, one vehicle has been allocated to each of Hyderabad's 57 sub-divisions, significantly improving response times. The government is now working towards expanding this innovative service across the state, reinforcing Telangana's commitment to reliable and efficient power supply.

In this budget, we are proposing an allocation of ₹ 21,221 crore for the Energy Department.

Health, Medical and Family Welfare

108. The Telangana government has undertaken groundbreaking reforms to strengthen the healthcare sector and enhance medical services. Since December 2023, the government has released ₹1,215 crore to various hospitals under the Aarogyasri scheme, reflecting a 50% increase compared to previous allocations. This initiative ensures uninterrupted access to quality healthcare for 2.84 crore citizens across the state. Furthermore, to secure higher funding under the National Health Mission (NHM), the state government has ensured the timely and systematic release of its share, enabling Telangana to access greater financial support than in previous years.

109. Free dialysis services are available across the state through 102 centers, benefiting over one lakh patients and reducing the financial burden on the public by ₹948 crore. To further expand

these services, 95 new dialysis centers have been sanctioned. Additionally, to enhance emergency medical support, 136 new ambulances have been deployed in mandals where ambulance services were previously unavailable.

110. We are significantly enhancing medical education and hospital infrastructure. As part of this initiative, 400 additional MBBS seats have been introduced in newly established medical colleges. Furthermore, with the establishment of 16 new nursing colleges and 28 allied health sciences colleges, an additional 2,640 students will have the opportunity to pursue medical education each year.

111. To restore the historic Osmania Hospital, which boasts a legacy of over a century and is currently in a deteriorated state, we have embarked on the construction of a cutting-edge medical facility. Spanning 27 acres, this project is being developed with an investment of ₹2,700 crore to enhance healthcare services and modernize infrastructure.

In this budget, we are proposing an allocation of ₹ 12,393 crore for the Health, Medical & Family Welfare Department.

Municipal Administration and Urban Development Department

112. Telangana is witnessing the fastest urbanization in the country, driven by the rapid expansion of IT industries, infrastructure development, and transformative government initiatives. In addition to Hyderabad, we are actively developing

tier-two cities such as Warangal, Nizamabad, and Khammam. Warangal is being established as a hub for education, healthcare, and IT, while Nizamabad and Khammam are being transformed into key centers for agriculture-based industries and manufacturing.

113. With Hyderabad experiencing rapid growth, we are implementing the H-CITI plan to strengthen urban infrastructure and efficiently manage increasing traffic congestion. As part of the first phase, we have initiated the construction of 31 flyovers, 17 under passes and 10 road expansion projects with an estimated investment of ₹7,032 crores. Additionally, beautification projects worth ₹150 crore are in progress.

114. In 2024, the Water Board has undertaken several pioneering projects to enhance water infrastructure and environmental sustainability. We have commenced the construction of four sewage treatment plants (STPs) with a total capacity of 20 MLD at Osman Sagar and Himayat Sagar reservoirs, ensuring efficient wastewater treatment and improved water quality. Additionally, under the Musi Riverfront Development Project, we are revitalizing the Osman Sagar and Himayat Sagar reservoirs by replenishing them with Godavari water through the Godavari Drinking Water Supply Scheme. This initiative aims to restore the ecological balance of these reservoirs while securing a sustainable water supply for the future.

115. For the first time in decades, the Water Board has launched an extensive desilting and cleaning initiative to restore neglected manholes and sewer lines. As part of this effort, 3,025 kilometers of sewer lines have been cleaned, and 2.39 lakh manholes have been desilted. This large-scale operation has led to a more than 25% reduction in sewerage-related complaints, significantly improving urban sanitation, drainage efficiency, and public health.

116. The ORR Phase-2 Water Supply Project is now in its final stage, ensuring drinking water supply to urban areas within the Hyderabad Metropolitan Development Authority (HMDA) limits. To mitigate urban flooding, the government is implementing a comprehensive drainage system. In Hyderabad, ₹5,942 crore Integrated Stormwater Drainage Project has been approved to enhance flood management and prevent waterlogging, ensuring better urban resilience.

117. To accelerate the growth and development of newly established municipalities and urban development authorities across the state, we have devised ₹4,500 crore investment plan. This funding will be systematically utilized over the next three years to enhance essential urban infrastructure, ensuring well-planned, sustainable, and modernized urban development.

Future City:

118. The government is pioneering the development of India's first Net-Zero Future City, setting a new standard in sustainable and smart urbanization. Designed to rival the world's top cities, this eco-friendly, ultra-modern metropolis will feature state-of-the-art infrastructure, cutting-edge technology, and a pollution-free environment. Spanning 765 sq. km across 56 villages between the Srisailam and Nagarjuna Sagar highways, this transformative mega-urban project is meticulously planned to drive innovation and economic growth. To ensure its seamless execution, the Future City Development Authority (FCDA) has been established. This next-generation city will be equipped with multimodal connectivity, an electric public transport network, and green buildings, fostering a sustainable and smart living ecosystem. Additionally, it will house specialized zones such as an AI City, Pharma Hub, Sports City, and Clean Energy Innovation Zone, making it a global hub for technology, industry, and sustainable development.

SPEED (Smart, Proactive, Efficient, and Effective Delivery) Initiative

119. The state government has launched SPEED (Smart, Proactive, Efficient, and Effective Delivery) to fast-track the completion of 19 key projects within the stipulated timeframe. This initiative focuses on real-time monitoring, proactive execution, and efficient resource management to ensure timely delivery and

maximize public benefit. Some of the major projects under SPEED include Musi Riverfront Development, Metro Rail Expansion, Regional Ring Road Construction, Telangana Bhavan Construction in Delhi, the New Osmania Hospital Building, and the Implementation of Anti-Narcotics Strategies.

In this budget, we are proposing an allocation of ₹ 17,677 crore for the Municipal Administration and Urban Development Department

Irrigation & Command Area Development

120. After achieving Telangana through relentless struggle of the people, the previous government failed to take any decisive action to secure the state's rightful share of Krishna and Godavari River water allocations. Moreover, the then government officially permitted Andhra Pradesh to utilize 511 TMC out of the 811 TMC of Krishna River water, depriving Telangana of its fair share and causing a severe injustice to the state's farmers.

121. To secure Telangana's rightful share of water, we have presented comprehensive, data-backed arguments before the Brijesh Kumar Tribunal. We highlighted how Andhra Pradesh, despite being allocated less water, has been utilizing more than its fair share, and urged the tribunal to take corrective measures. To ensure accurate monitoring and regulation of water usage, we proposed the implementation of a telemetry system to track real-time water consumption in both states. We also expressed our

willingness to bear the cost of establishing this system if necessary, ensuring that Telangana's water resources are protected and not diverted unfairly.

122. To ensure the timely completion of all pending irrigation projects across the state, we have developed a strategic plan, prioritizing them into Category A and B based on urgency and impact. The government's primary goal is to bring maximum agricultural land under cultivation with minimal expenditure. As part of this effort, we have launched the Udaya Samudram–Brahmana Velamala Lift Irrigation Project to provide water to drought-prone areas in Nalgonda and Yadadri Bhuvanagiri districts. This project will lift 6.70 TMC of water from the Udaya Samudram Balancing Reservoir to the Brahmana Velamala Balancing Reservoir. Once completed, this project will irrigate one lakh acres across 94 villages and supply safe drinking water to 107 villages affected by fluoride contamination, significantly improving both agricultural productivity and public health.

123. As part of S.Jaipal Reddy Palamuru RangaReddy Lift Irrigation Scheme, Government with immediately take up the construction of K.P.Laxmi Devi palli reservoir. The government has granted administrative approval for the revitalization of the Bunadigani Canal under the Musi Project, with an allocated budget of ₹266.65 crore. These funds will be utilized for the comprehensive restoration and modernization of the Bunadigani Canal, along with the Pillayipally and Dharmareddypally Canals in Yadadri district,

optimizing water distribution, and boosting agricultural productivity, ensuring long-term benefits for farmers in the region.

In this budget, we are proposing an allocation of ₹ 23,373 crore for the Irrigation & Command Area Development Department

Roads & Buildings Department (R&B)

124. The Telangana government has adopted the Hybrid Annuity Model (HAM) to accelerate road infrastructure development. Under this model, 40% of the funding will be provided by the government, while 60% will come from private developers, ensuring efficient resource utilization and faster execution. As part of this initiative, the government aims to develop 17,000 kilometers of rural roads by 2028, with an estimated investment of ₹28,000 crores.

125. The state government has granted administrative approval for the construction of 769.35 kilometers of new roads, with an investment of ₹3,725.22 crore to strengthen connectivity and modernize transportation infrastructure. As part of this initiative, 55 kilometers of roads and 9 bridges have already been completed.

126. The state government has undertaken a major initiative to improve rural connectivity by ensuring that every panchayat is connected with a BT (Bituminous) road, facilitating smoother transportation and accessibility. Additionally, large-scale repairs and restoration of damaged rural roads have been carried out. The

government has granted administrative approval for the construction of modern court complexes in 12 district headquarters, with an allocated budget of ₹972 crore, ensuring better legal facilities and improved access to justice across the state.

127. Due to the persistent efforts of the state government, the Central Government has finally granted approval for the long-pending construction of Mamnoor Airport in Warangal. A regional ring road plan has been developed to fill the gap in the national highway network on all sides of Hyderabad city. It is proposed to lay Four lanes initially and based on the future traffic requirements will expand to Eight lanes. The land acquisition process for the northern part of the project has already commenced. For the southern part, the NHAI has appointed consultants to prepare a detailed project report. The government considers this project to be a game-changer for the development of Telangana.

In this budget, we are proposing an allocation of ₹ 5,907 crore for the Roads & Buildings Department.

Tourism

Tourism Policy

128. The Telangana government has unveiled a new tourism policy to accelerate the growth of the tourism sector and position the state as a premier travel destination. This policy aims to increase tourism's contribution to GSDP to 10%, attract ₹15,000 crore in investments, and generate 3 lakh employment opportunities. By

2030, the government aims to attract 10 crore domestic tourists and 5 lakh international visitors, making Telangana a key hub for tourism and economic growth.

129. As part of the new tourism policy, the Telangana government is developing 27 exclusive tourism zones across the state while also enhancing infrastructure near Rajiv Gandhi International Airport and the Regional Ring Road (RRR) to improve accessibility and tourism potential. To promote river-based tourism, the government is investing in jetty construction, launch stations, water sports, houseboats, and river festivals along the Godavari and Krishna rivers. Additionally, capital subsidies for tourism investments and land-use conversion incentives will be offered to encourage private sector participation and boost tourism development. The state government has allocated ₹242 crore for the development of Nallamala as a major tourism destination, ensuring sustainable and nature-friendly tourism growth in the region.

In this budget, we are proposing an allocation of ₹ 775 crore for the Tourism Department

Culture

130. The song "Jaya Jaya Hey Telangana - Janani Jaya Ketanam" played a pivotal role in inspiring the Telangana movement. Penned by renowned poet Ande Sri, this anthem embodies the identity, resilience, sacrifices, and triumphs of the people of Telangana. Recognizing its deep significance, the government has officially

declared it as the State Anthem, paying tribute to the sacrifices, aspirations, and unwavering spirit of Telangana's struggle warriors, while preserving the legacy of the movement for future generations.

131. The Telangana government has officially recognized Telangana Talli as a symbol of the state's identity and has grandly installed her statue in the Secretariat premises. Designed to transcend caste, class, and regional distinctions, this statue represents self-respect, empowerment, and unity, reflecting the spirit of Telangana's people. In a significant move to honour the film, television, and theater industries, the government will officially present the prestigious Gaddar Film Awards next month, celebrating artistic excellence and cultural heritage.

Sports

132. The Telangana government has launched a comprehensive sports policy and is establishing the Young India Sports University to nurture and develop world-class athletes. As part of this initiative, a state-of-the-art Sports Hub will be developed within the Future City, built to international standards, making Telangana a premier destination for sports excellence. The Sports University will house 12 specialized sports academies, offering advanced training across multiple disciplines. The Sports Hub will feature cutting-edge infrastructure, including a Sports Science Center and a Sports Medicine Center, providing scientific training,

performance optimization, and injury management, ensuring holistic athlete development on par with global standards.

133. Telangana's cricket sensation Mohammed Siraj brought immense pride to the state with his exceptional performance in the T20 World Cup, earning global recognition. In recognition of his achievements, the state government has honoured him with a Deputy Superintendent of Police (DSP) position and allotted 600 square yards of residential land in Jubilee Hills. Likewise, the government has acknowledged Nikhat Zareen for her remarkable triumph at the Women's World Boxing Championship in Istanbul by appointing her as a DSP, further reinforcing Telangana's commitment to supporting and celebrating its sporting champions on the global stage.

134. Telangana's young para-athlete Deepthi Jeevanji created history by winning a medal at the 2024 Paralympics, becoming the first woman from the state to achieve this remarkable feat. In recognition of her outstanding accomplishment, the Telangana government has honoured her with ₹1 crore cash award, a Group-2 government job, and a 500-square-yard residential plot in Warangal, celebrating her inspiring journey and contribution to sports.

135. To strengthen sports culture and encourage athletes, the Telangana government recently organized the CM Cup Tournament, featuring 36 different sports categories across multiple

events. With nearly 3 lakh athletes participating, the tournament was a resounding success.

In this budget, we are proposing an allocation of ₹ 465 crore for the Sports Department

Forests & Environment

136. Greenery plays a vital role in combating environmental pollution and promoting ecological balance. To enhance forest cover and sustainability, the Telangana government launched the "Vajrotsavam Vanamahotsavam" initiative with an ambitious target of planting 20 crore saplings across the state. So far, an impressive 18.71 crore saplings have already been planted, contributing significantly to environmental conservation. Additionally, as part of efforts to protect wildlife and preserve natural habitats, the government has successfully relocated residents from two villages within the Kawal Tiger Reserve.

137. Under the Telangana Forest Development Corporation, we have initiated the development of forest guest houses in Amrabad, along with the establishment of safari services, trekking trails, boating at Somaseela, and caravan camping facilities to enhance the eco-tourism experience. In future, the state plans to develop 18 eco-tourism hubs across Telangana, focusing on environmental sustainability and wildlife conservation, in line with eco-friendly practices and wildlife protection regulations.

138. The government is actively working to increase Telangana's forest cover from the current 24.05% to 33%, in line with national forest policy goals. Recognizing the pollution impacts of urbanization and industrialization, the government has emphasized the need for balanced development that prioritizes nature conservation. To address these challenges, proactive measures have been implemented to minimize environmental damage and promote sustainable growth, ensuring long-term ecological well-being.

In this budget, we are proposing an allocation of ₹ 1,023 crore for the Forests & Environment Department

Endowments and Religious Affairs

139. In a heartfelt move to honour the sentiments of the people of Telangana, our government has officially renamed Yadadri as Yadagirigutta. The Vimana Gopuram (temple tower) at the Yadagirigutta Temple has been gilded with 60 kilograms of gold, and a magnificent Samprokshanam (Consecration Ceremony) was held to celebrate this significant milestone. In addition, we are establishing a Yadagirigutta Temple Board, modeled after the successful Tirumala Tirupati Devasthanams (TTD) Board, to ensure efficient management, administration, and further development of the temple, securing its future as a prominent religious and cultural hub.

140. The state government has given focused attention to the development of Kurumurthi Temple in Ammapur, Mahbubnagar district. With an allocation of ₹110 crores, the construction of the ghat road and other infrastructure projects have already been initiated. In addition, under the management of the Basara Sri Gnana Saraswati Amma Temple, the state has launched the Godavari River Harathi (ritual offering) program, further enriching the region's spiritual and cultural legacy. For the development of Vemulawada, recognized as the Kashi of the South, the government has sanctioned ₹100 crores, and the work is progressing rapidly.

In this budget, we are proposing an allocation of ₹ 190 crore for the Endowments Department

Home

141. The protection of justice and the legal system is crucial for the successful implementation of development and welfare programs in the state. The government is focusing primarily on technology-based policing, developing the necessary infrastructure to provide transparent, friendly, fast, and efficient services to the public.

142. To support police officers who diligently fulfill their duties, ensuring they have peace of mind regarding their children's education, the government has approved the establishment of the Young India Police Residential School in Manchirevula village, Ranga Reddy district. This institution will be modeled after Sainik

Schools. This school will be equipped with international standard infrastructure, sports facilities, and accommodation amenities. The school will offer admissions not only for the children of police personnel but also for the children of fallen police heroes, fire services, excise, special protection, and prison department staff, ensuring a quality education for them.

143. The daily wage of home guards at the field level has been increased from ₹921 to ₹1,000 to enhance their financial well-being. Additionally, in the event of a natural death or accidental death while on duty, the families of home guards will receive an ex-gratia payment of ₹5 lakh. This initiative aims to provide financial stability and support to their families, offering a safety net during challenging circumstances.

144. As part of the initiative to establish a drug-free Telangana, the state IT Department and the Telangana Anti-Narcotics Bureau (TGANB) have collaborated to develop the Mitra App. This app enables parents and teachers to identify early behavioural indicators of drug use among students, allowing for timely intervention. Utilizing artificial intelligence, the app is currently being used in 1,000 schools across the Hyderabad region. The government plans to expand the app's services statewide.

145. Our government is committed to taking a firm and uncompromising approach to drug control. We will not spare anyone involved in drug-related crimes, regardless of their position

or influence. In the past year alone, we have seized drugs worth ₹148 crore and have taken rigorous action against drug suppliers, reinforcing our dedication to eradicate drug trafficking and protecting the public from the harmful effects of drugs.

In this budget, we are proposing an allocation of ₹ 10,188 crore for the Home Department

Conclusion

Honourable Speaker Sir,

146. Over the past decade, Telangana has suffered numerous challenges and is now progressing on the path of development. We aim to set high standards for our state, striving to build a Telangana characterized by prosperity, inclusivity, and sustainable growth. Our goal is to elevate the state to a level where every citizen has access to education, healthcare, employment, and social security.

147. The plans presented in this budget are not merely financial allocations but serve as roadmaps for equitable development, economic stability, and social justice. Our government is dedicated to advancing progress through a comprehensive approach that integrates social justice, development, and welfare. The success of these initiatives will depend on the cooperation and support of each and every one of you. With steadfast determination, unwavering commitment, and the active involvement of all, we will accomplish

our vision and create a brighter, more prosperous future for Telangana.

148. The policies of our government have been carefully designed to reflect the values and aspirations of the people. Our development initiatives are aimed at empowering farmers, entrepreneurs, students, women, the elderly, daily wage workers, and IT professionals, ensuring that every segment of society benefits from our progress. As public representatives, we carry the privilege and responsibility of shaping the future of Telangana. Through collective effort, our government is committed to making Telangana a pioneer among states and establishing the Telangana model as a benchmark for the nation. The bright future of Telangana is a collective responsibility. With sincere humility, I seek your support and collaboration in this monumental journey, and I invite everyone to join hands to make this vision a reality.

149. It is our shared responsibility to rise above differences, engage in constructive dialogue, and work together to achieve outcomes that serve the greater good. Regardless of political affiliation, I urge all members of this house to extend unwavering support to the progressive actions outlined in the budget. Our decisions should be driven by thorough discussions, thoughtful analysis, and a clear commitment to the well-being of the people. The policies we implement today will lay the foundation for a stronger and more prosperous Telangana in the future. Inspired by secular values, Congress government has designed this budget for equitable

distribution of resources to all classes of society and to establish a system free from inequalities.

2025-26 Budget Estimates

150. For the fiscal year 2025-26, I am proposing a total expenditure of ₹ 3,04,965 crore, with revenue expenditure of ₹ 2,26,982 crore and capital expenditure of ₹ 36,504 crore.

151. I hereby present the 2025-26 budget proposal before this house for review, discussion, and approval. I sincerely request the support of all members to help steer Telangana towards sustained progress and prosperity.

// Jai Hind... Jai Telangana...//

شری بھٹی وکرامارکاملو

عزت مآب نائب وزیراعلیٰ ووزیر مالیہ،

حکومت تلنگانہ کی ریاستی مقننہ میں

مالیاتی سال ۲۶۔۲۰۲۵ کے لئے موازنہ تقریر

بتاریخ ۱۹/مارچ، ۲۰۲۵

عزت مآب اسپیکر صاحب!

میں بے حد مسرت کے ساتھ اعلان کرتا ہوں کہ ہماری حکومت، جو عوامی بہبود، شفافیت اور جواب دہی کے لئے پُرعزم ہے، مالیاتی سال ۲۶۔۲۰۲۵ کا موازنہ پیش کررہا ہوں۔ ہم نے بہبود اور ترقی کے درمیان حسین توازن قائم کیا ہے، جو دوہرے انجن سسٹم سے مشابہ ہے، جس کے ذریعہ بہتر حکمرانی کی بگھی متوقع رفتار سے رواں دواں ہے۔

۲۔ ڈاکٹر بی آر امبیڈکر نے سیاسی، سماجی اور معاشی انصاف کے اصولوں پر ایک مضبوط اور مشترک جمہوریت کی حیثیت سے ہندوستان کا تصور کیا تھا۔ انھوں نے انصاف و مساوات پر مبنی سماج کے سنگ میل کی حیثیت سے دستوری اقدار کی اہمیت پر مسلسل زور دیا۔ ہم ان کے نظریہ کی رہنمائی میں، دستور کے معماروں کے ذریعہ قائم کردہ اخلاقی اقدار کو برقرار رکھنے کے اپنے عہد پر قائم ہیں اور اس بات کو یقینی بنایا کہ ہماری حکمرانی کی جڑیں ان بنیادی اصولوں میں پیوست رہیں۔

۳۔ ہم تلنگانہ کے چار کروڑ عوام کی جانب سے ہم پر کئے گئے اعتماد اور سونپی گئی ذمہ داری سے کسی کے شخصی مفاد کی خاطر کبھی بے وفائی نہیں کریں گے۔ اقتدار کے پہلے ہی دن سے، ہم عوامی بہبود اور شفافیت پر مبنی حکمرانی کے عہد پر سختی سے کاربند ہیں۔ ہماری حکومت تلنگانہ کے دیرینہ تقاضوں اور تمناؤں کی تکمیل، مستحکم ترقی کے لئے انتھک جدوجہد، شمولیاتی ترقی اور سبھی

کے لئے خوشحال مستقبل کی پابند عہد ہے۔

۴۔ ''سچائی کی ہر دن تشہیر ہونی چاہئے' ورنہ' جھوٹ ہی سچ بن جائیگا اور نہ صرف ریاست کو بلکہ ساری قوم اور پوری دنیا کو تباہ کردے گا''۔

چند افراد نے حکومت کے ہر اقدام پر سوال اٹھانے اور بے بنیاد تنقید کو اپنا وطیرہ بنالیا ہے۔ وہ سوشیل میڈیا اور ان کے اپنے اخبارات کے ذریعہ جھوٹے قصے کہانیاں پھیلاتے ہوئے عوامی سوچ وفکر کا استحصال کررہے ہیں۔ یہ ہماری ذمہ داری ہے کہ اس طرح کے گمراہ کن پروپگنڈہ کا موثر جواب دیں اور عوام کے روبرو مسلسل حقائق پیش کرتے جائیں۔ اگر سچائی مسلسل اور واضح طور پر آشکار نہیں کی گئی تو' یہ ایک حقیقی خطرہ ہے کہ مفاد پرست افراد کے ذریعہ پھیلائے گئے جھوٹ کو غلط فہمی سے حقیقت سمجھا جائے گا۔ چنانچہ' ہم سچائی کو سامنے لانے کے لئے مسلسل جدوجہد کررہے ہیں۔ ہماری حکومت' ریاست کی طویل مدتی فلاح و بہبود اور شمولیاتی ترقی کی سرپرستی کرتے ہوئے اور ہر شہری تک بہبودی فوائد پہنچاتے ہوئے وفاقیت کی اصل روح کو برقرار رکھے ہوئے ہے۔

۵۔ ترقی' بہبود اور بہتر حکمرانی پر خصوصی زور دیتے ہوئے ہم تلنگانہ ماڈل کو پوری قوم کے لئے ایک جذبہ ترغیب بنانے کے لئے انتھک جدوجہد کررہے ہیں۔ ہمارے نظم ونسق کے بالکل پہلے ہی سال میں' ہم نے سابقہ حکومتوں کی طرف سے لادے گئے چیالنجس سے کامیابی کے ساتھ نبرد آزما ہوتے ہوئے' ہماری حکمرانی کی قوت واثر انگیزی کو ثابت کیا ہے۔ تاہم' لوک سبھا انتخابات اور مثالی ضابطہ اخلاق کی عمل آوری کے سبب' چند ترقیاتی سرگرمیوں میں عارضی تعطل پیدا ہوا۔

۶۔ ہماری حکومت تلنگانہ کی طویل مدتی ترقی کے حصول کے لئے سختی سے پابند عہد ہے۔ عزت مآب وزیر اعلیٰ جناب ریونت ریڈی کی قیادت میں ''ابھرتا ہوا تلنگانہ ۲۰۵۰'' کے ساتھ' ہم مستحکم ترقی کو حاصل کرنے کے لئے ہمارے پالیسیوں اور پروگراموں کی صورت گری کررہے ہیں۔ اگلی دہائی کے لئے ہماری حکمت عملی کا خاکہ ریاست کی موجودہ ۲۰۰ بلین ڈالر معیشت میں پانچ گنا اضافہ کرتے ہوئے ایک ٹریلین ڈالر معیشت تک توسیع پر محیط ہے۔

۷۔ ہم' حیدرآباد کو عالمی معیارات کے بین الاقوامی شہر میں تبدیل کرنے کا باوقار منصوبہ بنارہے ہیں' اس کے لئے ٹکنالوجی کی ترقی' حمل ونقل کی توسیع' انفراسٹرکچر کے فروغ اور ماحولیاتی تحفظ پر توجہ دی جارہی ہے۔ اس نصب العین کے حصہ

کے بطور، ہم نے حیدرآباد کو آلودگی سے پاک شہر بنانے کے مقصد سے موسی ریورفرنٹ ڈیولپمنٹ پراجکٹ شروع کیا ہے۔

۸۔ عصری ٹکنالوجی، صاف ستھری توانائی اور مستحکم ترقی میں تلنگانہ کو قائدانہ حیثیت دلانے کے لئے ہم نے ''میگا ماسٹر پلان ۲۰۵۰'' تیار کیا ہے۔ اس مساعی کے حصہ کے طور پر، ہم شمسی و بادی توانائی پراجکٹس کے قیام کو سرگرمی سے فروغ دے رہے ہیں، جس سے ریاست کو سرسبز اور زیادہ توانائی کے حامل مستقبل کی سمت گامزن کررہے ہیں۔

۹۔ طب وصحت کی خدمات کو مضبوط بنانے اور بڑے پیمانے پر طبی کالجس قائم کرنے کے لئے ہم نے کافی سرمایہ کاری کی ہے تاکہ ہر شہری کو اعلیٰ معیاری طبی نگہداشت تک رسائی ہو۔

۱۰۔ ہم نے سماجی ترقی میں اس کے اہم کردار کو تسلیم کرتے ہوئے تعلیمی نظام کو مستحکم بنایا ہے ساتھ ہی اسکولوں میں ڈجیٹل علم کو فروغ دیا اور انفراسٹرکچر کو بھی بہتر بنایا۔ علاوہ ازیں، ہم پسماندہ طبقات کے باصلاحیت طلبہ کے لئے اسکالرشپس کی فراہمی کے ذریعہ انہیں ماہر بنانے کے موقع کی حصولی کو یقینی بنایا ہے۔

۱۱۔ ہماری حکومت نے کسانوں کی بہبود کو ترجیح دیتے ہوئے زرعی سماج کے لئے مختصر مدتی اور طویل مدتی دونوں قسم کی امداد کو یقینی بنایا ہے۔ ہم، پیداوار میں اضافہ کرنے کے لئے سبسیڈی اور خصوصی ترغیبات فراہم کرتے ہوئے جدید زرعی سرگرمیوں کو سرگرم فروغ دے رہی ہے۔ علاوہ ازیں، ہم تمام ضروری اقدامات کررہے ہیں تاکہ بازار میں شفاف امدادی قیمتوں کو یقینی بنانے کے ساتھ مارکٹ یارڈس میں موجود سہولیات میں بہتری لائی جائے اور بہتر کسان دوست ماحولیاتی نظام کی تشکیل دی جائے۔

۱۲۔ **''ایسے غریب اور انتہائی کمزور انسان کی شکل کا تصور کیجئے جسے آپ نے دیکھا ہو اور خود سے سوال کیجئے کہ آپ کی جانب سے اٹھایا گیا قدم آیا اس کے لئے کارآمد ہوگا''**

------مہاتما گاندھی

یہ اصول ہمارے ہر اس اقدام کے لئے رہنمائی کرتا ہے جسے ہم غرباء اور پسماندہ طبقات کو اونچا کرنے کے لئے اٹھاتے ہیں۔ انتہائی پسماندہ افراد تک ترقی کے فوائد کی رسائی کو یقینی بنانے کا عہد کرتے ہوئے ہم نے ترقیاتی اور فلاحی

دونوں شعبہ جات کے لئے حالیہ موازنہ میں کافی فنڈز کا اختصاص کیا ہے۔

ریاست کا مالی موقف:

۱۳۔ تلنگانہ کی معیشت، مستحکم ترقی کی حصولی کو برقرار رکھتے ہوئے عالمی معاشی منظرنامہ میں ہورہی مسلسل تبدیلیوں پر موثر انداز میں نظر رکھے ہوئے ہے۔ مالی سال ۲۵۔۲۰۲۴ میں تلنگانہ کی مجموعی ریاستی گھریلو پیداوار (جی ایس ڈی پی)، موجودہ شرحوں پر ۱۶,۱۲,۵۷۹ کروڑ روپئے کے ساتھ موجود ہے جس کے ذریعہ اس نے سابقہ برس کے مقابلہ میں ۱۰٫۱ فی صد شرح ترقی درج کی ہے۔ اسی مدت کے دوران، ہندوستان کی مجموعی گھریلو پیداوار ۳,۳۱,۰۳,۲۱۵ کروڑ روپئے تھی جس کی شرح ترقی ۹٫۹ فی صد رہی۔

فی کس آمدنی:

۱۴۔ مالی سال ۲۵۔۲۰۲۴ میں موجودہ شرحوں پر تلنگانہ کی فی کس آمدنی کا موقف ۹٫۶ فی صد کی شرح ترقی کے ساتھ ۳,۷۹,۷۵۱ روپئے رہا۔ اس کے مقابلہ میں، ہندوستان کی فی کس آمدنی ۸٫۸ فی صد شرح ترقی کے ساتھ ۲,۰۵,۵۷۹ روپئے رہی۔ یہ امر اس بات کو عیاں کرتا ہے کہ تلنگانہ کی فی کس آمدنی ۱٫۸ گنا یعنی ۱,۷۴,۱۷۲ روپئے زیادہ ہے۔ اس کے ذریعہ ریاست کی مستحکم معاشی ترقی کا اظہار ہوتا ہے۔

مختلف شعبہ جات کی شرح ترقی:

۱۵۔ ۲۵۔۲۰۲۴ میں تلنگانہ کی مجموعی ریاستی اضافی قدر (جی ایس وی اے) کو ابتدا میں خدمات کے شعبہ کی جانب سے چلایا جاتا تھا جس کا حصہ ۶۶٫۳ فی صد ہے۔ اس کے بعد زرعی اور ملحقہ شعبہ جات کا حصہ ۱۷٫۳ فی صد اور صنعتی شعبہ کا ۱۶٫۴ فی صد رہا۔

۱۶۔ اگرچیکہ زراعت اور ملحقہ شعبہ جات نے جی ایس ڈی پی میں اپنا مختصر سا حصہ ہی ادا کیا، اور انہوں نے ریاست کی مجموعی افرادی قوت کے ۴۲٫۷ فی صد کو ہی روزگار فراہم کیا۔ حکومت نے مفت برقی، رعیتو بھروسہ، کسان قرض کی معافی اور جیسے اقدامات کئے، اور آبپاشی کے پراجکٹس میں کی گئی سرمایہ کاری نے کسانوں کے اعتماد میں اضافہ کیا اور زرعی شعبہ کو مستحکم کیا۔ اسی دوران، زرعی شعبہ کو مزید مستحکم کرنے کے لئے ہم باغبانی، افزائش مویشیاں، اور اکوا کلچر کو فروغ دیتے ہوئے

کسانوں کے لئے متنوع اور پائیدار ترقی کو یقینی بنا رہے ہیں۔

۱۷۔ تلنگانہ کے صنعتی شعبہ کے افرادی قوت کے ۲۲ء۵ فی صد کو روزگار فراہم کیا ہے۔ ''چائنا+۱'' حکمت عملی اختیار کرتے ہوئے حکومت کا مقصد تلنگانہ کو فارماسیوٹیکلس' بائیوٹکنالوجی' برقی کی گاڑیوں اور قابل تجدید توانائی جیسے اہم شعبہ جات میں ایک عالمی مینوفیکچرنگ مرکز میں تبدیل کرنا ہے۔

۱۸۔ صنعتی راہداری اور خصوصی معاشی زونس (ایس ای زیڈس) کی ترقی کے ذریعہ مزید سرمایہ کاری کو راغب کرنے میں اور روزگار کے عظیم مواقع تشکیل دینے میں مدد ملے گی۔ اس کے بدلے میں یہ امر' مستحکم اور سرعت کے ساتھ ترقی کرتی ہوئی معیشت میں اپنا تعاون دراز کرے گا۔

۱۹۔ ریاست میں خدمات کا شعبہ روزگار کا سب سے بڑا فراہم کنندہ کی حیثیت سے برقرار ہے جس کا تناسب مجموعی افرادی قوت کا ۳۴ء۸ فی صد ہے۔ آئی ٹی کے شعبہ میں حیدرآباد ایک قائد کے بطور ابھرتے ہوئے سافٹ ویر خدمات' فین ٹیک' لاجسٹکس' اور سیاحت میں خصوصی طور پر روزگار میں اضافہ میں نمایاں انداز میں تعاون کر رہا ہے۔

۲۰۔ تلنگانہ' قومی تناسب ۶۴ء۳ فی صد کے مقابلہ میں ۶۸ء۷ فیصد شرح کی مزدور عملہ کا حامل ہے۔ بالخصوص' ریاست میں خواتین افرادی قوت کی حصہ داری ۵۲ء۷ فی صد ہے جو کہ قومی تناسب ۴۵ء۲ فی صد سے نمایاں طور پر بہت زیادہ ہے۔ یہ اعداد وشمار' خاص طور سے خواتین اور پسماندہ طبقات کیلئے روزگار کے مواقع پیدا کرنے میں تلنگانہ کی کامیابی کو نمایاں کرتا ہے۔

۱۶واں مالیاتی کمیشن

۲۱۔ ریاستی حکومت نے ۱۶ویں مالیاتی کمیشن کو ایک جامع رپورٹ پیش کرتے ہوئے ریاستوں کے لئے مرکزی محصول کی تقسیم میں ایک شفاف حصہ کی مانگ کی ہے۔ علاوہ ازیں' اس نے قرض کے استحکام' انفراسٹرکچر کی ترقی' اور سماجی فلاحی پروگرامس کے لئے ایک بڑی مالیاتی امداد کی درخواست کی ہے۔ ریاستی حکومت نے مرکزی محصول کی منتقلی کو موجودہ ۴۱ فیصد سے بڑھا کر ۵۰ فیصد کرنے کی تجویز پیش کی ہے۔ اس نے کمیشن کے روبرو اس بات کو بھی نمایاں کیا ہے کہ مرکزی حکومت کی جانب سے عائد کردہ محصول اور اضافی اخراجات نے ریاست کے لئے مختص کردہ مالیہ میں نمایاں کمی کی ہے۔

۲۲۔ حکومت تلنگانہ نے پہلے ہی جنوبی ریاستوں' بشمول تلنگانہ کے لئے محصول کی منتقلی کے حصہ میں کمی پر اپنی تشویش کا

اظہار کر دیا ہے۔ ۱۴ویں مالیاتی کمیشن کے تحت' تلنگانہ کو فنڈز کا ۲ء۴۳۷ فی صد موصول ہوا ہے جو ۱۵ویں مالیاتی کمیشن کے تحت ۲ء۱۰۲ فی صد تک گھٹ گیا ہے۔ ہماری حکومت نے یہ نمائندگی پیش کی ہے کہ بہتر کارکردگی کی حامل ریاستوں کے لئے معمولی فنڈز کے اختصاص منصفانہ نہیں ہے اور ایسے مزید معقول محصول کی تقسیم کے نظام کی تائید کی ہے جو ریاستوں کو قوم کی معاشی ترقی میں نمایاں انداز میں تعاون کی ترغیب دیتا ہے۔

۲۳۔ حکومت تلنگانہ نے عمودی محصول کی منتقلی میں اصلاحات کی تجویز کرتے ہوئے یہ مشورہ دیا ہے کہ موجودہ ''فی کس آمدنی کے فرق'' کے معیار سے دوری اختیار کی جائے۔ اس کے بجائے' اس نے جی ایس ڈی پی کو ۵۰ فی صد ویٹیج تفویض کرنے کی سفارش کی ہے تاکہ قومی معاشی ترقی کو آگے بڑھانے والی ریاستوں کے لئے وسائل کے مزید مناسب اختصاص کو یقینی بنایا جائے۔ اس تجویز کا مقصد اعلی کارکردگی کی حامل ریاستوں کے لئے مالی وسائل کی شفاف انداز میں تقسیم کرتے ہوئے متوازن ترقی کو فروغ دینا ہے۔ تلنگانہ نے اس کے جائز حصہ کے تحفظ کے عہد کو برقرار رکھا ہے جبکہ اس کے مالیاتی استحکام اور ترقی کو مستحکم کرنے کے لئے معاشی وسائل کے موثر استعمال کو یقینی بنایا ہے۔

ابھئے ہستم۔ سلامتی و بہبودی کا وعدہ

۲۴۔ ہماری حکومت کی جانب سے متعارف کردہ ابھئے ہستم نامی فلاحی اقدام کے ہر پہلو کو عام آدمی کی مشکلات کی یکسوئی کے لئے انتہائی غور و فکر کے ساتھ تیار کیا گیا ہے۔ اس میں ایسی تمام ضروری سہولیات موجود ہیں جس کی ضرورت عام آدمی کو روزانہ کی زندگی میں محسوس ہوتی ہے۔ حکومت نے پہلے ہی ابھئے ہستم کے تحت متعدد فلاحی اسکیمات بشمول مہالکشمی' رعیتو بھروسہ' گرو ہا جیوتی' اندرما امکنہ جات اور چیوتھا پر کامیابی کے ساتھ عمل آوری کرتے ہوئے سماج کے مختلف گوشوں کی مدد کو یقینی بنایا ہے۔

۲۵۔ خواتین کو بااختیار بنانے کے لئے اور انھیں رکاوٹوں سے پاک آمد و رفت فراہم کرنے کے لئے حکومت نے ۹/ڈسمبر ۲۰۲۳ کو مہالکشمی اسکیم کا آغاز کرتے ہوئے ریاست بھر کی تمام خواتین کو بس کے مفت سفر کی پیش کش کی ہے۔ اس اقدام سے خواتین کو کام' تعلیم یا دیگر مذہبی مقاصد کے لئے آمد و رفت کے اخراجات کے بارے میں پریشان ہوئے بغیر مفت سفر کی اجازت میسر ہوئی ہے۔ اس کے آغاز کے بعد سے ۲۲۷ء۷' بسوں میں خواتین نے جملہ ۱۴۹ء۶۳' کروڑ مفت سفر

سے استفادہ کیا ہے جس سے انھیں ۵,۰۰۵ء۹۵ کروڑ روپئے کی بچت ہوئی ہے۔اس اسکیم کے متعارف کرنے سے آر ٹی سی کی شرحوں میں بھی نمایاں بہتری آئی ہے جو کہ عام بسوں میں ۶۹ فیصد سے بڑھ کر ۹۴ فیصد تک ہوگئی ہے۔مہالکشمی کے خصوصی بسوں میں جگہ کی شرح بھی ۱۰۰ فیصد تک پہنچ گئی ہے جس کے ذریعہ آر ٹی سی کے مالی استحکام پر مثبت اثرات ہورہے ہیں۔بسوں کی تعداد میں اضافہ کرنے کے علاوہ حکومت نے آر ٹی سی میں ۶,۴۰۰ اضافی روزگار بھی تشکیل دیا ہے۔حکومت کی جانب سے آر ٹی سی کو باقاعدہ فنڈنگ کرتے ہوئے اس اسکیم پر پُرسکون اور بلا رکاوٹ عمل آوری کو یقینی بنایا جارہا ہے۔

۲۶۔ مہالکشمی اسکیم کے حصہ کے بطور اہل خواتین کو صرف ۵۰۰ روپئے میں ایل پی جی سلنڈر فراہم کئے جاتے ہیں۔اس اقدام سے ریاست بھر کے ۴۳ لاکھ خاندانوں کو فائدہ حاصل ہورہا ہے۔اس کوشش میں تعاون کے لئے ریاستی حکومت نے ۴۳۳ء۲ کروڑ روپئے کے فنڈس فراہم کئے ہیں۔

۲۷۔ گروہا جیوتی اسکیم کے تحت ۲۰۰ یونٹس تک برقی استعمال کرنے والے خاندانوں کو مفت برقی فراہم کرتے ہوئے ریاست بھر کے ۵۰ لاکھ خاندانوں کو فائدہ پہنچایا گیا۔فروری ۲۰۲۵ تک ریاستی حکومت نے اس اسکیم پر عمل آوری کے لئے ۱,۷۷۵ء۱۵ کروڑ روپئے کے فنڈس کی اجرائی عمل میں لائی۔

۲۸۔ مارچ ۲۰۲۴ میں اندرماں امکنہ اسکیم کا آغاز خواتین کے نام کی ملکیت کے حامل مکان فراہم کرنے کے ایک پالیسی فیصلے کے ساتھ عمل میں لایا گیا۔اس اسکیم کے تحت حکومت نے ۲۲,۵۰۰ کروڑ روپئے کی تخمینی لاگت سے ہر حلقہ انتخاب اسمبلی کے لئے ۳,۵۰۰ مکانات کے اقل ترین اختصاص کے ساتھ ۴ء۵ لاکھ مکانات کو منظوری عطا کی ہے۔

۲۹۔ سابقہ حکومت نے گزشتہ ایک دہے کے دوران غریبوں کو ڈبل بیڈروم مکانات کی فراہمی کا وعدہ کرتے ہوئے اُمیدوں کو بڑھاتو دیا تھا لیکن یہ اپنے وعدے کی تکمیل میں ناکام ہوگئی۔ہماری حکومت نے زیرالتواء ۳۴,۵۴۵ مکانات کی تعمیر کی تکمیل کی خاطر ۳۰۵ء۰۳ کروڑ روپئے کا اختصاص کرتے ہوئے اس بات کو یقینی بنایا ہے کہ متوقع حقداروں تک پہنچائے۔مزید یہ کہ حیدرآباد کے اطراف آوٹر رنگ روڈ او آر آر سے متصل سیٹلائٹ ٹاؤن شپ کو فروغ دینے کا ایک نیا اقدام بھی زیردوراں ہے ان ٹاؤن شپس کے ذریعہ ارزاں مکانات کی کمیونٹیز کی تشکیل کرتے ہوئے مکانات کی ملکیت کو کم آمدنی اور متوسط طبقہ کے خاندانوں کے لئے رسائی کے قابل بنایا جائے گا۔

۳۰۔ پسماندہ عوام کے لئے صحت کی سلامتی کی خاطر تیار کردہ راجیو آروگیہ شری اسکیم پر چیوتھا اقدام کے حصہ کے بطور عمل آوری کی جارہی ہے اس اسکیم کے تحت مفت طبی احاطہ کی حد کو ۵ لاکھ روپئے سے بڑھا کر ۱۰ لاکھ روپئے تک کردیا گیا ہے جس سے سطح غربت کے نیچے زندگی گزارنے والے ۹۰٫۱۰ لاکھ خاندانوں کو فائدہ پہنچا ہے۔علاج کی لاگت کی حد کو بڑھانے کے علاوہ آروگیہ شری کے تحت احاطہ کردہ ۱,۳۷۵ طبی معالجہ جات میں بھی ۲۰ فیصد تک اضافہ کردیا گیا۔مزید براں اس احاطہ کے تحت ۱۶۳ اضافی معالجہ جات کو بھی شامل کرتے ہوئے غریبوں کے لئے دستیاب طبی پیاکیجس کی جملہ تعداد کو ۱,۸۳۵ تک توسیع دیتے ہوئے وسیع تر اور مزید قابل رسائی تنگہداشت صحت کی خدمات کو یقینی بنایا گیا ہے۔

زراعت

زرعی قرض کی معافی

۳۱۔ بڑھتی ہوئی زرعی سرمایہ کاری لاگت اکثر و بیشتر کسانوں کو قرض لینے پر مجبور کرتی ہے اور آنے والے فصل موسم کے لئے نیا قرض حاصل کرنے کے لئے سابقہ قرضوں کی ادائیگی لازمی ہوجاتی ہے۔کسانوں کی بہبود کے عہد پر قائم رہتے ہوئے، ہماری حکومت نے ۲ لاکھ روپئے تک زرعی قرض معاف کردیئے ہیں۔تاحال ۲۵٫۳۵ لاکھ کسانوں کے ۲۰,۶۱۶٫۸۹ کروڑ روپئے مالیتی قرض معاف کئے جاچکے ہیں۔اس فیصلہ کن اقدام نے کسانوں کو قرض سے نجات دی اور انہیں آسانی کے ساتھ نئے زرعی قرض لینے کا اہل بنایا۔اس تاریخی قرض معافی کے ذریعہ ہم نے تلنگانہ کے کسانوں کی معاشی و سماجی خوشحالی کو بہتر بنانے کی بنیاد رکھی ہے۔

رعیتو بھروسہ: (کسان کی مدد)

۳۲۔ کسانوں کو سرمایہ کاری مدد فراہم کرنے اور انہیں کھاد، تخم اور زرعی ساز و سامان کی خریدی کا اہل بنانے کے لئے، ہماری حکومت نے ۲۶ جنوری، ۲۰۲۵ کو رعیتو بھروسہ اسکیم کا آغاز کیا۔اس اسکیم کے تحت، ہر کسان نے سرمایہ کاری مدد کی حیثیت سے فی ایکر سالانہ ۱۲,۰۰۰ روپئے حاصل کئے ہیں۔

۳۳۔ سرکاری فنڈس کے تحفظ اور بے قاعدگیوں کے خاتمہ کے لئے، ہم نے اس بات کو یقینی بنایا ہے کہ رعیتو بھروسہ فوائد

راست طور پر قابل کاشت اراضیات کے لئے مخصوص رہیں۔ایک جامع زمینی سطح کا سروے منعقد کیا گیا' دیہی اجلاسوں کے ذریعہ توثیق کی گئی اور غیر کاشت اراضیات کی نشاندہی کی گئی تا کہ فنڈس کے غلط اختصاص کو روکا جاسکے۔حکومت نے رعیتو بھروسہ اسکیم کی عمل آوری کے لئے پہلے ہی ۱۸,۰۰۰ کروڑ روپئے مختص کئے ہیں' جس سے پورے تلنگانہ میں کسانوں کو راست مالی مدد کی ضمانت مل رہی ہے۔

اندرماں آتمیا بھروسہ

۳۴۔ بے روزگاری کے دور میں بے زمین زرعی مزدوروں کو مالیاتی دباؤ سے بچانے کے لئے' ہماری حکومت نے اندرماں آتمیا بھروسہ اسکیم شروع کی اور ہمارے انتخابی وعدہ کا احترام کیا ہے۔اس اہم ترین بہبودی اقدام کے ذریعہ' ہر زرعی مزدور خاندان سالانہ ۱۲,۰۰۰' روپئے حاصل کرے گا' جس سے اسے ضروری مالی مدد فراہم ہوگی اور مشکل دور میں استحکام ملے گا۔

عمدہ چاول کے لئے ۵۰۰ روپئے بونس

۳۵۔ ہماری حکومت کسانوں سے خریدے گئے عمدہ قسم کے دھان کی بابت ۵۰۰ روپئے فی کنٹل کی اضافی ترغیب (بونس) فراہم کررہی ہے۔اس سے ریاست بھر میں عمدہ دھان کی کاشت میں قابل لحاظ اضافہ ہوا ہے۔سابقہ خریف موسم کے مقابل' عمدہ چاول کی اقسام کی کاشت میں ۲۵ لاکھ ایکر سے ۴۰ لاکھ ایکر تک کا اضافہ ہوا ہے۔یہ نمایاں ترقی ہماری حکومت کی جانب سے فراہم کردہ بونس اور کسانوں سے دھان کے ہر دانے کی خریدی کے ہمارے عہد کا راست نتیجہ ہے۔نتیجہ میں' کسان اب ان کی پیداوار کی نفع بخش قیمت حاصل کررہے ہیں۔خریف موسم کے دوران' حکومت نے عمدہ دھان کے کسانوں میں ۱,۲۰۶ء۴۴ کروڑ روپئے تقسیم کئے ہیں۔مزید مدد کے بطور' خریف موسم ۲۵-۲۰۲۴ کے دوران ۸,۳۳۲ دھان خریدی مراکز قائم کئے گئے' جس سے کسانوں کے لئے بنارکاوٹ خریدی عمل اور بہ آسانی لین دین کو یقینی بنایا جاسکا۔

۳۶۔ غیر موسمی بارش سے فصل کے نقصان کو کم کرنے اور خریدی مراکز تک کٹی ہوئی فصل کی محفوظ منتقلی کو یقینی بنانے کی غرض سے' ہم کسانوں اور خریدی مراکز دونوں کو ہمہ وقت ہر گھنٹہ کی موسمی حالت سے آگاہ کررہے ہیں۔دھان کو مزید محفوظ بنانے کی خاطر کسانوں کے لئے خشک کرنے کے جدید آلات' دھان صفائی آلات اور وسیع تارپولین دستیاب بنائے گئے ہیں۔

اس کے علاوہ، زرعی بازاروں میں انفراسٹرکچر کو فروغ دینے کے لئے ہم نے ۱۸۱ء۹۸ کروڑ روپئے مالیتی ترقیاتی پراجکٹ شروع کئے ہیں، جس سے سہولیات بہتر ہوئیں اور کسانوں کی بڑی مدد ہوئی۔

۳۷۔ خریف موسم ۲۵-۲۰۲۴ کے دوران، حکومت نے ۱۰,۳۵,۴۸۴ کسانوں سے دھان کی خریداری کی، ان کے بینک کھاتوں میں راست طور پر ۱۲,۵۱۱ء۷۶ کروڑ روپئے جمع کئے گئے۔ ہم نے اس بات کو یقینی بنانے کے لئے کہ مرکزی اسپانسر کردہ اسکیم سے کسانوں کو زیادہ سے زیادہ فائدہ پہنچے متعدد اقدامات کئے ہیں۔

۳۸۔ حکومت کسانوں کو ترغیبی سبسڈیز فراہم کرتے ہوئے ریاست بھر میں آئیل پام کاشت کاری کو سرگرمی سے فروغ دے رہی ہے۔ جہاں درآمدی آئیل پام پر کسٹمس ڈیوٹی کی چھوٹ سے دیسی کسانوں کے لئے قیمتیں کم ہوئی ہیں، ہم نے مرکزی حکومت کو آئیل پام درآمدات پر کسٹمس محاصل عائد کرنے کے لئے قائل کیا، تاکہ منصفانہ قیمتوں کا تعین ہو اور مقامی کسانوں کے مفادات کا تحفظ ہو۔ نتیجہ میں، آئیل پام کسان اب اضافی ۲,۰۰۰ روپئے فی ٹن حاصل کر رہے ہیں، جس سے آئیل پام کی کاشت زیادہ نفع بخش اور پُرکشش ہوگئی ہے۔ باغبانی میں، شمسی توانائی سے بوند بوند آبپاشی اختیار کرنے والے کسانوں کو ترجیح دی جارہی ہے اور مستحکم و کم لاگتی زرعی سرگرمیوں کی حوصلہ افزائی کیلئے ترغیبی سبسڈیز فراہم کی جارہی ہے۔

رواں موازنہ میں، ہم محکمہ زراعت کی بابت ۲۴,۴۳۹ کروڑ روپئے مختص کرنے کی تجویز دے رہے ہیں۔

افزائش مویشیاں

۳۹۔ تلنگانہ مویشی ویکسن پیداواری مرکز کو، جو مویشیوں کو بیماریوں سے بچانے کے لئے ویکسن تیار کرتی ہے، شانتی نگر، حیدرآباد میں موجودہ مویشی حیاتیاتی تحقیقاتی ادارہ سے مامیڑپلی منتقل کیا جارہا ہے، اور اسے ۳۰۰ کروڑ روپئے کے سرمایہ سے بڑے پیمانے پر توسیع دے جارہی ہے۔ اس کے علاوہ، نئے ویکسن کے فروغ کے لئے تحقیقاتی غرض سے ۱۰۰ کروڑ روپئے مالیتی عصری مشنری خریدی جارہی ہے۔ نئے قائم کردہ ویکسن مرکز میں بیکٹیریل اور وائرل ویکسن پیداواری پلانٹس، نگرانی معیار یونٹ، مویشی جانچ لیاب، مرکز تحقیقات و فروغ، افزائش مویشی مرکز اور اسٹاف کوارٹرس شامل ہوں گے۔

۴۰۔ ہماری ریاست سے بڑے پیمانے پر مچھلی برآمدات کو فروغ دینے کے لئے، ہم کوہیڑا، رنگاریڈی ضلع میں ۴۷ کروڑ روپئے کی لاگت سے برآمدات پر مبنی ہول سیل مچھلی بازار کی تعمیر کی تجویز رکھتے ہیں۔

۴۱۔ ریاست میں دودھ دینے والے اعلیٰ معیاری مویشیوں کی افزائش کو بہتر بنانے کے لئے، ہم کنسان پلی، رنگا ریڈی ضلع میں ۲۱٫۰۶ کروڑ روپئے کے سرمایہ سے ایک نیا منجمد نطفہ بیل اسٹیشن قائم کر رہے ہیں۔ یہ مرکز بہت جلد کارکرد ہوگا اور سالانہ تقریباً ۱۰ لاکھ منجمد نطفے پیداواری صلاحیت کا حامل ہوگا۔

رواں موازنہ میں، ہم محکمہ افزائش مویشیاں کی بابت ۱,۶۷۴ کروڑ روپئے مختص کرنے کی تجویز دے رہے ہیں۔

بھو بھارتی

۴۲۔ زمین غیر منقولہ جائیداد سے کہیں زیادہ ہے؛ اس سے گہری جذباتی اہمیت وابستہ ہوتی ہے۔ کسی کی زمین سے تعلق اس کی ماں یا آبائی شہر سے تعلق کی طرح اہم ہے۔ زمین سے محرومی کسی کی بنیادی شناخت کھو دینے جیسا احساس ہوسکتا ہے۔ سابقہ حکومت کی جانب سے روبہ عمل لائے گئے دھرانی پراجکٹ میں بے قاعدگیاں، عوام میں شدید ذہنی دباؤ کا سبب ہوئیں۔ حتیٰ کہ حل پذیر اراضی مسائل کے لئے دی گئی درخواستوں کی بھی یکسوئی نہیں کی گئی۔ یکسوئی عمل کو تیز تر کرنے کی غرض سے ہم نے تحصیل دار اور آر ڈی اوز کو یکسوئی اختیارات دیتے ہوئے نئے رہنمایانہ خطوط جاری کئے اور زیادہ موثر اور قابل رسائی ازالہ شکایات سسٹم کو یقینی بنایا۔

۴۳۔ تلنگانہ کی حکومت نے تاریخی اصلاح کی حیثیت سے بھو بھارتی کا آغاز کیا۔ اس قانون کے احکامات کو شفاف اور جامع انداز میں وضع کیا گیا اور اس بات کو یقینی بنایا گیا کہ اراضی تنازعات ختم ہوں اور اراضی مالکین کے حقوق کا بھرپور تحفظ ہو۔ ڈیجیٹل نقشہ بندی اور عصری ٹکنالوجی سے استفادہ کرتے ہوئے بھو بھارتی اراضی منتقلی کو آسان بناتا اور مناسب اراضی ریکارڈ سسٹم قائم کرنے میں مدد دیتا ہے۔ نظم اراضی کو مزید مستحکم کرتے ہوئے، ہم نے دیہی سطح عہدیداروں کی ۱۰,۹۵۴ جائیدادیں منظور کی ہیں۔ اس اقدام نے بنیادی سطح پر ریونیو عہدیداروں کے کردار کو بحال کیا، موثر حکمرانی نظام کو کارکرد کیا جس سے اراضی سے جڑے مسائل بہ آسانی حل ہوتے ہیں۔

نئے راشن کارڈس کی اجرائی

۴۴۔ تلنگانہ کے قیام کے بعد دس سالوں میں، نئے راشن کارڈس کی اجرائی کو بڑی حد تک نظر انداز کر دیا گیا تھا۔ بے شمار غریب خاندانوں کے بے چینی سے انتظار کے باوجود، سابقہ حکومت ان کی ضروریات کی تکمیل میں ناکام ہوگئی، حتیٰ کہ موجودہ

راشن کارڈس میں نئے افراد خاندان کو شامل کرنے میں تک ناکام رہی۔ عوامی کی امیدوں کو سمجھتے ہوئے، ہم نے تمام اہل افراد کو راشن کارڈس کی اجرائی کا فیصلہ کیا اور انہیں عمدہ چاول کا حصول بھی یقینی بنایا۔ نئے راشن کارڈس کی اجرائی اور اراکین خاندان کے ناموں کا اضافہ کرنے کا عمل اس سال ۲۶ رجنوری کو سرکاری طور پر شروع کیا گیا۔

رواں موازنہ میں، ہم محکمہ سیول سپلائز کے لئے ۵,۷۳۴ کروڑ روپئے مختص کرنے کی تجویز دے رہے ہیں۔

تعلیم

ینگ انڈیا مربوط اقامتی اسکولس:

۴۵۔ سماجی تبدیلی صرف تعلیم کے ذریعہ ہی ممکن ہے۔ تعلیم، غریب اور محروم طبقات کے بچوں کے مستقبل کو محفوظ بنانے کے لئے مشعلِ راہ کے طور پر کام کرتی ہے۔

۴۶۔ یو پی اے صدر نشین محترمہ سونیا گاندھی کی رہنمائی میں، مضبوط یقین کے ساتھ، اس وقت کے وزیر اعظم آنجہانی ڈاکٹر منموہن سنگھ نے مفت تعلیم فراہم کرنے کا ۲۰۰۹ قانون وضع کیا اور اسے روبہ عمل لایا۔

۴۷۔ فی الحال، تلنگانہ میں ۱,۰۲۳ سرکاری اقامتی اسکولس ہیں، جن کے مجملہ ۱۶۶۲ اسکولس کی اپنی ذاتی عمارتیں نہیں ہیں۔ کئی گرو کلس معمولی سہولتوں کی حامل عمارتوں میں کارکرد ہیں جہاں بیت الخلاء کی سہولیات کا فقدان ہے اور سینکڑوں طلباء مقیم ہیں۔ اگرچہ مختلف زمروں کے لئے خصوصی اقامتی اسکولس ہیں، تعلیمی معیارات اور انہیں دیئے جانے والے بنیادی انفراسٹرکچر کے لحاظ سے کوئی یکسانیت نہیں ہے۔ ایسے وقت جب کہ عالمی تعلیمی نظام اہم تبدیلیوں سے ہمکنار ہے، ہمارے سرکاری اسکولس ہنوز دہائیوں سے پیچھے ہیں۔

۴۸۔ ان چیالنجوں سے نبرد آزما ہونے کے لئے، ہم نے ینگ انڈیا مربوط اقامتی اسکولس متعارف کیا، سماجی جہدکاروں اور ماہرین تعلیم سے مشاورت سے فروغ دیا، تاکہ سرکاری تعلیمی نظام کی نئی صورت گری ہو اور مستقبل کی نسلیں موثر طور پر پروان چڑھیں۔ یہ اسکولس نہ صرف تدریسی اکتساب میں مدد کے لئے بلکہ طلباء کی بلالحاظ ذات پات، مذہب یا معاشی پس منظر، فطری پروان، ذہنی و جسمانی دونوں طرح کی ترقی کو مدنظر رکھتے ہوئے بنائے گئے ہیں۔ ایس سی، ایس ٹی، بی سی، اقلیتی اور دیگر طبقات کے طلباء کو ایک چھت تلے یکجا کرتے ہوئے یہ ادارے عظیم سماجی اتحاد کو فروغ دیتے ہوئے یکساں تعلیمی مواقع

کو یقینی بناتے ہیں۔

۴۹۔ ''تعلیم شیرنی کے دودھ کی طرح ہے۔ جو کوئی اسے پیتا ہے' وہ دھاڑے بغیر نہیں رہ سکتا''۔

---- ڈاکٹر بی۔آر۔امبیڈکر

ہم ڈاکٹر بی آر امبیڈکر کے خواب کے تعلیمی نظام کو تخلیق کر رہے ہیں۔ چناچہ' ہماری حکومت نے' ریاست بھر میں ۵۸ ینگ انڈیا مربوط اقامتی اسکولس قائم کرنے کے لئے ۱۱,۶۰۰ کروڑ روپے رقم کی انتظامی منظوری کی اجرائی کا تاریخی فیصلہ کیا ہے۔ ہم ہر حلقہ اسمبلی میں کم از کم ایک ینگ انڈیا اقامتی اسکول قائم کرنے کا عہد رکھتے ہیں۔

۵۰۔ یہ مربوط اسکولس ۲۰ سے ۱۲۵ ایکرس تک اراضی قطعوں پر تعمیر کئے جائیں گے۔ ارتقاء پذیر تعلیمی شعبہ کی رفتار برقرار رکھتے ہوئے' ہم ان تعلیمی اداروں کو مکمل جدید ترین سہولیات کے ساتھ خانگی اسکولوں کے طرز پر تعلیم کے معیار کی پیشکش کے حامل بنا رہے ہیں۔ ان میں آڈیٹوریمس' ڈائننگ ہالس' ڈیجیٹل کلاس رومس' کھیل کے میدان اور مخصوص کرکٹ وفٹ بال میدان جیسی خصوصیات ہوں گی۔ طلباء کی موثر اور مسلسل نگرانی کو یقینی بنانے کے لئے تدریسی عمل کے لئے اسکول کے احاطوں میں اقامتی کوارٹرس بنائے جائیں گے۔ اس کے علاوہ' ان اسکولوں میں بادی و شمسی توانائی سے بھرپور استفادہ کیا جائے گا۔

۵۱۔ ان اسکولوں کے طلباء کو رہائش' طعام' یونیفارمس' کاپیاں' نصابی کتابیں اور تمام دیگر ضروری اشیاء مفت فراہم کی جائیں گی۔ عمومی نصاب کے علاوہ' مسابقتی امتحانات جیسے آئی آئی ٹی۔ جے ای ای' نیٹ اور دیگر داخلہ امتحانات کی تیاری کے لئے انہیں خصوصی تربیت فراہم کی جائے گی۔ تعلیم کے ساتھ ساتھ کھیل کود' فنون اور جسمانی و دماغی نشوونما کو فروغ دینے پر یکساں توجہ دی جائے گی۔

۵۲۔ ہم اس دن سے تمام طلبا میں نصابی کتب اور یونیفارمس تقسیم کر رہے ہیں جب اسکولس کی دوبارہ کشادگی عمل میں آئی۔ علاوہ ازیں ہم تمام سرکاری تعلیمی اداروں کے لئے مفت برقی کی سربراہی کو یقینی بنائیں گے۔ عنقریب اور ریاست کے تمام اسکولوں کے لئے سرسبز توانائی سربراہ کریں گے۔

۵۳۔ طلبا کی جسمانی اور ذہنی صحت کے لئے متوازی غذائیت کی اہمیت کو تسلیم کرتے ہوئے ہم نے ریاست کے تمام گروکولوں فلاحی محکموں کے ہاسٹلوں اور کستوربا گاندھی گرلز اسکولوں میں ڈائیٹ چارجس کو ۴۰ فیصد تک اور کاسمیٹکس چارجس کو ۲۰۰ فیصد تک بڑھادیا ہے۔اس اضافہ سے تلنگانہ بھر میں ۶۶ء۷ لاکھ طلبہ کو فائدہ حاصل ہوا ہے۔ہم نے ریاست کے ویلفیر ہاسٹلوں میں زیر تعلیم تمام طلبا کے لئے یکساں غذا کی فراہمی کی خاطر مشترکہ ڈائیٹ اسکیم کا آغاز بھی کیا ہے۔ حکومت کی جانب سے سرکاری اسکولوں میں زیر تعلیم دسویں جماعت کے طلبا کو سہ پہر کے اسناکس فراہم کئے جارہے ہیں۔

۵۴۔ اسکولوں میں دوپہر کے کھانے کی اسکیم پر عمل آوری میں منظم کارکردگی کے طریقہ کار کو اپناتے ہوئے اور فلاحی ہاسٹلوں میں غذا کی مناسب تیاری وذخیرہ اندازی کو یقینی بناتے ہوئے ہم طلبا کو محفوظ اور تغذیہ بخش کھانے کو فراہم کرسکتے ہیں۔اس کی حصولی کی خاطر ہم نے کارکردگی کے معیاری طریقہ کار (ایس او پی) کو ترقی دی ہے اور اس پر عمل آوری کررہے ہیں۔

۵۵۔ ''تعلیم ہی مستقبل کا بیمہ ہے''۔اس یقین کے ساتھ ہم نے ریاست کے تعلیمی نظام کو مستحکم بنانے کے لئے متعدد اصلاحات کو متعارف کیا ہے۔اس بات کو یقینی بنانے کے لئے کہ تعلیم بین الاقوامی معیار پر پورا اُترے، ہم نے تلنگانہ تعلیمی کمیشن قائم کیا ہے تاکہ ایک جامع اور حکمت عملی پر مبنی طریقہ کار کو فروغ دیا جائے۔

۵۶۔ تلنگانہ کے خواتین کے احترام میں ہم نے کوٹھی اومینس یونیورسٹی کے نام کو بہادر جنگجو چکالی ائیلماں سے بدل دیا ہے۔یونیورسٹی کی ثقافتی عمارت کا تحفظ کرتے ہوئے ہم اضافی انفرااسٹرکچر کی تعمیر میں ۵۵۰ کروڑ روپئے کی سرمایہ کاری بھی کررہے ہیں۔تلگو یونیورسٹی کے نام کو تلنگانہ کی ادبی شخصیت سوراورم پرتاپ ریڈی کے نام سے بدل دیا گیا ہے انڈین انسٹی ٹیوٹ آف ہینڈلوم ٹیکنالوجی (آئی آئی ایچ ٹی) کے نام کو شری کونڈا لکشمن باپوجی کے نام سے موسوم کردیا گیا ہے۔

رواں موازنہ میں ہم محکمہ تعلیم کے لئے ۲۳,۱۰۸ کروڑ روپئے مختص کرنے کی تجویز دے رہے ہیں۔

نوجوان۔روزگار:

۵۷۔ ''ملک کے مستقبل کی ترقی کے لئے کسی بھی منصوبہ کو مکمل تصور نہیں کیا جاسکتا جو فنی اور سائنسی تربیت فراہم نہ کرے''۔

ڈاکٹر بی آر امبیڈکر

ڈاکٹر بی آر امبیڈکر کے یہ بصیرت افروز الفاظ نصف صدی قبل ادا کئے گئے تھے جو آج بھی ہمارے سماج کے لئے

انتہائی اہم ہیں نوجوانوں سے سائنسی و تکنیکی صلاحیتوں میں اضافہ کے مقصد کے تحت ہم نے حکومت اور خانگی اداروں دونوں اشتراک کرتے ہوئے ینگ انڈیا اسکل یونیورسٹی قائم کی ہے۔اس ادارے کا مقصد تعلیمی نصاب اور صنعتی ضروریات کے درمیان خلاء کو باٹتے ہوئے بیروزگار نوجوانوں کے لئے ملازمت کے مواقعوں کو بڑھانا ہے۔

۵۸۔ اس یونیورسٹی کے نام کو ینگ انڈیا سے تحریک ملی جو جدوجہد آزادی کے دوران نوجوانوں کی حوصلہ افزائی کے لئے مہاتما گاندھی کی جانب سے شائع کردہ جریدہ ہے۔موچرلا میں ۱۵۰ ایکرس پر قائم کردہ اس یونیورسٹی کا مقصد سالانہ ۳۰,۰۰۰ ملازمتیں پیدا کرنا ہے۔سنگاپور کی حکومت کے تحت انسٹی ٹیوٹ آف ٹیکنیکل ایجوکیشن (آئی ٹی ای) سے اشتراک کرتے ہوئے ہم ماسٹر تربیت فراہم کنندگان کو خصوصی تربیت دے رہے ہیں۔

۵۹۔ مختلف صنعتوں کے ساتھ اشتراک کرتے ہوئے ہم نے نوجوانوں اور تاجرین دونوں کے لئے اعلیٰ پیداوار کے یونیورسٹی کے کورسیس کو تیار کرے فی الحال مستقبل کی پیش کشوں میں توسیع کے منصوبوں کے ساتھ ۵ عدد کورسیس متعارف کئے گئے ہیں۔آنے والے پروگرامس میں انیمیشن، سیاحت و میزبانی، بنک کاری اور مالیاتی خدمات، تعمیرات، ریٹیل، صحافت، فلمی صنعت، بحریہ اور فضائیہ کی دیکھ بھال۔آرٹی فیشیل انٹلی جنس اور دیگر عصری ٹیکنالوجی کے شعبہ جات شامل رہیں گے۔

۶۰۔ ریاستی حکومت نے تلنگانہ کے نوجوانوں اور طلبا کو عصری صلاحیتوں سے لیس کرنے کی خاطر فیوچر سٹی میں ۲۰۰ ایکرس پر اے آئی شہر کو ترقی دینے کا منصوبہ بنایا ہے۔یہ اے آئی شہر، معلومات کے مراکز، اعلیٰ کارکردگی کے حامل کمپیوٹنگ کی سہولت، خصوصی تعلیمی پروگرامس، عوامی شعور بیداری کے مرکز اور ایک منظم اے آئی یونیورسٹی کی پیشکش کریگا۔

۶۱۔ وزارت برائے اعداد و شمار کی جانب سے عملے کی افرادی قوت سے متعلق کئے گئے سروے کے مطابق تلنگانہ میں جولائی۔سپٹمبر ۲۰۲۳ کے دوران بیروزگاری کی شرح ۲۲ء۹ فی صد فی جواب سال ۲۰۲۴ کی اسی مدت کے دوران سکڑ کر ۱۸ء۱ فیصد تک ہوگئی ہے۔یہ تخفیف ہماری حکومت کے ہنرمندی کی تربیت کے پروگرمس، جائیدادوں کے تقررات اور نوجوان تاجرین کو ترغیبات کا نتیجہ ہے۔یہ اس ثبوت کے طور پر موجود ہے کہ بہترین انداز میں تیار کردہ پالیسیوں کو موثر انداز میں نافذ کیا جائے تو ناقابل یقین نتائج حاصل ہوتے ہیں۔ہماری حکومت نے عہدہ سنبھالنے کے فوری بعد جائیدادوں کے تقررات کو ترجیح دیتے ہوئے پولیس، اقامتی اسکولس، طب، صحت و دیگر محکمہ جات میں ۵۷,۹۴۶ جائیدادوں کے لئے

انتخاب کے عمل کو کامیابی سے مکمل کیا ہے۔علاوہ ازیں ہم نے مختلف سرکاری محکمہ جات میں انسانی وسائل کا از سر نو جائزہ لیا اور ۳۰,۲۲۸ نئی جائیدادوں کو منظوری عطا کی۔ہم نے گروپ۔'ا' گروپ۔'۲' اور گروپ۔'۳' کے امتحانات کے بروقت انعقاد اور نتائج کے اعلان کو یقینی بناتے ہوئے تقرر کے اس عمل کو اب اس کے آخری مرحلوں میں پہنچا دیا ہے۔مزید براں ہم نے تا حال ۱۴,۲۳۶ آنگن واڑی کی جائیدادوں کو پُر کرنے کے احکام جاری کئے ہیں۔

۶۲۔ ریاست تلنگانہ کی حصولیابی کے لئے ہمارے نوجوان کا رول اور قربانیاں نا قابل فراموش ہیں۔تاہم تلنگانہ کے قیام کے بعد سابقہ حکومت نے انھیں پوری طرح سے نظر انداز کر دیا تھا۔ان کی زندگیوں میں کوئی نمایاں تبدیلی نظر نہیں آ رہی تھی اور سرکاری نوکریاں بھی ایک نامکمل خواب ہو گئے تھے۔

۶۳۔ مشہور شاعر شری سری کے ترانہ ''کوٹی کوسم' کولی کوسم۔۔۔۔۔'' نے تلنگانہ کے نوجوان کی حالت زار کو ظاہر کیا ہے۔ایسی حالت میں ہماری حکومت نے انھیں امید دلائی۔سرکاری ملازمتوں کے شفاف انداز میں تقرر کے ساتھ ہم نے مختلف شعبہ جات میں بالخصوص خواتین اور پسماندہ طبقات کے نوجوانوں کے لئے روزگار کے مواقع تشکیل دینے کی خاطر خصوصی منصوبے وضع کرنے کی ضرورت کو محسوس کیا۔

۶۴۔ ہم نے درج فہرست اقوام' درج فہرست قبائل' پسماندہ طبقات اور اقلیتی نوجوانوں کو خود روزگار کے مواقع کے ذریعہ با اختیار بنانے کی خاطر راجیو یووا کاسم اسکیم کو متعارف کیا ہے۔اس اقدام کو ملازمت کی تشکیل میں ایک بڑی تبدیلی لانے والے کے طور پر بنایا گیا ہے جو نہ صرف روزگار فراہم کرے گا بلکہ نئی نسل کے تاجروں کی حوصلہ افزائی بھی کرے گا۔ ہمارا خواب نوجوانوں کو صلاحیتوں سے لیس کرنا اور انھیں اپنے ذاتی وینچر کے قیام کے لئے درکار تعاون کرتے ہوئے انھیں دوسروں کے لئے روزگار پیدا کرنے کے قابل بنانا ہے۔

۶۵۔ ہم نے درج فہرست اقوام' درج فہرست قبائل' پسماندہ طبقات اور اقلیتی نوجوان کے لئے خود روزگار کی فراہمی کی خاطر ۶,۰۰۰ کروڑ کی ابتدائی فنڈنگ کے ساتھ راجیو یوتھ ڈیولپمنٹ اسکیم کا آغاز کیا ہے۔اس اسکیم کے تحت ہر ایک اہل بیروزگار فرد کو ۴ لاکھ روپئے تک کی مالی مدد فراہم کی جائے گی۔اس اسکیم کے پہلے ہی اعلامیہ کو جاری کر دیا گیا ہے۔یہ اسکیم درج فہرست اقوام' درج فہرست قبائل' پسماندہ طبقات اور اقلیتی نوجوان کی ترقی میں نمایاں حصہ ادا کرے گی۔

راجیو گاندھی سیول سروسیس اپھئے ہستم:

۶۶۔ راجیو گاندھی سیول سروسیس اپھئے ہستم اسکیم کے تحت ہم خواہشمند سیول سرونٹس کی مدد کے لئے ۲ لاکھ روپئے مالی مدد فراہم کررہے ہیں۔ سیول سرویسیس کے پریلمینری امتحان میں کامیاب ہونے والے امیدواروں کو ایک لاکھ روپئے ملتے ہیں جبکہ مینس کے لئے اہل قرار پانے والوں اور انٹرویو کے لئے تیاری کرنے والوں کو سنگارینی مینجمنٹ کے تعاون کے ذریعہ مزید ایک لاکھ روپئے ملتے ہیں۔ اس اقدام کا مقصد تلنگانہ کے معاشی طور پر پسماندہ و متوسط خاندانوں کے نوجوانوں کے آل انڈیا سرویسیس میں مقام حاصل کرنے کی خاطر مواقع میں اضافہ کرنا ہے۔

آئی آئی آئیز بطور عصری ٹیکنالوجی کے مراکز:

۶۷۔ ریاست بھر کے ۶۵ سرکاری صنعتی تربیتی مراکز کو عصری ٹیکنالوجی کے مراکز میں تبدیل کرنے کا عمل سالانہ ایک لاکھ عوام کو ہنرمندی کی تربیت فراہم کرنا ہے۔ ٹاٹا ٹیکنالوجی سرویسیس کی مدد کے ساتھ یہ تربیتی مراکز طویل مدتی ۹، اور مختصر مدتی ۲۳ کورسیس کے ساتھ ساتھ صلاحیتوں نے کمی کو دور کرنے کے لئے بریج کورسیس کی پیشکش کرتے ہوئے تلنگانہ کے نوجوانوں کو ملازمت کے لئے درکار صلاحیتوں کو حاصل کرنے کا اہل بنارہے ہیں۔

بی ایف ایس آئی (بنک کاری، مالیاتی خدمات اور بیمہ) ڈگری کے طلبہ کے لئے تربیتی کورس:

۶۸۔ ریاستی حکومت نے ریاست کے ڈگری اور انجنیئرنگ کورسیس کی تعلیم حاصل کرنے والے طلبا کو بنک کاری، مالیاتی خدمات اور بیمہ (بی ایف ایس آئی) میں ملازمت کے مواقع کی فراہمی کے نشانے کے ساتھ بی ایف ایس آئی تربیتی کورس کا آغاز کیا ہے۔ بی ایف ایس آئی کی جانب سے پیش کئے جانے والا ایک اختراعی پروگرام منی ڈگری کورس کے مماثل صلاحیتوں کی تربیت والا ہے اس کے علاوہ ریاست بھر کے ۳۸ کالجس میں باقاعدہ ڈگریوں کا آغاز ہوگیا ہے۔ یہ تربیت کے انجنیئرنگ کے ۱۸، کالجس اور حکومت کے مسلمہ ۲۰ ڈگری کالجس میں زیر تعلیم ۱۰,۰۰۰، طلبا کو فراہم کی جائے گی۔ ان کالجس کا انتخاب ریاست کے شہری و دیہی دونوں علاقے جات میں طلبا کو فائدہ پہنچانے کے لئے عمل میں لایا گیا ہے۔

امبیڈکر علمی مراکز:

۶۹۔ حکومت تلنگانہ نے ریاست کے ۱۱۹ حلقہ جات انتخاب اسمبلی میں ڈاکٹر بی آر امبیڈکر کے علمی مراکز کے قیام کا فیصلہ کیا ہے ان مراکز کے ذریعہ دیہی علاقے جات کے معاشی طور پر پسماندہ نوجوان کو گروپ۔۱، گروپ۔۲، اور دیگر مسابقتی امتحانات کے لئے مفت تربیت حاصل کرنے کا موقع میسر ہوگا۔

تلنگانہ ڈیجیٹل روزگار کا مرکز:

۷۰۔ نوجوانوں کے لئے ملازمت کے مواقع کو توسیع دینے اور انھیں بااختیار بنانے کے لئے حکومت نے محکمہ صنعتوں کے تحت تلنگانہ ڈیجیٹل روزگار کے مرکز کا قیام عمل میں لاتے ہوئے اسے آرٹیفیشل انٹلی جنس سے مربوط کیا ہے۔ اس عصری نظام کے ذریعہ صنعتوں اور مختلف شعبہ جات کو درکار ماہرین کی نشاندہی کرنے اور ان کا تقرر کرنے میں سہولت حاصل ہونے کے علاوہ ان کے افرادی قوت کے مطالبات کو پورا کرنے میں بڑی سہولت کو یقینی بنایا جائے گا۔

رواں موازنہ میں ہم محکمہ خدمات نوجوانان کے لئے ۹۰۰ کروڑ روپئے کی تجویز کررہے ہیں۔

پنچایت راج و دیہی ترقیات:

۷۱۔ مہاتما گاندھی کے خواب ''موضع کی اپنی حکمرانی ہی قومی جمہوریت کی بنیاد ہوتی ہے'' سے تحریک پا کر ہماری حکومت نے دیہی ترقی کو ترجیح دی ہے۔ دیہی نظام کی بحالی اور اس کے استحکام، جو سابقہ نظم ونسق کے تحت تباہ ہو چکا تھا، کے لئے ہم نے اس کی بہتری کی خاطر ایک جامع روڈ میاپ تیار کیا ہے۔

۷۲۔ ریاستی حکومت نے سال ۲۵۔۲۰۲۴ میں ایم این آر ای جی ایس پروگرام کے تحت وقت پر ریاستی حصہ کے فنڈس کی بروقت ادائیگی کرتے ہوئے دیہی ترقیات کی مختلف اسکیمات پر موثر انداز میں عمل آوری کی ہے۔ جاریہ سال ہم نے ۲۵٫۷۶ لاکھ خاندانوں کو روزگار فراہم کیا۔ دیہی ترقیاتی کارہا کے حصہ کے طور پر ہم نے ۷۸۱ کروڑ کی لاگت سے ۲۶,۰۵۵ روایتی آبی وسائل کو بحال کیا ہے۔ ہم نے ۹۲۶ کروڑ روپئے کی لاگت سے ۸۲,۲۸۶ دیہی شوارع تعمیر کئے۔ ہم نے ۲۷۵ کروڑ کی لاگت سے ۵۱,۲۱۶ نالوں اور دیگر آبی ذخائر کی صفائی کا کام مکمل کیا ہے۔ ہم نے ۶۳,۸۵۴ اراضی ترقی ۲۴۴ کروڑ کی سرمایہ کاری سے کارہا کا آغاز کیا۔ علاوہ ازیں ہم نے پانی بچت کے ۱۶,۳۱۰ کارہا پر ۱۵۵ کروڑ خرچ کئے۔

اندرا مہیلا شکتی:

۷۳۔ اندرا گاندھی کے ذریعہ ہمارے ملک کو پہلی خاتون وزیر اعظم حاصل ہوئی' پرتیبھا پاٹل کے ذریعہ پہلی خاتون صدر جمہوریہ اور میراں کمار کے ذریعہ لوک سبھا کی اولین خاتون اسپیکر حاصل ہوئیں ان بے مثال خواتین نے مہارت کے ساتھ خدمات انجام دیں اور اپنے کردار کو ایک نمایاں مقام تک پہنچایا۔ ہمارا ایقان ہے کہ ہمارے ملک کی ہر خاتون میں ایسی ہی صلاحیت پوشیدہ ہے۔ خاندانی نظام' ہندوستان کے استحکام کا سنگ بنیاد ہے اور خواتین نے اس میں انتہائی اہم کردار ادا کیا ہے۔ ان کی معاشی آزادی صرف خاندان کے استحکام کیلئے ہی ضروری نہیں بلکہ قوم کی مجموعی ترقی کے لئے بھی ضروری ہے۔

۷۴۔ اس بات کا یقین رکھتے ہوئے ''خواتین کی طاقت ہی ملک کی طاقت ہوتی ہے'' ہم نے اندرا مہیلا شکتی مشن کا آغاز کیا ہے۔ اس مشن نے تلنگانہ میں خواتین کو بااختیار بنانے کے ایک نئے دور کا آغاز کیا۔ ہم نے اس اسکیم کے تحت بلاسودی قرضہ جات میں ۲۰,۰۰۰' کروڑ کی فراہمی کا نشانہ طئے کیا ہے۔ ہم نے صرف اس نشانے کو ہی پورا نہیں کیا بلکہ اپنی مدد آپ گروپس (ایس ایچ جیز) کو بلاسودی قرضہ جات میں ۲۱,۶۳۲' کروڑ کی فراہمی کے ذریعہ اس میں اضافہ بھی کیا ہے۔ جس کے نتیجہ میں ۲٫۲۵' لاکھ چھوٹے ادارے قائم ہوئے اور خواتین کے لئے بڑے پیمانے پر روزگار کے مواقع تشکیل دیئے گئے۔ علاوہ ازیں ہم نے ۲۱۴' اندرا مہیلا شکتی کینٹین کی شروعات بھی کی۔ حکومت نے ۲۲' اندرا مہیلا شکتی کی عمارتوں کے قیام کے لئے ۱۱۰' کروڑ کا اختصاص عمل میں لایا جو اپنی مدد آپ گروپس کے لئے تجارتی مراکز کے بطور اپنی خدمات فراہم کرتے ہوئے خواتین کو اپنے کاروبار کی توسیع میں مدد کرنے میں ایک اہم رول بھی ادا کرے گا۔

۷۵۔ حکومت نے اسکول کے لباس کی سلوائی کی ذمہ داری اپنی مدد آپ گروپس (ایس ایچ جیز) کو تفویض کرتے ہوئے سلوائی کے اخراجات کو فی کس لباس ۷۵ روپئے تک بڑھا دیا ہے۔ تاریخ ہذا تک اپنی مدد آپ گروپس نے ۳۷٫۵' ملین یونیفارمس کی سلوائی کے ذریعہ تقریباً ۲۸' کروڑ روپئے کی کمائی حاصل کی جو کہ خواتین کے لئے خود روزگار کے مواقع میں ایک نمایاں اضافہ ہے۔ علاوہ ازیں اماں آدرشہ اسکول پروگرام کے تحت اپنی مدد آپ گروپس کو ۶۳۴' کروڑ روپئے کی لاگت سے ۲۳,۷۰۱' انفرااسٹرکچر پراجیکٹ مختص کرتے ہوئے انھیں معاشی طور پر مزید بااختیار بنا دیا ہے۔

۷۶۔ تجارت کے انتظامات میں خواتین کی حصہ داری کو فروغ دینے' ہم ہر ایک منڈل میں انھیں سرگرمی کے ساتھ شامل کرتے ہوئے چاول کی میلوں اور چھوٹے گوداموں کے قیام اور انھیں چلانے میں مدد فراہم کریں گے۔ ان کی کامیابی کو

یقینی بنانے کے لئے درکار مدد اور تعاون فراہم کیا جائے گا۔ آئی کے پی کے مراکز سے خریدی گئی دھان کو ان ملوں میں صاف کیا جائے گا اور انھیں فوڈ کارپوریشن آف انڈیا یا ایف سی آئی تک پہنچانے کی ذمہ داری بھی خواتین کے اپنی مدد آپ گروپس کو تفویض کی جائے گی۔

خواتین کی مالیاتی سلامتی کے لئے خصوصی بیمہ اسکیمات:

۷۷۔ قرض بیمہ اسکیم کے تحت ہر ایک اپنی مدد آپ گروپس (ایس ایچ جیز) کے رکن کو طبعی موت کے بیمہ کے ۲ لاکھ روپئے اور حادثاتی بیمہ کے ۱۰ لاکھ روپئے فراہم کئے جاتے ہیں۔ حکومت کا مقصد اس اقدام کے ذریعہ اپنی مدد آپ گروپ کے اراکین کو مالی تحفظ کی فراہمی ہے۔

خواتین کے لئے تجارتی مواقع کی توسیع:

۷۸۔ خواتین نے پہلے ہی تاجرین کے طور پر اپنی کامیابی کی صلاحیت کو ثابت کر دیا ہے۔ انھیں مزید بااختیار بنانے کے لئے ہم ریٹیل اور حمل و نقل کے شعبہ جات میں نئے مواقع تشکیل دے رہے ہیں۔ تا حال مچھلی کے ۳۲، گشتی ریٹیل آوٹ لیٹس کو قائم کیا گیا اور نارائن پیٹ میں خواتین کے اپنی مدد آپ گروپس کے ذریعہ چلائے جا رہے پہلے پٹرول اسٹیشن کا آغاز ۱٫۲۳ کروڑ روپئے کے سرمایہ سے عمل میں لایا گیا۔ حکومت کی جانب سے ریاست بھر میں ایسے مزید پٹرول اسٹیشنوں کے قیام کو سرگرمی سے فروغ دیا جا رہا ہے۔ علاوہ ازیں منڈل خواتین فیڈریشن کے ذریعہ ٹی جی ایس آر ٹی سی کو ۶۰۰ بسیس کرایہ پر دینے کا فیصلہ بھی لیا گیا ہے اور ۱۵۰ بسیس پہلے ہی کرایہ پر دی جا چکی ہیں۔

اپنی مدد آپ گروپس کو شمسی توانائی کے پلانٹس کے قیام و دیکھ بھال کی تفویض:

۷۹۔ ہم، اپنی مدد آپ گروپس کو شمسی توانائی کے پلانٹس کے قیام اور ان کی دیکھ بھال کو تفویض کر رہے ہیں۔ ایس ای آر پی، ٹی جی ریڈکو، ٹی جی ایس پی ڈی سی ایل اور ٹی جی این پی ڈی سی ایل کے مابین ایک معاہدہ طئے پایا ہے تا کہ ان گروپس کے ذریعہ ریاست بھر میں شمسی توانائی کے پلانٹس قائم کئے جائیں۔ یہ پراجیکٹس نہ صرف ۱,۰۰۰ میگاواٹ شمسی برقی تیار کرے گا بلکہ خواتین کے لئے روزگار کے مواقع بھی فراہم کرے گا۔ علاوہ ازیں ہم نے اندرا مہیلا شکتی مشن اسکیم کے ذریعہ ایک کروڑ خواتین کو بلا سودی قرضہ جات میں ایک لاکھ کروڑ روپئے کی فراہمی کا عہد کیا ہے۔

رواں موازنہ میں ہم محکمہ پنچایت راج و دیہی ترقیات کیلئے ۳۱,۶۰۵ کروڑ روپئے مختص کرنے کی تجویز دے رہے ہیں۔

بہبودی خواتین واطفال:

۸۰۔ ریاست بھر کے اقامتی اسکولوں میں زیر تعلیم طالبات کی صحت' فلاح اور سلامتی کو بہتر بنانے اور کارکردگی پر مبنی کامیابیوں کی نشاندہی کرنے کے لئے ہم نے ان اسکولوں کا دورہ کرنے اور وہاں پر رات بسر کرنے کی ذمہ داری خاتون آئی اے ایس عہدیداروں کو سپرد کی ہے۔ انھیں یہ ہدایت دی گئی ہے کہ وہ ان ادارہ جات کی مجموعی کارکردگی کو مستحکم کرنے کے لئے بروقت اصلاحی اقدامات اور طویل مدتی بہتری دونوں کے بارے میں تجویز فراہم کریں۔

۸۱۔ اگسٹ ۲۰۲۴ میں حکومت تلنگانہ نے خواتین کے تحفظ کے لئے ایک خصوصی کمیٹی کا قیام عمل میں لایا۔ یہ کمیٹی اراکین کے بطور خواتین وزرا اور عہدیداروں پر مشتمل ہے۔ یہ ریاست بھر میں خواتین کی سلامتی کی بہتری کے لئے بروقت اور طویل مدتی حکمت عملی وضع کرے گی۔

۸۲۔ ریاستی حکومت کی جانب سے اس کے تمام اقدامات میں خواتین کو ہی ترجیح دی جاتی ہے۔ ان کی ترقی کو مدنظر رکھتے ہوئے ہم تمام فلاحی اسکیمات میں خواتین پر ہماری توجہ کو بڑھا رہے ہیں۔

رواں موازنہ میں ہم محکمہ بہبودی خواتین واطفال کے لئے ۲,۸۶۲ کروڑ روپئے مختص کرنے کی تجویز دے رہے ہیں۔

ترقی درج فہرست اقوام اور درج فہرست قبائل:

۸۳۔ قانون درج فہرست اقوام (ایس سی) ذیلی زمرہ بندی اب تلنگانہ میں ایک تاریخی سنگ میل بنتے ہوئے سماجی انصاف اور مساوی ترقی کے ریاستی حکومت کے عہد کی توثیق کرتا ہے۔ مساوی حقوق اور مواقع کے لئے طویل عرصہ سے منتظر رہنے والوں کے لئے یہ اصلاح ان کی زندگیوں میں تبدیلی کی ایک امید کی نمائندگی کرتا ہے۔ درج فہرست اقوام کی ذیلی زمرہ بندی کا مطالبہ کئی برسوں سے جاری تھا۔ اس کا بنیادی مقصد انتہائی پسماندہ درج فہرست اقوام کے لئے شفاف نمائندگی کو یقینی بنانا اور تعلیمی روزگار کے مواقع کو ان تک مساوی رسائی فراہم کرنا ہے۔ یکم اگسٹ ۲۰۲۴ کو ریاست پنجاب بمقابلہ دیویندر سنگھ کے مقدمہ میں عدالت عظمیٰ کے تاریخی فیصلے نے اس اصلاح کے لئے قانونی فریم ورک فراہم کیا ہے۔

بدلے میں حکومت نے جسٹس شمیم اختر کے زیر قیادت خصوصی انکوائری کا ایک کمیشن قائم کیا تا کہ درج فہرست اقوام کی ذیلی زمرہ بندی کا جائزہ لیا جائے اور اس کے بارے میں ایک رپورٹ پیش کی جائے۔

۸۴۔ کمیشن نے ریاستی حکومت کو اپنی رپورٹ پیش کرتے ہوئے ریاست کے درج فہرست اقوام کے ۵۹ ذیلی طبقات کی ۳ گروپس میں ان کی سماجی معاشی پسماندگی کی اساس پر درجہ بندی کرنے کی سفارش کی ہے۔ جسٹس شمیم اختر کی جانب سے اس رپورٹ کو منظوری دیئے جانے پر درج فہرست اقوام کے ذیلی طبقات کی درجہ بندی کا قانون ہماری حکومت کی جانب سے نافذ کیا گیا۔ ملک بھر میں تلنگانہ اب اس طرح کی درجہ بندی پر عمل آوری کرنے والی پہلی ریاست بن چکی ہے۔ یہ نیا قانون درج فہرست اقوام کے ذیلی طبقات کو بااختیار بنانے کی سمت پہلا قدم ہے۔ اس قانون کے نفاذ کا مقصد سماجی مساوات میں پیش رفت کرتے ہوئے ملک کی دیگر ریاستوں کے لئے ایک نمونہ کے بطور خدمت انجام دینا ہے۔ تلنگانہ کی جانب سے یہ ایک تاریخی اقدام ہے جو سماجی انصاف اور مساوات کی راہ کو ہموار کرتا ہے۔

۸۵۔ ہم نے آدی واسیوں اور قبائیلی طبقات کی متنوع طرز زندگی اور حقوق کے تحفظ کا عہد کرتے ہوئے اس بات کو یقینی بنایا ہے کہ ترقیاتی اقدامات سے انھیں فوائد حاصل ہوں۔ درج فہرست قبائلی خصوصی ترقیاتی فنڈ (ایس ٹی ایس ڈی ایف) کے ذریعہ ہم قبائلی علاقہ جات میں نگہداشت صحت اور تعلیم اور روزگار جیسے اہم شعبہ جات کے فروغ کے لئے فنڈس مختص کررہے ہیں۔ علاوہ ازیں حکومت کی جانب سے ان علاقہ جات میں انفرااسٹرکچر کی بہتری لانے اور ان کی موثر انداز میں نگرانی کے لئے اقدامات کئے جارہے ہیں تا کہ ان کی مجموعی ترقی کو بہتر بنایا جائے۔

۸۶۔ ریاستی حکومت نے پہلی مرتبہ اندرا گری جلا وکاسم نامی ایک خصوصی اسکیم کا آغاز کیا ہے تا کہ پوڈو اراضیات کے کاشتکار قبائلی کسانوں کا تعاون کیا جائے۔ اس اقدام کے تحت شمسی توانائی کے حامل پمپ سیٹس فراہم کئے جائیں گے تا کہ آبپاشی کی سہولیات کو یقینی بنایا جائے۔ آئندہ ۴ برسوں میں ۱۲,۶۰۰ کروڑ روپئے مختص کئے جائیں گے تا کہ ۲ء۱ لاکھ قبائلی کسانوں کو فائدہ پہنچایا جائے۔ علاوہ ازیں حکومت کی جانب سے پوڈو اراضیات پر جنگلات پر مبنی باغبانی کی فصلوں کی کاشت کو فروغ دیا جائے گا تا کہ ان کے روزگار کے مواقع میں اضافہ ہو۔

۸۷۔ سابقہ حکومت نے قانون درجہ فہرست اقوام/درج فہرست قبائل کے ذیلی منصوبہ پر عمل آوری کو پوری طح سے نظر

انداز کر دیا تھا۔ مالی سال ۲۰۲۳۲۴ میں اس قانون کے تحت استعمال کئے جانے والے فنڈس کو استعمال کے بغیر چھوڑ دیا گیا۔ درج فہرست اقوام (ایس سیز) کے لئے ۱۳,۶۱۷ کروڑ روپئے اور درج فہرست قبائل (ایس ٹیز) کے لئے ۱,۳۱۷ کروڑ روپئے زیر التواء رہے۔ ہماری حکومت نے اس بات کا عہد کیا ہے کہ اس قانون پر سختی سے عمل آوری کی جائے۔ مالی سال ۲۶۔۲۰۲۵ میں ہم نہ صرف درکار موازنہ کا اختصاص کر رہے ہیں بلکہ سال ۲۴۔۲۰۲۳ کے بعد سے زیر التواء فنڈس کو بھی جاری کر رہے ہیں۔ درج فہرست اقوام ردرج فہرست قبائل کے لئے وضع کردہ قوانین کا احترام کرتے ہوئے اور ان کے جائز فنڈس کی موصولی کو یقنی بنانے کے لئے ہماری حکومت کا ان کی بہبود کے تئیں کیا گیا عہد ایک مثال ہے۔

رواں موازنہ میں بہبودی درج فہرست اقوام کے لئے ۴۰,۲۳۲ کروڑ روپئے اور بہبودی درج فہرست قبائل کے لئے ۱۷,۱۶۹ کروڑ روپئے مختص کرنے کی تجویز دے رہے ہیں۔

محکمہ بہبودی پسماندہ طبقات:

''جامع سماجی، معاشی، تعلیمی، روزگار، سیاسی اور ذات پات کا سروے (ایس ای ای پی سی)''

۸۸۔ **''میں اس بات پر قائل ہوں کہ تصور کے بغیر سماجی جمہوریت ممکن نہیں ہے''**

ڈاکٹر بی آر امبیڈکر

سماجی جمہوریت کی سمت پہلا قدم اہم معلومات کی حصولی اور موثر منصوبہ بندی میں پنہاں ہیں۔ ایک طویل عرصہ سے برقرار رہنے والی سماجی عدم مساوات کو ختم کرنے کی خاطر ایک تاریخی قدم اٹھاتے ہوئے حکومت تلنگانہ نے بے مثال سماجی، معاشی، تعلیمی، روزگار، سیاسی اور ذات پات (ایس ای ای پی سی) سروے منعقد کیا ہے۔ کئی دہوں سے ذات پات پر مبنی مردم شماری کا مطالبہ ہو رہا تھا کیونکہ یہ مساوی نمائندگی اور وسائل کی شفاف تقسیم میں ایک اہم کردار ادا کرتا ہے۔ یہ سروے ریاست کی تاریخ میں انتہائی جامع، سائنسی اور شفاف انداز میں مواد اکٹھا کرنے کو ظاہر کرتا ہے جس کے ذریعہ ۱۲ء۱ کروڑ خاندانوں کا احاطہ کیا گیا۔ اس نے اہم پہلوؤں بشمول ذات، اراضی کی ملکیت، تعلیمی معیار، ملازمت کے موقف، سیاسی نمائندگی اور سرکاری فلاحی اسکیمات تک رسائی کو دستاویزات کی شکل میں قلم بند کیا۔ متاثر کن انداز میں ۹۶ فیصد احاطہ کے ساتھ یہ سروے انتہائی کامیاب سماجی، معاشی معلومات کی حصولی کی کوششوں میں سے ایک کہلاتے ہوئے پالیسی

فیصلوں کے لئے اور اہداف پر مبنی فلاحی اقدامات کے لئے راہ ہموار کرتا ہے۔

۸۹۔ اس سروے نے انتہائی اہم معلومات کی فراہمی عمل میں لائی ہے تا کہ اس بات کو یقینی بنایا جاسکے کہ سرکاری فلاحی اسکیمات اہل استفادہ کنندگان تک پہنچ جائیں اور موثر حکمرانی میں بہتری آئے۔اس نے آنے والے پنچایت کے انتخابات میں پسماندہ طبقات (بی سیز) کے لئے ان کی آبادی کے تناسب سے تحفظات کے اختصاص کا ایک موقع بھی فراہم کیا ہے ۔انتخابی نمائندگی کے علاوہ یہ معلومات مستقبل کے فلاحی پروگرامس، تحفظات اور جامع معاشی ترقیاتی پالیسیز کی صورت گری کے سنگ بنیاد کے طور پر خدمات انجام دے گا۔علاوہ ازیں مختلف محکمہ جات میں پسماندہ طبقات کی بہبود کے لئے موازنہ جاتی اختصاص اور مصارف کئے جارہے ہیں تا کہ ان کی مجموعی ترقی کو یقینی بنایا جائے۔مثال کے طور پر محکمہ افزائش مویشیاں کے ذریعہ سمکیات کے فروغ کے لئے ہزار ہا کروڑ روپئے کی سرمایہ کاری کی جارہی ہے، محکمہ صنعت کے ذریعہ دست کاری کے ورکرس میں ساڑیوں کی تقسیم کی جارہی ہے اور محکمہ زراعت کے ذریعہ رعیتو بندھو (کسانوں کی سرمایہ کاری کی امداد) کے طور پر اولوالعزم زرعی اقدامات اور قرض معافی کی جارہی ہے۔اس منظم کار پر مبنی رسائی کا مقصد مساوی ترقی کو آگے بڑھانا اور پسماندہ طبقات کو موثر انداز میں اوپر اٹھانا ہے۔

رواں موازنہ میں ہم محکمہ بہبودی پسماندہ طبقات کے لئے ۱۱,۴۰۵ کروڑ روپئے مختص کرنے کی تجویز دے رہے ہیں۔

پارچہ جات:

۹۰۔ حکومت تلنگانہ کی جانب سے ریاست کے دستی کرگھے اور برقی کرگھے کے ورکروں اور فلاح اور جامع ترقی کی خاطر ''چینیتھا ابھیا ہستم'' نامی اسکیم پر عمل آوری کی جارہی ہے۔اس اسکیم کے تحت تلنگانہ نیتا پوڈو پو (بافندوں کی بچت کا فنڈ)، تلنگانہ نیتا بھدراتا (بافندوں کا بیمہ) اور تلنگانہ نیتا بھروسہ (بافندوں کا تحفظ) کے بشمول کے متعدد اقدامات پر عمل آوری کی جارہی ہے۔ جاریہ سال ۱۰ فیصد یارن سبسیڈی کے تحت ۳۷ء۴۹ کروڑ روپئے کی رقم اجرائی عمل میں لاتے ہوئے سال ۲۰۱۸ سے لیکر ۲۰۲۲ تک برقی کرگھے کے ورکروں کے زیر التواء کا احاطہ کیا گیا ہے۔ بافندوں کو مزید مدد کی فراہمی کیلئے حکومت نے راجنا سرسلہ اور ویملا واڑہ میں ۵۰ کروڑ روپئے کے کارپس فنڈس سے ایک یارن ڈپو قائم کیا ہے۔

۹۱۔ حکومت نے یہ فیصلہ کیا ہے کہ ریاست بھر کے اپنی مدد آپ گروپس (ایس ایچ جیز) کے ۶۴ء۷ لاکھ اراکین کو

سالانہ دوعدد اعلیٰ معیار کی ساڑیاں دینے کا وعدہ کیا ہے۔ مقامی بافندوں کی مدد کے لئے ان ساڑیوں کی تیاری کو بھی پوری طرح سے تلنگانہ کے بافندوں کے لئے تفویض کر دیا گیا ہے۔

رواں موازنہ میں ہم پارچہ جات کے لئے ۳۷۱ کروڑ روپئے مختص کرنے کی تجویز دے رہے ہیں۔

محکمہ اقلیتی بہبود

۹۲۔ ہماری حکومت ریاست میں اقلیتوں کی فلاح و بہبود اور سلامتی کو یقینی بنانے کی پابند عہد ہے۔ اس عہد کے حصہ کے بطور 'ینگ انڈیا اقامتی اسکولس میں' جس کے قیام کا ریاستی حکومت منصوبہ رکھتی ہے' مختلف علاقوں سے اقلیتی اقامتی اسکولوں کو شامل کیا جائے گا۔ اس اقدام سے اقلیتی طلباء کو یکساں اکتسابی مواقع اور فطری نشوونما کو بڑھاوا دیتے ہوئے دیگر طلباء کے طرز پر اعلیٰ معیاری تعلیم تک رسائی فراہم ہوگی۔

۹۳۔ ہم نے سفرِ حج کے لئے' جو کہ ہمارے مسلم بھائیوں اور بہنوں کے لئے غیر معمولی مذہبی اہمیت رکھتا ہے' معقول فنڈس مختص کئے ہیں۔ ''حج ۲۰۲۴'' سفر میں تلنگانہ سے ۱۱,۴۴۶ عازمین کی ریکارڈ تعداد شامل رہی جو کہ ریاست کے لئے ایک تاریخی سنگ میل ہے۔ راجیو یوواکاسم اسکیم کے حصہ کے بطور' اقلیتی نوجوانوں کو ۸۴۰ کروڑ روپئے کے فنڈ سے خود روزگار مواقع فراہم کئے جائیں گے۔

رواں موازنہ میں' ہم محکمہ اقلیتی بہبود کے لئے ۳,۵۹۱ کروڑ روپئے مختص کرنے کی تجویز دے رہے ہیں۔

محکمہ صنعت

ایم ایس ایم ای پالیسی ۔ ۲۰۲۴

۹۴۔ مائیکرو' چھوٹے اور متوسط کاروباریوں (ایم ایس ایم ایز) کو درپیش اہم چیالنجس کو محسوس کرتے ہوئے' حکومت تلنگانہ نے اس شعبہ میں ترقی و استحکام کی غرض سے ایم ایس ایم ای پالیسی ۲۰۲۴ متعارف کی ہے۔ اگلے پانچ برسوں میں' حکومت ریاست بھر میں زائد از ۲۵,۰۰۰ نئے ایم ایس ایم ای صنعتوں کے قیام کا ہدف مقرر کرتے ہوئے' ایم ایس ایم ای کے فروغ میں ۴,۰۰۰ کروڑ روپئے کا سرمایہ مشغول کرنے کا منصوبہ رکھتی ہے۔ پالیسی کا مقصد اپنی مدد آپ گروپوں (ایس ایچ جیز) حتمی مدد فراہمی کرنا' ہے جس سے ان کے ایم ایس ایم ایز میں بغیر رکاوٹ منتقلی عمل میں آئے۔ یہ اقدام' انٹرپرینرشپ

اوراختراع کومہمیز کرتے ہوئے' تلنگانہ میں معاشی ترقی اور فراہمی روزگار میں اہم تعاون کرے گا۔

صنعتی ترغیبات

۹۵۔ شمولیاتی صنعتی ترقی کو فروغ دینے کی بابت حکومت نے نئے صنعتی پارکس میں ۵ فیصد پلاٹس خواتین انٹر پریزس کو اور ۱۵ فیصد ایس سی/ایس ٹی انٹر پریزس کو مختص کرنے کا فیصلہ کیا ہے۔ علاوہ ازیں' ایس سی/ایس ٹی انٹر پریزس صنعتی شعبہ میں ان کی حصہ داری کی حوصلہ افزائی کے لئے ۵۰ لاکھ روپئے کی اعظم ترین حد سے مشروط' ۵۰ فیصد تک اراضی لاگت سبسڈی حاصل کریں گے۔ خانگی کارخانہ جات عمارتوں کی مزید مدد کے لئے' حکومت اسٹامپ ڈیوٹی تخفیف' برقی شرح رعایتوں' اور اراضی لاگت سبسڈیز کی پیشکش کررہی ہے۔ اس کے علاوہ' صنعتوں کو مالیاتی چیالنجس سے نمٹنے کیلئے سرمایہ مشغولیت سبسڈی اسکیم متعارف کی گئی ہے' مستحکم صنعتی ترقی کی فنڈنگ اور ترقی کیلئے زبردست رسائی کو یقینی بنایا جائے۔

میگا ماسٹر پلان۔ ۲۰۵۰

۹۶۔ تلنگانہ بھر میں ۲۰۵۰ تک وسیع پیمانے پر صنعتی ترقی کے حصول کے لئے حکومت نے میگا ماسٹر پلان ۔ ۲۰۵۰ متعارف کیا ہے۔ اس پالیسی کا اہم مقصد صنعتی ترقی کو غیر مرکوز کرنا ہے تاکہ حیدرآباد صنعتی ترقی کا تنہا مرکز نہ رہے بلکہ ریاست کے تمام علاقوں میں متوازن اور مستحکم ترقی کا مشاہدہ ہو۔ اس اقدام کے حصہ کے بطور حکومت تلنگانہ بھر میں آئی ٹی' فارماسیوٹیکل' ہیلتھ کیئر' فوڈ پروسسنگ' اسپورٹس' آٹو موبائیلس' ملبوسات' دھاتی برتن' ہینڈلومس اور زیورات کی تیاری کے بشمول دیگر شعبہ مخصوص صنعتی کلسٹرس قائم کررہی ہے۔ یہ کلسٹرس ساری ریاست میں معاشی توسیع' روزگار کی فراہمی اور انفراسٹرکچر فروغ کو آگے بڑھائیں گے۔ مزید یہ کہ' حکومت قومی شاہراہ ۱۶۳ کے دونوں جانب حیدرآباد۔ ورنگل صنعتی راہداری قائم کررہی ہے' یہ اہم ترقی راہداری ہوگی جو سرمایہ کاری کو راغب کریگی اور علاقائی صنعتیانہ کو فروغ دے گی۔

گرین فیلڈ فارما کلسٹرس

۹۷۔ تلنگانہ کے موقف کو عالمی فارماسیوٹیکل اور حیاتیاتی علوم کے مرکز کی حیثیت سے مضبوط کرتے ہوئے' حکومت اضلاع رنگا ریڈی اور محبوب نگر میں گرین فیلڈ فارما کلسٹرس قائم کرنے کا منصوبہ رکھتی ہے۔ یہ کلسٹرس عالمی درجہ کے انفراسٹرکچر سے لیس ہوں گے' فارماسیوٹیکل' بائیوٹیک اور لائف سائنسس کمپنیوں کو ان کی سرگرمیوں کا معیار بڑھانے میں

ضروری مدد فراہم کریں گے۔ فارماسٹی، اینٹی بائیوٹک، سینتھٹک ادویہ، ویکسنس، نیوٹراسیوٹیکلس، جڑی بوٹی کی دوائیں اور کاسمٹک سے جڑی مصنوعات کی پیداوار کے لئے مخصوص مرکز کی حیثیت سے کام کرے گا۔

صنعتی سرمایہ کاری کو فروغ

۹۸۔ تلنگانہ نے سرکردہ عالمی سرمایہ کاری مقام کی حیثیت سے خود کو منوایا ہے۔ جنوری ۲۰۲۵ میں، داؤس میں منعقدہ عالمی معاشی فورم کی سالانہ کانفرنس کے دوران، عزت مآب وزیر اعلیٰ شری ریونت ریڈی اور وزیر آئی ٹی و صنعت شری ڈوڈیلا سریدھر بابو نے عالمی صنعتی قائدین کے ساتھ اعلیٰ سطحی مذاکرات کئے، اور تلنگانہ کو سرمایہ کاری کے اہم مرکز کی حیثیت سے سرگرمی سے فروغ دیا۔ ان کوششوں کے نتیجہ میں ریاستی حکومت ٹکنالوجی، سبز توانائی، دفاع اور ڈیٹا انفراسٹرکچر جیسے اہم شعبوں کی ۱۶ عالمی شہرت یافتہ کمپنیوں کے ساتھ ۱۷۸ لاکھ کروڑ روپئے کے سرمایہ کاری معاہدے کرنے میں کامیاب ہوئی۔ یہ گزشتہ سال کے مقابل سرمایہ کاری قدر میں چار گنا اضافہ ہے، جس سے تلنگانہ کی فروغ پذیر صنعتی اہمیت واضح ہوتی ہے۔ علاوہ ازیں، امریکہ، جنوبی کوریا اور سنگاپور کے سرکاری دوروں کے دوران، عزت مآب وزیر اعلیٰ نے ۱۴,۹۰۰ کروڑ روپئے کی اضافی سرمایہ کاری حاصل کی، اور کاروبار، اختراع، اور مستحکم صنعتی فروغ کے لئے عالمی مرکز قوت کی حیثیت سے تلنگانہ کے موقف کو مزید مستحکم کیا۔

رواں موازنہ میں، ہم محکمہ صنعت کے لئے ۳,۵۲۷ کروڑ روپئے مختص کرنے کی تجویز دے رہے ہیں۔

انفارمیشن ٹکنالوجی (آئی ٹی) اور آئی ٹی مربوط خدمات

۹۹۔ تلنگانہ میں آئی ٹی شعبہ نے گزشتہ سال، ترقی پذیر سرکاری پالیسیوں کے سبب قابل لحاظ ترقی کا مشاہدہ کیا جو کہ خدمات صنعت کی توسیع کے لئے سرگرم مدد کرتی ہیں۔ مصنوعی ذہانت (اے آئی)، بلاک چین، اور ایڈوانسڈ ڈیجیٹل سولیوشنس جیسی جدید ترین ٹکنالوجیوں پر خصوصی توجہ مرکوز کرتے ہوئے، حکومت ٹکنالوجی اختراع اور جدید کاری کو بڑھاوا دینے کی پابند عہد ہے۔

۱۰۰۔ ستمبر ۲۰۲۴ میں، حکومت تلنگانہ نے باوقار اے آئی عالمی کانفرنس ۲۰۲۴ کی کامیاب میزبانی کی، اور مصنوعی ذہانت (اے آئی) میں عالمی لیڈر بننے کے ریاست کے عزم کا اعادہ کیا۔ کانفرنس میں امریکہ، برطانیہ، نیدرلینڈس اور ملائیشیا کے

بشمول زائد از ۱۰۰ ممالک سے صنعتی قائدین' اے آئی ماہرین' اسٹارٹ اپ بانیان اور طلباء کے بشمول ۱۰,۰۰۰ وفود نے شرکت کی۔ اس کانفرنس کے دوران' حکومت نے سرکردہ اے آئی کمپنیوں جیسے این وی آئی ڈی آئی اے' مائیکروسافٹ' امیزون ویب سرویسس (اے ڈبلیوایس) اور سی ڈی اے سی' ساتھ ہی ساتھ متعدد ابھرتے ہوئے اے آئی اسٹارٹ اپس کے ساتھ ۱۲۰ اہم یادداشت ہائے مفاہمت (ایم اویوز) پر دستخط کئے۔ تلنگانہ کو اے آئی مرکز قوت کی حیثیت سے قائم کرنے کی سمت ایک بڑا قدم اٹھاتے ہوئے حکومت نے اے آئی حکمت عملی روڈ میاپ واضح کیا' جس میں اے آئی مبنی اسٹارٹ اپس' سرکاری ملازمین اور نوجوانوں کی اے آئی میں مہارت کو بڑھاوا' اور حکمرانی و عوامی نظم و نسق میں اے آئی کو مربوط کرنے جیسے توجہ کے اہم پہلوؤں کا احاطہ کیا۔

۱۰۱۔ فیوچر سٹی مساعی کے حصہ کے بطور' تلنگانہ حکومت' اے آئی اختراع اور انٹر پرائز کے لئے عالمی مرکز میں تبدیل کرنے کے مقصد سے ۲۰۰' ایکرس پر محیط جدید ترین اے آئی سٹی کو فروغ دے رہی ہے۔ یہ اے آئی سٹی سرکردہ ہمہ قومی کارپوریشنوں کے لئے مرکز کے طور پر کام کرے گا۔ اس مساعی کے لئے اہم سنگ میل یہ ہے کہ' گوگل نے اے آئی سٹی میں اے آئی پر مبنی ایکسلیٹر سنٹر قائم کرنے کا عہد کیا ہے۔

رواں موازنہ میں' ہم محکمہ انفارمیشن ٹکنالوجی کے لئے ۷۷۴ کروڑ روپئے مختص کرنے کی تجویز دے رہے ہیں۔

توانائی

۱۰۲۔ بنارکاوٹ اور اعلیٰ معیاری برقی سربراہی کو یقینی بنانا حکومت کی اولین ترجیح برقرار ہے۔ روایتی توانائی کے وسائل بروئے کار لانے کو جاری رکھتے ہوئے' حکومت قابل تجدید اور متبادل توانائی وسائل کے اختیار کرنے کو بھی بڑھاوا دے رہی ہے۔

۱۰۳۔ تلنگانہ میں تیز رفتار صنعتی' زرعی اور معاشی توسیع کے نتیجہ میں' برقی صرفہ میں قابل لحاظ اضافہ ہوا ہے۔ علاوہ ازیں' ٹی ایس ٹرانسکو نے ریاست بھر میں موثر اور قابل بھروسہ برقی تقسیم اور اقل ترین منتقلی نقصانات کے ذریعہ ہندوستان کی سرکردہ کارکردگی والی برقی ٹرانسمیشن کمپنیوں میں سے ایک کی حیثیت سے خود کو منوایا۔ اس سال بھی' اگرچہ تلنگانہ کی برقی طلب کا عروج ۱۶,۹۱۸ میگاواٹ تک پہنچ گئی' ہم عوام کو بلا خلل برقی سربراہی فراہم کرنے کے اہل رہے ہیں۔

۱۰۴۔ مستحکم توانائی کے لئے اشد ضرورت کو تسلیم کرتے ہوئے، حکومت تلنگانہ نے قابل تجدید اور ماحولیات دوست برقی پیداوار کی جانب منتقلی کو تیز گام کرنے کے مقصد کے ساتھ ''کلین اینڈ گرین انرجی پالیسی ۔ ۲۰۲۵'' متعارف کی ہے۔ اس پالیسی کے تحت، ریاست نے ۲۰۳۰ تک ۲۰,۰۰۰ میگا واٹ اضافی قابل تجدید توانائی پیداوار کا باوقار ہدف مقرر کیا اور ۲۰۳۵ تک ۴۰,۰۰۰ میگا واٹ تک توسیع کی، جو صاف ستھری توانائی پر مبنی مستقبل کے اس کے عہد کی تجدید ہے۔ گرڈ استحکام اور توانائی ذخیرہ صلاحیتوں کو مستحکم کرنے کے لئے حکومت شنکر پلی میں ۲۵۰ میگا واٹ/۵۰۰ میگا ہرٹز بیاٹری توانائی ذخیرہ سسٹم قائم کررہی ہے۔ علاوہ ازیں، اپنی قابل تجدید توانائی وسائل کو متنوع بنانے کی اہم مساعی کے تحت سنگارینی کالریز کمپنی لمیٹیڈ (ایس سی سی ایل) اور تلنگانہ قابل تجدید توانائی فروغ کارپوریشن (ٹی آر ای ڈی سی او) جیو تھرمل توانائی مبنی برقی پیداوار پر مشترکہ کام کررہے ہیں، جس سے مستحکم، اختراعی توانائی سولیوشنس میں لیڈر کی حیثیت سے تلنگانہ کا موقف مزید مضبوط ہوا۔

۱۰۵۔ حکومت تلنگانہ نے کسانوں کو بلاخلل مفت برقی سربراہی کو یقینی بنانے کے لئے برقی پیداوار کمپنیوں کو سبسڈیز میں ۱۱,۵۰۰ کروڑ روپئے مختص کئے ہیں۔ علاوہ ازیں، گروہا جیوتی اسکیم کے تحت، ریاست بھر میں ۵۰ لاکھ گھروں اور ۳۰,۰۰۰ سرکاری تعلیمی ادارہ جات کو ۲۰۰ یونٹس تک مفت برقی فراہم کی جارہی ہے۔ ان سرگرمیوں کو مستحکم رکھنے اور توسیع دینے کے لئے حکومت نے رواں موازنہ میں ۳,۰۰۰ کروڑ روپئے مختص کئے ہیں۔

یدادری تھرمل پاور پلانٹ (وائی ٹی پی ایس)

۱۰۶۔ یدادری تھرمل پاور پلانٹ (وائی ٹی پی ایس) واقع، ویرلا پالیم موضع، دماراچیرلا منڈل، نلگنڈہ ضلع کوٹی ایس جینکو کی نگرانی میں ترقی دی جارہی ہے۔ تاہم، ناگزیر ماحولیاتی منظوریاں حاصل کرنے میں سابقہ حکومت کی بے عملی کے سبب، پراجکٹ کو کافی تاخیر کا سامنا رہا۔ ہماری حکومت نے درکار منظوریاں حاصل کرنے کے لئے فیصلہ کن اقدام کیا اور دو یونٹس میں برقی پیداوار کا کامیابی سے آغاز کیا۔ ہم، مئی ۲۰۲۵ تک تمام پانچ یونٹس کے بھرپور کارکرد ہونے کو یقینی بنانے کے اقدامات کررہے ہیں۔

برقی ایمبولنس سرویس

۱۰۷۔ ہندوستان میں اپنی نوعیت کی پہلی مساعی میں، حکومت تلنگانہ نے عوام کو تیز رفتار اور مزید موثر برقی خدمات کی فراہمی

کے لئے برقی ایمبولنس سرویس کا آغاز کیا۔ یہ تخلیقی مساعی برقی سے جڑے کسی بھی مسائل کی تیز رفتار یکسوئی کو یقینی بناتی ہے۔ شہری ٹول فری نمبر ۱۹۱۲' پر کال کرتے ہوئے برقی خلل کی شکایت کر سکتے ہیں' جس پر متعین ردعمل ٹیم مسئلہ کو حل کرنے کے لئے فی الفور روانہ کر دی جائے گی۔ ہر برقی ایمبولینس میں ایک اسسٹنٹ انجینئر اور تین لائن مین پر مشتمل عملہ ۲۴/۷ دستیاب رہے گا اور بلا خلل خدمت کو یقینی بنائے گا۔ یہ ایمبولینس ٹرانسفارمر' تھرمل بصارتی کیمرے' اعلیٰ معیاری کیبلس' حفاظتی آلات اور جدید مرمتی ساز و سامان سے مکمل لیس ہوں گے جس سے برقی مسائل کے تیز رفتار اور موثر انسداد کا موقع ملے گا۔ فی الحال حیدرآباد ۵۷ سب ڈیویژنس میں ایک گاڑی مختص کی گئی ہے جس سے ردعمل میں قابل لحاظ بہتری آئی ہے۔ حکومت اب اس اختراعی خدمت کی ریاست بھر میں توسیع کی سمت کام کر رہی ہے' جو قابل بھروسہ اور موثر برقی سربراہی کے تلنگانہ کے عہد کی عکاسی ہے۔

رواں موازنہ میں' ہم محکمہ توانائی کے لئے ۲۱,۲۲۱ کروڑ روپئے مختص کرنے کی تجویز دے رہے ہیں۔

صحت' طبابت اور خاندانی بہبود

۱۰۸۔ حکومت تلنگانہ نے صحت نگہداشت شعبہ کو مستحکم کرنے اور طبی خدمات کی توسیع کے لئے غیر معمولی اصلاحات لائے ہیں۔ دسمبر' ۲۰۲۳ تک' حکومت نے آروگیا شری اسکیم کے تحت مختلف دواخانوں کو ۱,۲۱۵ کروڑ روپئے جاری کئے' جو سابقہ اختصاص کے مقابل ۵۰ فیصد اضافہ ہے۔ اس مساعی نے ریاست بھر میں ۲ء۸۴ کروڑ شہریوں کے لئے معیاری صحت نگہداشت تک بلا خلل رسائی کو یقینی بنایا ہے۔ مزید یہ کہ' قومی صحت مشن (این ایچ ایم) کے تحت زیادہ سے زیادہ فنڈ حاصل کرنے کے لئے' ریاستی حکومت نے اپنے حصہ کی بروقت اور باضابطہ اجرائی کو یقینی بنایا جس سے تلنگانہ سابقہ برسوں کے مقابل عظیم تر مالیاتی مدد حاصل کر پایا۔

۱۰۹۔ ریاست بھر میں ۱۰۲' مراکز کے ذریعہ ڈائیلاسیس کی مفت خدمات کی دستیابی کے ذریعہ ایک لاکھ سے زائد مریضوں کو فائدہ پہنچایا گیا اور عوام پر عائد مالیاتی بوجھ میں ۹۴۸' کروڑ روپئے تک کی کمی کی گئی۔ ان خدمات میں مزید توسیع کرنے کے لئے ۹۵' ڈائیلاسیس کے جدید مراکز کو منظوری دی گئی۔ علاوہ ازیں ہنگامی طور پر طبی امداد کو بڑھانے کی خاطر منڈلوں میں ۱۳۶' نئی ایمبولینس تعینات کی گئی جہاں پر سابق میں ایمبولینس کی خدمات دستیاب نہیں تھیں۔

۱۱۰۔ ہماری جانب سے طبی تعلیم میں اور اسپتال کے انفرااسٹرکچر میں واضح انداز میں اضافہ کیا جارہا ہے۔اس اقدام کے ایک حصہ کے طور پر حال ہی میں قائم میڈیکل کالجس میں ۴۰۰' ایم بی بی ایس کے اضافی نشستوں کو متعارف کیا گیا ہے۔ مزید براں ۱۶' جدید نرسنگ کالجس اور ۲۸' ملحقہ صحت کی سائنس کے کالجس کے قیام کے ذریعہ ۲,۶۴۰' اضافی طلبا کو ہر سال طبی تعلیم حاصل کرنے کا موقع میسر ہوگا۔

۱۱۱۔ تاریخی عثمانیہ اسپتال کی بحالی کی خاطر' جو کہ ایک صدی قبل وراثت ہے اور فی الحال مخدوش حالت میں ہے' ہم نے ایک بے مثال طبی ادارہ کی تعمیر پر غور کیا ہے۔ ۲۷' ایکرس پر پھیلا ہوا یہ پراجیکٹ ۲,۷۰۰' کروڑ روپئے کے سرمایہ سے فروغ دیا جارہا تا کہ نگہداشت صحت خدمات کو بڑھا دیا جائے وہاں کے انفرااسٹرکچر کو عصری بنایا جائے۔

رواں موازنہ میں ہم محکمہ صحت' طبابت اور خاندانی بہبود کے لئے ۱۲,۳۹۳' کروڑ روپئے مختص کرنے کی تجویز دے رہے ہیں۔

محکمہ بلدی نظم ونسق وشہری ترقیات:

۱۱۲۔ ملک بھر میں تلنگانہ' تیز تر شہریانہ کا مشاہدہ کررہا ہے جو کہ تیز رفتاری کے ساتھ پھیلتی ہوئی آئی ٹی صنعت' انفرااسٹرکچر کے فروغ اور بدلتے ہوئے سرکاری اقدامات کے باعث ہوا ہے۔حیدرآباد کے علاوہ ہم ورنگل' نظام آباد اور کھمم جیسے ٹائر-۲ شہروں کو سرگرمی سے فروغ دے رہے ہیں۔ ورنگل کو تعلیم' نگہداشت صحت اور آئی ٹی کے مرکز کے طور پر قائم کیا جارہا ہے جبکہ نظام آباد اور کھمم کو زراعت پر مبنی صنعتوں اور مینوفیکچرنگ کے اہم مراکز میں تبدیل کیا جارہا ہے۔

۱۱۳۔ حیدرآباد تیز تر ترقی سے گزر رہا ہے جس کے ساتھ ہی ہم ایچ۔سٹی نامی منصوبے پر عمل آوری کررہے ہیں تا کہ شہری انفرااسٹرکچر کو مضبوط بنایا جائے اور بڑھتے ہوئے ٹرافک کے ہجوم کو موثر انداز میں سنبھالا جائے۔ پہلے مرحلے کے حصے کے طور ہم نے ۰۳۲,۷' کروڑ روپئے کی تخمینی لاگت سے ۳۱' فلائی اوورس کی تعمیر' ۱۷ میر زمین راستوں اور ۱۰' سڑکوں کی توسیع کے پراجیکٹس کو شروع کیا ہے۔علاوہ ازیں خوبصورتی سے جڑے پراجیکٹس ۱۵۰' کروڑ روپئے کی لاگت سے پیش رفت کے مرحلے میں ہے۔

۱۱۴۔ سال ۲۰۲۴ میں آبی انفرااسٹرکچر اور ماحولیاتی استحکام میں بہتری لانے کے لئے متعدد اہم پراجیکٹس کا آغاز کیا۔ہم نے عثمان ساگر اور حمایت ساگر ذخائر آب پر جملہ ۲۰' کی گنجائش کے حامل ۴' عدد پانی کی صفائی کرنے والے پلانٹس (ایس ٹی

پیز) کی تعمیر کا آغاز کرتے ہوئے ناکارہ پانی کو موثر انداز میں صاف کرنے اور پانی کے معیار میں بہتری لانے کو یقینی بنایا ہے۔ علاوہ ازیں موسی ریور فرنٹ ڈیولپمنٹ پراجیکٹ کے تحت ہم عثمان ساگر اور حمایت ساگر کے ذخائر آب کو گوداوری پینے کے پانی کی سربراہی کی اسکیم کے ذریعہ گوداوری کے پانی سے بھرتے ہوئے بحال کررہے ہیں اس اقدام کا مقصد ان ذخائر آب کے ماحولیاتی توازن کی برقراری کے ساتھ مستقبل کے لئے پائیدار آبی سربراہی کو محفوظ بنانا ہے۔

۱۱۵۔ کئی دہوں میں پہلی مرتبہ آبی بورڈ نے نظرانداز کئے گئے مین ہولس سیولائنس کی بحالی کے لئے جامع انداز میں مٹی کی نکاسی اور صفائی کا آغاز کیا ہے۔ اس کوشش کے حصہ کے بطور ۳,۰۲۵ کلومیٹر طویل سیور لائنس کی صفائی کی گئی اور ۲٫۳۹ لاکھ مین ہولس سے مٹی کی نکاسی کی گئی۔ اس طرح سے بڑے پیمانہ پر مبنی اس آپریشن نے سیوریج سے متعلق شکایت میں ۲۵ فیصد زائد تک کمی کردی جو کہ شہری صفائی کو بہتر بنانے، ڈرینیج کو موثر کرنے اور عوامی صحت میں بہتری لانے کی نمایاں مثال ہے۔

۱۱۶۔ آبی سربراہی والا اوآر آر پراجیکٹس کا مرحلہ۔دوم فی الحال قطعی مرحلے میں ہے جس کے ذریعہ حیدرآباد میٹروپولیٹن ڈیولپمنٹ اتھاریٹی (ایچ ایم ڈی اے) کے حدود میں واقع شہری علاقہ جات کو پینے کے پانی کی سربراہی کو یقینی بنایا جائے گا۔ شہری سیلاب کے خاتمے کے لئے حکومت کی جانب سے ایک جامع ڈرینیج سسٹم کو نافذ کیا جارہا ہے۔ حیدرآباد میں ۵,۹۴۲ کروڑ روپئے کے ایک جامع اسٹرام واٹر ڈرینیج واٹر پراجیکٹ کو منظوری دی گئی تاکہ سیلاب کی نگرانی میں اضافہ کیا جائے اور پانی جمع ہونے پر روک لگائی جائے اور شہری سہولیات کو بہتر بنایا جائے۔

۱۱۷۔ حال ہی میں قائم نئی بلدیات کی ترقی اور پیداوار اور ریاست بھر کے شہری ترقیاتی اتھاریٹیز میں اضافہ کرنے کے لئے ہم نے ۴,۵۰۰ کروڑ روپئے کی سرمایہ کاری کا ایک منصوبہ وضع کیا ہے اس فنڈنگ کا آنے والے تین برسوں میں منظم انداز میں استعمال کرتے ہوئے ضروری شہری انفرااسٹرکچر میں اضافہ کیا جائے گا اور بہتر منصوبہ کے حامل، پائیدار و عصری شہری ترقی کو یقینی بنایا جائے گا۔

فیوچر سٹی:

۱۱۸۔ حکومت کی جانب سے ہندوستان کے اولین نٹ۔زیرو فیوچر سٹی کو فروغ دینے پر غور کرتے ہوئے پائیدار اور

اسمارٹ شہر یانہ میں نئے معیار کو قائم کیا جارہا ہے۔ دنیا کے اعلیٰ شہروں کے حریف کے بطور تیار کردہ یہ ماحول دوست' الٹرا ماڈرن میٹروپولیس' ایک باوقار انفرااسٹرکچر' بے مثال ٹیکنالوجی کی تیاری کرے گا اور آلودگی سے پاک ماحول فراہم کرے گا۔ سری سیلم اور ناگرجنا ساگر شاہراہوں کے درمیان ۵۶' مواضعات کے اطراف ۶۵' مربع کلومیٹر پر پھیلا ہوا یہ بے مثال میگا اربن پراجیکٹ کو اختراعی اور معاشی ترقی کے اضافہ کے لئے تیار کیا گیا اس کی تیز تر تکمیل کو یقینی بنانے کی خاطر فیوچرسٹی ڈیولپمنٹ اتھاریٹی (ایف سی ڈی اے) کو قائم کیا گیا۔ نئی نسل کا حامل یہ شہر ملٹی ماڈل رابطے سے لیس رہے گا اور یہاں پر برقی پر مشتمل عوامی آمدورفت' سرسبز وشاداب عمارتیں موجود رہیں گی جو پائیدار اور خوبصورت زندگی کے ماحولیاتی نظام کو مزید بہتر بنائیں گی۔ علاوہ ازیں اس میں اے آئی سٹی' فارماہب اسپورٹس سٹی' کلین انرجی اینوویشن زون جیسے خصوصی علاقہ موجود رہیں گے جو اسے ٹیکنالوجی صنعت اور مستحکم ترقی کے ایک عالمی مرکز میں تبدیل کریں گے۔

اسپیڈ (خوبصورت' سرگرم' موثر اور متاثر کن منتقلی) اقدام:

۱۱۹۔ ریاستی حکومت نے ایک مقررہ مدت میں ۱۹' اہم پراجیکٹس کی تیز تر تکمیل کے لئے اسپیڈ (خوبصورت' سرگرم' موثر اور متاثر کن منتقلی) کا آغاز کیا ہے یہ اقدام بروقت نگرانی' تیز تر تکمیل اور وسائل کی موثر انداز میں دیکھ بھال پر توجہ مرکوز کرتا ہے تاکہ سرکاری فوائد کو وقت پر منتقلی اور اس میں اضافہ کو یقینی بنایا جاسکے۔ اسپیڈ کے تحت چند اہم پراجیکٹس میں موسی ریور فرنٹ ڈیولپمنٹ' میٹرو ریل کی توسیع' علاقائی رنگ روڈ کی تعمیر' دہلی میں تلنگانہ بھون کی تعمیر' عثمانیہ اسپتال کی نئی عمارت اور اینٹی نارکوٹکس کی حکمت عملی پر عمل آوری شامل ہے۔

رواں موازنہ میں ہم محکمہ بلدی نظم ونسق وشہری ترقیات کے لئے ۷,۶۷۷ روپئے مختص کرنے کی تجویز دے رہے ہیں۔

آبپاشی وکمانڈ ایریا ڈیولپمنٹ:

۱۲۰۔ عوام کی مسلسل جدوجہد تلنگانہ کی حصولی کے بعد سابقہ حکومت کرشنا اور گوداوری دریا کے پانی کے اختصاص کے ریاست کے جائز حصے کے تحفظ کے لئے کوئی فیصلہ کن قدم اٹھانے میں ناکام رہی۔ مزید یہ کہ سابقہ حکومت نے سرکاری طور پر آندھرا پردیش دریائے کرشنا کے ۸۱۱' ٹی ایم سی میں سے ۵۱۱ ٹی ایم سی پانی سے استفادہ کرنے کی آندھرا پردیش کو اجازت دیتے ہوئے تلنگانہ کو اس کے جائز حصے سے محروم کردیا ریاست کے کسانوں کے ساتھ شدید ناانصافی کی۔

۱۲۱۔ پانی کے تلنگانہ کے جائز حصے کو محفوظ کرنے کے لئے برجیش کمار ٹریبونل ایک جامع اور تفصیلات پر مبنی مباحثہ پیش کیا ہے۔ ہم نے اس بات کو بھی آشکار کیا کہ کم پانی مختص کرنے کے باوجود کس طرح سے آندھرا پردیش اپنے جائز حصے کے جائز پانی کے استعمال کر رہا ہے اور ٹریبونل سے مطالبہ کیا کہ وہ اصلاحی اقدامات کرے۔ پانی کے استعمال کی درست انداز میں نگرانی کرنے اور اسے باقاعدہ بنانے کو یقینی کرنے کی خاطر ہم نے دونوں ریاستوں میں پانی کی بروقت کھپت کی نگرانی کے لئے ایک ٹیلی میٹری نظام پر عمل آوری کی تجویز پیش کی ہے۔ ہم نے اس خواہش کا اظہار کیا کہ ضرورت پڑنے پر اس نظام کے قیام کے خرچ کو بھی برداشت کرتے ہوئے اس بات کو یقینی بنائیں گے کہ تلنگانہ کے آبی وسائل محفوظ ہو جائیں اور غیر منصفانہ انداز میں ان کا رخ تبدیل کیا نہ جائے۔

۱۲۲۔ ریاست بھر کے آبپاشی کے تمام زیرالتوا پراجیکٹس کی وقت پر تکمیل کو یقینی بنانے کے لئے ہم نے ایک حکمت عملی پر مبنی منصوبہ وضع کیا ہے اور انھیں ہنگامی اور ضروری امر کی اساس پر زمرہ الف اور ب میں تقسیم کیا ہے۔ حکومت کا اولین نشانہ اقل ترین سرمایہ کے ساتھ زیادہ سے زیادہ اراضی کو کاشت کاری کے تحت لانا ہے۔ اس کوشش کے حصے کے طور پر ہم نے نلگنڈہ اور یدادری اور بھوانگیری اضلاع کے خشک سالی سے متاثرہ علاقہ جات کو پانی سربراہ کرنے کے لئے اودے سمدرم۔ برہمانا ویلا مالا لفٹ آبپاشی پراجیکٹ کا آغاز کیا ہے۔ یہ پراجیکٹ اودے سمدرم متوازن ذخیرہ آب سے ۶٫۷۰ ٹی ایم سی پانی کو برہمانا ویلا مالا متوازن ذخیرہ آب میں جاری کرے گا۔ اس کی تکمیل کے ساتھ ہی یہ پراجیکٹ ۹۴ مواضعات کی ایک لاکھ ایکڑ اراضی کو سیراب کرے گا اور فلورائیڈ آلودگی سے متاثرہ ۱۰۷ مواضعات کو صاف پینے کا پانی سربراہ کرتے ہوئے زرعی پیداوار اور صحت عامہ دونوں میں نمایاں بہتری لائے گا۔

۱۲۳۔ ایس جے پال ریڈی پالمور رنگا ریڈی لفٹ آبپاشی اسکیم کے حصہ کے طور پر حکومت نے کے پی لکشمی دیوی پلی ذخیرہ آب کی بروقت تعمیر کا آغاز کیا ہے۔ حکومت نے موسی پراجیکٹ کے تحت ۲۶۶٫۶۵ کروڑ کے موازنہ جاتی اختصاص کے ذریعہ بونا دیگانی کے تحت بحال کرنے کی انتظامی منظوری عطا کی ہے۔ ان فنڈس کا استعمال بونا دی گانی نہر کی جامع انداز میں بحالی اور عصریانے کے ساتھ یدادری ضلع کے پلائی پلی اور دھرما ریڈی پلی نہروں کی بحالی کے لئے استعمال کرتے ہوئے پانی کی تقسیم میں بہتری، زرعی پیداوار میں اضافہ اور اس علاقہ کے کسانوں کے لئے طویل مدتی فوائد کو یقینی بنائے گا۔

رواں موازنہ میں ہم محکمہ آبپاشی وکمانڈ ایریا ڈیولپمنٹ کے لئے ۲۳,۳۷۳ کروڑ روپئے مختص کرنے کی تجویز دے رہے ہیں۔

محکمہ شوارع وعمارات (آر اینڈ بی)

۱۲۴۔ حکومت تلنگانہ نے سڑکوں کے انفرااسٹرکچر کی ترقی میں اضافہ کے لئے ہائبریڈ انیوٹی ماڈل (ایچ اے ایم) کو اختیار کیا ہے اس ماڈل کے تحت فنڈنگ کا ۴۰ فیصد حکومت کی جانب سے فراہم کیا جائے گا جب کہ ۶۰ فیصد کو خانگی ڈیولپرس سے حاصل کرتے ہوئے وسائل کے موثر انداز میں استعمال اور ان کی تیز تر تکمیل کو یقینی بنایا جائے گا۔ اس اقدام کے حصے کے طور پر حکومت نے ۲۸,۰۰۰ کروڑ روپئے کی تخمینی سرمایہ کاری کے ساتھ ۲۰۲۸ تک ۱۷,۰۰۰ کلومیٹر طویل دیہی سڑکوں کو ترقی دینے کا ارادہ کیا ہے۔

۱۲۵۔ ریاستی حکومت نے رابطے کو مستحکم کرنے اور حمل ونقل کے انفرااسٹرکچر کو عصری بنانے کے لئے ۳,۷۲۵٫۲۲ کروڑ روپئے کی سرمایہ کاری سے ۷۶۹٫۳۵ کلومیٹر نئی سڑکوں کی تعمیر کو انتظامی منظوری دی ہے۔ اس اقدام کے حصے کے بطور پہلے ہی ۵۵ کلومیٹر تک سڑکوں کو اور ۹ عدد پلوں کو مکمل کرلیا گیا ہے۔

۱۲۶۔ ریاستی حکومت نے ہر ایک پنچایت کو بی ٹی (بیٹو مائینس) سڑک سے مربوط کرنے اور پُرسکون انداز میں حمل ونقل کی رسائی کی سہولت کو فراہم کرنے کو یقینی بناتے ہوئے دیہی رابطے میں بہتری لانے کی خاطر ایک اہم قدم اٹھایا ہے۔ علاوہ ازیں ناکارہ دیہی سڑکوں کی بڑے پیمانے پر مرمت اور درستگی کی گئی ہے۔ حکومت نے ۱۲ ضلع مستقر میں ۹۷۲ کروڑ روپئے کے موازنہ جاتی اختصاص کے ذریعہ عصری عدالتی کامپلیکس کی تعمیر کو انتظامی منظوری دیتے ہوئے ریاست بھر میں قانونی سہولیات میں بہتری اور انصاف تک موثر رسائی کو یقینی بنایا ہے۔

۱۲۷۔ ریاستی حکومت کی بلاتکان کوششوں کے باعث مرکزی حکومت نے بالآخر ورنگل کے ممنورا ایرپورٹ کی طویل عرصے سے التواء کا شکار تعمیر کو منظوری عطا کی ہے۔ شہر حیدرآباد کے اطراف قومی شاہراہ کے نٹ ورک میں پائی جانے والی خلاء کو پُر کرنے کے لئے علاقائی رنگ روڈ کے منصوبے کو فروغ دیا گیا ہے۔ ایسی تجویز پیش کی گئی ہے کہ ابتدا میں ۴ لائن بچھائی جائیں اور مستقبل کے ٹرافک کی ضروریات کی اساس پر اس میں ۸ لائنوں تک توسیع کی جائے۔ اس پراجیکٹ کے شمالی حصے کے لئے حصول اراضی کے عمل کا پہلے ہی آغاز کردیا گیا ہے۔ جنوبی حصے کے این ایچ اے آئی کے مشیروں کا تقرر کیا ہے تاکہ

پراجیکٹ کی تفصیلی رپورٹ تیار کی جائے۔حکومت اس پراجیکٹ کو تلنگانہ کی ترقی کے لئے ایک گیم چینجر تصور کررہی ہے۔

رواں موازنہ میں ہم محکمہ شوارع وعمارات کے لئے ۵,۹۰۷ کروڑ روپئے مختص کرنے کی تجویز دے رہے ہیں۔

سیاحت:

سیاحتی پالیسی

۱۲۸۔ حکومت تلنگانہ نے سیاحتی شعبہ کو ترقی دینے کے لئے اور ریاست کو ایک سفری مرکز کا مقام دلانے کے لئے نئی سیاحتی پالیسی رونما کی ہے۔اس پالیسی کا مقصد جی ایس ڈی پی کے لئے سیاحتی تعاون کو ۱۰ فیصد تک بڑھاتے ہوئے سرمایہ کاری میں ۱۵,۰۰۰ کروڑ روپئے کو راغب کرنا اور ۳ لاکھ روزگار کے مواقع پیدا کرنا ہے۔سال ۲۰۳۰ تک حکومت کا مقصد ۱۰ کروڑ ملکی سیاحوں اور ۵ لاکھ بین الاقوامی دورہ کنندوں کو راغب کرتے ہوئے تلنگانہ کو سیاحت اور معاشی ترقی کا ایک اہم مرکز بنانا ہے۔

۱۲۹۔ نئی سیاحتی پالیسی کے حصہ کے طور پر حکومت تلنگانہ کی جانب سے ریاست بھر میں سیاحت کے ۲۷ جامع زونس کو ترقی دی جارہی ہے جبکہ راجیو گاندھی انٹرنیشنل ایرپورٹ اور ریجنل رنگ روڈ (آر آر آر) کے قریب انفرااسٹرکچر کو بہتر بنایا جارہا ہے تاکہ رسائی اور سیاحت کی گنجائش میں اضافہ کیا جائے۔دریاؤں پر مبنی سیاحت کی فروغ کے لئے حکومت کی جانب سے جٹی تعمیر اسٹیشنوں کے آغاز، آبی کھیل کود، مکان نما کشتیاں اور دریائے گوداوری اور کرشنا میں دریاؤں کے تہوار کے لئے سرمایہ کاری کی جارہی ہے۔علاوہ ازیں سیاحتی سرمایہ کاروں کے لئے اور اراضی کے حصول کی منتقلی کی ترغیبات کے لئے سرمایہ پر سبسیڈی کی پیش کش کی گئی ہے تاکہ سیاحت کے فروغ میں حصہ لینے اور اسے بہتر بنانے میں خانگی شعبہ کی حوصلہ افزائی کی جائے۔ریاستی

حکومت نے سیاحت کے ایک بڑے مقام کی حیثیت سے نلامالا کی ترقی کی خاطر ۲۴۲ کروڑ روپئے مختص کرتے ہوئے اس علاقہ میں پائیدار اور ماحول دوست سیاحت کے فروغ کو یقینی بنایا ہے۔

رواں موازنہ میں ہم محکمہ سیاحت کے لئے ۷۷۵ کروڑ روپئے مختص کرنے کی تجویز دے رہے ہیں۔

ثقافت:

۱۳۰۔ تلنگانہ تحریک کی حوصلہ افزائی میں ''جیا جیا ہے تلنگانہ۔۔۔۔جنی جیا کیتانم'' نغمہ نے انتہائی اہم کردار ادا کیا ہے۔ معروف شاعر اندیسری کے قلم سے تحریر کردہ یہ ترانہ تلنگانہ کے عوام کی شناخت پائیداری' قربانیاں اور فتح ظاہر کرتا ہے۔حکومت نے اس کی اہمیت کو تسلیم کرتے ہوئے اسے سرکاری ریاستی ترانہ قرار دیا ہے اور تلنگانہ کے لئے جدوجہد کرنے والے جنگجوؤں کے جذبہ اور قربانیوں اور جذبات کو خراج ادا کیا ہے جبکہ آنے والی نسلوں کے لئے اس تحریک کی میراث کو محفوظ کردیا۔

۱۳۱۔ حکومت تلنگانہ نے تلنگانہ تلی کو ریاست کی شناخت کی علامت کے طور پر تسلیم کرلیا ہے اور سیکریٹریٹ کے احاطہ میں اس کے مجسمہ کی تنصیب عمل میں لائی۔طبقات' ذات اور علاقائی امتیاز کے لئے تیار کردہ یہ مجسمہ' عزت نفس' بااختیار بنانے اور تلنگانہ کی عوام کے اتحاد کے جذبے کی عکاسی کی نمائندگی کرتا ہے۔فلم' ٹیلی ویژن اور تھیٹر کی صنعت کو اعزاز بخشنے کے ایک اہم اقدام حکومت کی جانب سے آنے والے مہینے میں فنکاروں کی مہارت اور تہذیب ثقافت کا جشن مناتے ہوئے باوقار غدر فلم ایوارڈس کو سرکاری طور پر پیش کیا جائے گا۔

کھیل کود:

۱۳۲۔ حکومت تلنگانہ نے ایک جامع کھیل کود کی پالیسی شروع کی ہے اور ینگ انڈیا اسپورٹس یونیورسٹی قائم کررہی ہے تاکہ عالمی درجہ کے کھلاڑیوں کو تیار کیا گیا ہے اور انہیں فروغ دیا جائے۔اس اقدام کے حصے کے طور پر فیوچرسٹی میں ایک باوقار کھیل کود کے مرکز کو ترقی دی جائے گی۔ جسے عالمی معیار کے مطابق تعمیر کرتے ہوئے تلنگانہ کو کھیل کود میں مہارت حاصل کرنے کا ایک انتہائی مقام بنایا جائے گا۔کھیل کود کی اس یونیورسٹی میں ۱۲' عدد خصوصی اسپورٹس اکیڈیمیاں شامل رہیں گی جو مختلف شعبوں میں عصری تربیت کی پیش کش کرے گی۔کھیل کود کا یہ مرکز غیر معمولی انفرااسٹرکچر پر مشتمل رہے گا جس میں اسپورٹس سے متعلق معلومات کا مرکز اور اسپورٹس کا طبی مرکز شامل ہوگا جو سائنسی انداز میں تربیت فراہم کرے گا اور کارکردگی میں بہتری لائے گا اور زخمیوں کی دیکھ بھال کرتے ہوئے عالمی معیار کے مطابق کھیل کود کے فروغ کو یقینی بنائیگا۔

۱۳۳۔ تلنگانہ کی کرکٹ کی جان محمد سراج نے ٹی۔۲۰ ورلڈ کپ میں اپنے غیر معمولی مظاہرہ کے ذریعہ ریاست کو فخر سے سرفراز کرتے ہوئے عالمی مقبولیت حاصل کی ہے۔ان کی کامیابیوں کو تسلیم کرتے ہوئے ریاستی حکومت نے انھیں ڈپٹی

سپرنٹنڈنٹ آف پولیس (ڈی ایس پی) کے عہدے کے اعزاز سے نوازا ہے اور جوبلی ہلز میں ۶۰۰ مربع گز کی رہائشی اراضی مختص کی ہے۔ اسی طرح حکومت نے استنبول میں منعقدہ خواتین کی عالمی باکسنگ کی چمپئین شپ میں نمایاں کامیابی حاصل کرنے پر نکھت زرین کا ڈی ایس پی کی حیثیت سے تقرر کرتے ہوئے عالمی سطح پر کھیل کود کے اس کے چمپینس کی مدد کرنے اور اس کا جشن منانے کے عہد کو دہرایا ہے۔

۱۳۴۔ تلنگانہ کی نوجوان پیرا اتھیلیٹ دیپتی جیون جی نے ۲۰۲۴ کے پیرا لیمپکس میں تمغہ حاصل کرتے ہوئے تاریخ رقم کی اور ایسا بے مثال انعام حاصل کرنے والی ریاست کی پہلی خاتون بن گئیں۔ ان کی بے مثال کامیابی کو تسلیم کرتے ہوئے حکومت تلنگانہ نے انھیں ایک کروڑ روپئے نقدی انعام اور گروپ۔۲ کی سرکاری نوکری، ورنگل میں ۵۰۰ مربع گز کے ایک رہائشی پلاٹس سے نوازا ہے اور کھیل کود کے تئیں ان کے پُر جوش سفر اور تعاون کا جشن منایا ہے۔

۱۳۵۔ کھیل کود کے ماحول کو مستحکم کرنے اور کھلاڑیوں کی حوصلہ افزائی کرنے کے لئے حکومت نے حال ہی میں سی ایم کپ ٹورنمنٹ منعقد کرتے ہوئے مختلف ایونٹس کے ذریعہ الگ الگ ۳۶ کھیل کود کے زمروں کی پیش کش کی ہے۔ اس ٹورنمنٹ میں ۳ لاکھ کھلاڑیوں کی حصہ داری میں اسے زبردست کامیاب بنادیا۔

رواں موازنہ میں ہم محکمہ کھیل کود کے لئے ۴۶۵ کروڑ روپئے مختص کرنے کی تجویز دے رہے ہیں۔

جنگلات و ماحولیات:

۱۳۶۔ ماحولیاتی آلودگی پر قابو پانے میں اور ماحولیاتی توازن کو فروغ دینے میں سبزہ زار انتہائی اہم رول ادا کرتا ہے۔ تلنگانہ نے جنگلات کے دائرہ میں اضافہ کرنے اور اسے پائیدار بنانے کے لئے ریاست بھر میں ۲۰ کروڑ پودے لگانے کے باوقار نشانے کا ''وجھر تسوم ونا مہوتسوم'' نامی اقدام کا آغاز کیا ہے۔ پہلے ہی ۱۸٫۷۱ کروڑ پودے لگائے گئے ہیں جو ماحولیاتی تحفظ میں نمایاں تعاون کررہے ہیں۔ علاوہ ازیں جنگلاتی زندگی کے تحفظ اور قدرتی بستیوں کی بقا کی کوششوں کے حصہ کے طور پر حکومت نے کاوال ٹائیگر ریزرو میں موجود دو مواضعات میں سے رہائشیوں کو کامیابی کے ساتھ دوسرے مقام پر بسایا ہے۔

۱۳۷۔ تلنگانہ فاریسٹ ڈیولپمنٹ کارپوریشن کے تحت ہم نے امرآباد میں جنگلاتی گیسٹ ہاؤز کو فروغ دینے کے ساتھ

سفاری خدمات' پہاڑوں پر چلنے کی مشق' سوماسلہ میں کشتی رانی اور کاروان کیمپنگ کی سہولت کو قائم کیا ہے تا کہ ماحولیاتی سیاحتی تجربہ میں اضافہ کیا جائے۔ مستقبل میں ریاست کا منصوبہ تلنگانہ بھر میں ۱۸' ماحولیاتی سیاحتی مراکز کو فروغ دیتے ہوئے ماحولیاتی استحکام اور جنگلاتی زندگی کے تحفظ پر ماحولیات دوست کوششوں اور جنگلاتی زندگی کے تحفظ کے قواعد کے خطوط پر توجہ دینا ہے۔

۱۳۸۔ حکومت' تلنگانہ کے جنگلاتی علاقہ کے قومی جنگلاتی پالیسی کے نشانوں کے خطوط پر اسے موجودہ ۲۴٫۰۵ فیصد سے بڑھا کر اسے ۳۳ فیصد کرنے پر سرگرمی سے غور کر رہی ہے۔ شہروں اور صنعتوں پر آلودگی کے اثرات کو تسلیم کرتے ہوئے حکومت نے ایسی متوازن ترقی کی ضرورت پر زور دیا ہے جو قدرتی تحفظ کو ترجیح دیتی ہے۔ ان چیالنجس سے نمٹنے کے لئے موثر اقدامات پر عمل آوری کی گئی ہے تا کہ ماحولیاتی نقصان میں کمی کی جائے اور پائیدار ترقی کو فروغ دیا جائے اور طویل مدتی ماحولیاتی بہتری کو یقینی بنایا جائے۔

رواں موازنہ میں ہم محکمہ جنگلات و ماحولیات کے لئے ۱,۰۲۳ کروڑ روپئے مختص کرنے کی تجویز دے رہے ہیں۔

انڈومنٹ اور مذہبی امور

۱۳۹۔ تلنگانہ کے عوام کے جذبات کے احترام میں دل کی گہرائیوں سے قدم اٹھاتے ہوئے ہماری حکومت نے یدادری کو سرکاری طور پر یادگیری گٹہ سے موسوم کیا ہے۔ یادگیری گٹہ مندر پرویمانا گوپورم (مندر ٹاور) کو ۶۰' کیلوگرام سونے سے مزین کیا گیا اور اس نمایاں سنگ میل کا جشن منانے کے لئے شاندار سمپروکشنم (مذہبی تقریب) منعقد کی گئی۔ علاوہ ازیں' ہم ترملا تروپتی دیواستھانم (ٹی ٹی ڈی) بورڈ کے طرز پر یادگیری گٹہ مندر بورڈ قائم کر رہے ہیں تا کہ موثر انتظامیہ' نظم و نسق یقینی ہو اور مندر کی مزید ترقی ہو' اور ممتاز مذہبی و ثقافتی مرکز کی حیثیت سے اس کا مستقبل محفوظ ہو۔

۱۴۰۔ ریاستی حکومت نے ضلع محبوب نگر کے اماں پور میں کورومورتی مندر کے فروغ پر خاص توجہ دی ہے۔ ۱۱۰ کروڑ روپئے اختصاص کے ساتھ' گھاٹ روڈ اور دیگر انفراسٹرکچر پراجکٹس پہلے ہی شروع کر دیئے گئے ہیں۔ اس کے علاوہ' بسارا سری گنانا سرسوتی اماں مندر کے تحت' ریاست نے گوداوری دریا ہراتی (مذہبی پوجا) پروگرام شروع کیا ہے' جس سے علاقہ کا روحانی و ثقافتی ورثہ مزید مالا مال ہوا۔ ویمولا واڑہ کے فروغ کی بابت' جنوب کے کاشی کی حیثیت سے تسلیم کرتے ہوئے

حکومت نے ۱۰۰ کروڑ روپے منظور کئے ہیں' اور اس کے کام تیز رفتاری سے جاری ہیں۔

رواں موازنہ میں' ہم محکمہ انڈومنٹ کے لئے ۱۹۰ کروڑ روپے مختص کرنے کی تجویز دے رہے ہیں۔

داخلہ

۱۴۱۔ ریاست میں ترقیاتی اور فلاحی پروگراموں کی کامیاب عمل آوری کے لئے قانونی نظام اور انصاف کا تحفظ نہایت اہم ہے۔ حکومت بنیادی طور پر ٹکنالوجی پر مبنی پولسنگ پر توجہ دے رہی ہے' عوام کو شفاف' دوستانہ' تیز تر اور موثر خدمات فراہم کرنے کے لئے ضروری انفراسٹرکچر کو فروغ دے رہی ہے۔

۱۴۲۔ جفاکشی سے اپنے فرائض کی تکمیل کرنے والے پولیس عہدیداروں کی مدد کے لئے' تاکہ ان کے بچوں کی تعلیم سے متعلق انہیں ذہنی طور پر یکسوئی رہے' حکومت نے منچر یوولا موضع' رنگاریڈی ضلع میں ینگ انڈیا پولیس اقامتی اسکول کے قیام کو منظوری دی ہے۔ یہ ادارہ سینک اسکولس کی طرح مثالی رہے گا۔ یہ اسکول بین الاقوامی معیاری انفراسٹرکچر' کھیل کود کی سہولیات اور رہائشی سہولتوں سے آراستہ رہے گا۔ یہ اسکول صرف پولیس عملہ کے بچوں کو ہی نہیں بلکہ گزرے ہوئے پولیس ہیروز' آتش فرو خدمات' ایکسائز' خصوصی پروٹیکشن' اور محکمہ محابس کے عملہ کے بچوں کو بھی داخلہ دے گا' اور انہیں معیاری تعلیم فراہم کرے گا۔

۱۴۳۔ فیلڈ سطح پر ہوم گارڈس کی یومیہ اجرت کو ۹۲۱ روپے سے بڑھا کر ۱,۰۰۰ روپے کر دیا گیا تاکہ ان کی مالی حالت بہتر ہو۔ علاوہ ازیں' ڈیوٹی پر حادثاتی یا فطری موت کی صورت میں ہوم گارڈز کے خاندانوں کو ۵ لاکھ روپے کی ایکس گریشیاء ادائیگی حاصل ہوگی۔ اس مساعی کا مقصد ان کے خاندانوں کو چیالنج بھرے حالات میں محفوظ دائرہ فراہم کرتے ہوئے مالی طور پر مستحکم کرنا اور مدد فراہم کرنا ہے۔

۱۴۴۔ منشیات سے پاک تلنگانہ کے قیام کی مساعی کے حصہ کے طور پر' ریاستی محکمہ آئی ٹی اور تلنگانہ انسداد منشیات بیورو (ٹی جی اے این بی) نے مترا ایپ فروغ دینے کے لئے باہمی تعاون سے کام کیا ہے۔ یہ ایپ طلباء میں منشیات کے استعمال پر رویہ میں ابتدائی علامات کی نشاندہی کا والدین اور ٹیچرس کو اہل بنائے گا جس سے بروقت اقدام ممکن ہوگا۔ مصنوعی ذہانت کو

استعمال کرتے ہوئے یہ ایپ فی الحال حیدرآباد علاقہ کے ۱,۰۰۰ اسکولوں میں استعمال کیا جارہا ہے۔ حکومت اس ایپ کی خدمات کو ریاست گیر سطح پر توسیع دینے کا منصوبہ رکھتی ہے۔

۱۴۵۔ ہماری حکومت منشیات پر قابو پانے کے لئے سخت اور کوئی سمجھوتہ نہیں والا طرز عمل اختیار کرنے کا عزم رکھتی ہے۔ ہم منشیات سے جڑے جرائم میں ملوث کسی فرد کو خواہ وہ کتنا ہی بااثر ہو یا عہدہ کا حامل ہو، ہرگز نہیں بخشیں گے۔ صرف گزشتہ ایک سال میں، ہم نے ۱۴۸ کروڑ کی منشیات ضبط کی ہیں اور ڈرگ سپلائی کنندوں کے خلاف سخت ترین کارروائی کی گئی جس سے منشیات کے ضرر رساں اثرات سے عوام کے تحفظ اور منشیات کی منتقلی کے خاتمہ کے تئیں ہمارے عہد کا اعادہ ہوتا ہے۔

رواں موازنہ میں ہم، محکمہ داخلہ کے لئے ۱۰,۱۸۸ کروڑ روپئے مختص کرنے کی تجویز دے رہے ہیں۔

اختتامیہ

عزت مآب اسپیکر صاحب،

۱۴۶۔ گزشتہ دہائی کے دوران، تلنگانہ کو متعدد چیالنجس درپیش رہے اور اب وہ ترقی کی راہ پر گامزن ہے۔ مواقع سے استفادہ کرتے ہوئے اور باوقار اہداف مقرر کرتے ہوئے ہم ایک خوشحال، شمولیاتی، اور مضبوط تلنگانہ کی تعمیر کا عہد رکھتے ہیں۔ ہمارا حتمی ہدف ریاست کو اس بلندی تک لے جانا ہے جہاں ہر شہری کو معیاری تعلیم، صحت نگہداشت، روزگار اور سماجی سلامتی تک رسائی حاصل رہے اور سبھی کے لئے تابناک اور زیادہ محفوظ مستقبل یقینی ہو۔

۱۴۷۔ اس موازنہ میں پیش کردہ منصوبے، صرف مالیاتی اختصاص ہی نہیں ہے بلکہ مساویانہ ترقی، معاشی استحکام اور سماجی انصاف کے لئے روڈ میاپ کی حیثیت رکھتے ہیں۔ ہماری حکومت سماجی انصاف، ترقی اور بہبود کو پروان چڑھانے والے جامع رویے کے ذریعہ ترقی کو آگے بڑھانے کی پابند عہد ہے۔ ان اقدامات کی کامیابی آپ میں سے ہر ایک کی مدد اور تعاون پر منحصر ہے۔ ٹھوس ارادے، غیر متزلزل عزم اور سبھی کی سرگرم حصہ داری کے ساتھ، ہم اپنے ویژن کی تکمیل کریں گے، تلنگانہ کے لئے روشن اور زیادہ خوشحال مستقبل بنائیں گے۔

۱۴۸۔ ہماری حکومت کی پالیسیاں عوام کی تمناؤں اور اقدار کی عکاسی کی غرض سے محتاط انداز میں وضع کی گئی ہیں۔ ہماری ترقیاتی سرگرمیوں کا مقصد کسانوں، انٹرپرینرس، طلباء، خواتین، معمرین، یومیہ اجرت کے ورکرس، اور آئی ٹی پیشہ ور ماہرین کو

بااختیار بنانا' اوراس بات کویقینی بنانا ہے کہ ہماری ترقی سے سماج کے ہر گوشہ کوفائدہ پہنچے۔عوامی نمائندے ہونے کی حیثیت سے' ہم تلنگانہ کے مستقبل کی صورت گری کی ذمہ داری اور استحقاق کوقبول کرتے ہیں ۔ مجموعی مساعی کے ذریعہ' ہماری حکومت' تلنگانہ کو دیگر ریاستوں کے لئے رہنما بنانے اور قوم کے لئے نکتہ ارتکاز کی حیثیت سے مثالی بنانے کا عزم رکھتی ہے۔میں مکمل انکساری کے ساتھ' اس یادگار سفر میں آپ کی مدداور تعاون کی خواہش کرتا ہوں اور میں اس تصور کوحقیقت میں تبدیل کرنے کے لئے ہر کسی کودست بہ دست آگے آنے کی دعوت دیتا ہوں۔

۱۴۹۔ یہ ہماری مشترکہ ذمہ داری ہے کہ اختلافات سے اونچا اٹھیں' تعمیری مذاکرات کریں' اوران نتائج کے حصول کے لئے مل جل کرکام کریں جس سے سب کا بھلا ہو۔سیاسی وابستگی سے بالاتر ہوکر' میں اس ایوان کے تمام اراکین سے التماس کرتا ہوں کہ موازنہ میں پیش کردہ ترقی کے اقدامات کی اٹل تائید کریں۔ہمارے فیصلے بھرپور مباحث' فکرانگیز تجزیہ اورعوامی فلاح و بہبود کی بابت واضح عہد پر مبنی ہونا چاہئے۔ہم آج جو پالیسیاں روبہ عمل لاتے ہیں' مستقبل میں ایک مضبوط اورزیادہ خوشحال تلنگانہ کی بنیاد رکھیں گے۔سیکولر اقدار سے حوصلہ پاتے ہوئے' کانگریس حکومت نے سماج کے تمام طبقات میں وسائل کی یکساں تقسیم کرتے ہوئے یہ موازنہ تیار کیا ہے تاکہ عدم مساوات سے پاک نظام قائم کیا جائے۔

۲۰۲۵۔۲۶ موازنہ تخمینہ جات

۱۵۰۔ مالیاتی سال ۲۰۲۵۔۲۶ کی بابت' میں جملہ مصارف ۳,۰۴,۹۶۵ کروڑ روپئے' مالی مصارف ۲,۲۶,۹۸۲ کروڑ روپئے اورسرمایہ مصارف ۳۶,۵۰۴ کروڑ روپئے تجویز کررہا ہوں۔

۱۵۱۔ میں ۲۰۲۵۔۲۶ موازنہ تجویز اس ایوان کے روبرو جائزہ' بحث اور منظوری کے لئے پیش کرتا ہوں۔میں مستحکم ترقی اورخوشحالی کی سمت تلنگانہ کورواں دواں کرنے میں مدد کی تمام اراکین سے مخلصانہ درخواست کرتا ہوں۔

// جئے ہند ۔ جئے تلنگانہ //

పేజి నెం.4, పేరా నెం.10 .. బీఆర్ఎస్ పార్టీ సభ్యులు – "ఫీజు రీయింబర్స్‌మెంట్" గురించి చెప్పాలని కోరారు.

పేజి నెం.5, పేరా నెం.11.. బీఆర్ఎస్ పార్టీ సభ్యులు – "రైతుబంధు ఎక్కడికి పోయింది" అని అడిగారు.

పేజి నెం.7, పేరా నెం.16.. బీఆర్ఎస్ పార్టీ సభ్యులు "బోగస్, బోగస్" అని నినదించారు.

పేజి నెం.12, పేరా నెం.28.. ట్రెజరీ బెంచెస్ నుండి నుండి హర్షధ్వానాలు.

పేజి నెం.20, పేరా నెం.44.. బీఆర్ఎస్ పార్టీ సభ్యులు "ఫాల్స్, ఫాల్స్" అని నినదించారు.

పేజి నెం.33, పేరా నెం.71.. బీఆర్ఎస్ పార్టీ సభ్యులు "గ్రామ పంచాయితీకి ఒక్క రూపాయి ఇవ్వడం లేదు" అని వ్యాఖ్యానించారు.

పేజి నెం.57, పేరా నెం.120.. బీఆర్ఎస్ పార్టీ సభ్యులు "ఫాల్స్, ఫాల్స్" అని నినదించారు.

(బడ్జెట్ ప్రసంగం ముగింపు సందర్భంగా అధికార పార్టీ సభ్యులు హర్షధ్వానాలు చేశారు)

MR.SPEAKER :-The Annual Financial Statement (Budget) for the Financial Year 2025-26 is presented.

The House is adjourned to meet again at 10.00 A.M on Friday, the 21st March, 2025.

[The House, then adjourned at 12.47 P.M to meet again at 10.00 A.M on Friday, the 21st March, 2025.]

☺☺☺

"Published under Rule 347 of the Rules of Procedure and Conduct of Business in the Telangana Legislative Assembly and Printed at Assembly Press, Public Gardens, Hyderabad."